

CUVINTE
CĂTRE
TINERI

*20 de ani
de la canonizarea
Sfântului Voievod
Ștefan cel Mare*

CUVINTE CĂTRE TINERI

Spre slava lui Dumnezeu, întru cinstirea Maicii Domnului, căreia îi este închinată mănăstirea, a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, ctitorul ei, spre cinstirea înaintașilor și slujirea tinerilor, apare această publicație, cu binecuvântarea IPS Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, prin osteneala viețuitorilor Mănăstirii Putna și cu sprijinul financiar al **BCR S** căreia îi aducem calde mulțumiri.

Cuprins

- 1 De veghe la mormântul Sfântului Ștefan
/ IPS Pimen
- 4 Cuvânt la Înviere / Arhim. Melchisedec Velnic

SĂRBĂTOARE

- 6 20 de ani de la canonizarea Sfântului Ștefan
- 12 Chipuri de sfințenie ale Bucovinei
/ Ierom. Dosoței D., monah Alexie C.

CUVINTE DUHOVNICEȘTI

- 16 Părintele Zaharia Zaharou în România
- 20 Părintele Sofian, un suflet tânăr / Protos. Teofan P.
- 24 As-noapte, Iisus... / Radu Gyr
- 25 Dacă tinerețea ar ști... / Arhim. Arsenie Papacioc
- 28 Spre aducere-aminte și mărturisire
/ Carmen-Maria Bolocan
- 29 Chipul blând al Părintelui Iachint

INTERVIU

- 31 Arta, un mod de a ne depăși pe noi înșine ca indivizi – interviu cu Dan Hăulică

IDENTITATE

- 37 Să nu pierdem verticala
- 39 Eminescu - o icoană ce are în aureola ei laurii culturii și spiritualității românești
- 40 De Bobotează la Crasna
- 42 Pământul strămoșilor noștri / Raveica Magas
- 46 Fântâna Albă
- 48 Românii din Transnistria / Cristian Negrea
- 50 Români în diaspora

- 54 Mărturia unui fost penticostal
- 58 Minunea Sfintei Lumini de la Ierusalim

INTERVIU

- 59 Să ne așezăm în propria fire – interviu cu Părintele Constantin Coman

ACTUALITATE

- 65 Congresul România Jună 140
- 71 Față în față
- 75 Lecțiile Titanicului / Monah Alexie C.
- 78 Știați că...

PENTRU UN SUFLET TÂNĂR

- 80 Răspunsuri la întrebări ale tinerilor
- 87 Cine apără copiii nenăscuți? / Alexandra Nadane
- 90 Puțină știință pentru viață / Dr. Cătălin Mircea
- 92 A fi disprețuit / Ierom. Filotei T.
- 94 Povestea „Punguța cu doi bani” sau Despre necazuri ca șansă și binecuvântare
/ Protos. Nicodim P.

CRONICĂ

- 98 Colocviile Putnei și Școala de slavonie
- 100 Colocviul „Geniu și memorie colectivă. Creangă+Creangă”

TINERII LA PUTNA

- 101 De Anul Nou la Putna
- 102 Gânduri de pelerin

Dumnezeu să primească gândul bun al tuturor celor care au ajutat la apariția acestei reviste: Prof. Dr. Nicolae Gheorghiiță, Pr. Florin Stan, monahia Thekla de la Essex, Manuella Manu, Maria-Magdalena Manea, Ilarion Argatu, Radu Beleca, Mihai Coman, Ioan Stoica, Petru Gheorghiu.

De veghe la mormântul Sfântului Ștefan

Înaltpreasfințitul Pimen,
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

Actul sinodal al canonizării Sfântului Voievod Ștefan cel Mare din anul 1992 a fost întâmpinat cu multă însuflețire creștinească. Tinerii, îndeosebi, s-au manifestat față de acest eveniment ca cei mai autentici creștini, creștini nu de moment, ci de ani de zile, chiar din timpul regimului comunist.

Toți acești tineri, în școlile de toate gradele, începând chiar de la grădiniță, primeau o educație în spiritul doctrinei comuniste-atee. Odată cu această educație, tinerii elevi și studenți din acea perioadă, prin lecțiile de istorie din manualele școlare, învățau și istoria poporului nostru în care se subliniau faptele de vitejie pe câmpurile de luptă, înțelepciunea, diplomația voievozilor noștri în frunte cu binecredinciosul voievod Ștefan cel Mare. Se subliniau vrednicia și patriotismul, spiritul de independență națională și, în același timp, relațiile internaționale benefice pentru progresul economic al țării. În acei ani de regim comunist-ateu, ministrul tineretului, Virgil Radulian, a dispus o vizită la Mănăstirea Putna cu participanții la Forumul Tineretului, găzduiți în tabăra specială pentru tineret de la Bucșoia, comuna Frasin. În acel Forum se aflau și elevi din alte țări din cadrul lagărului socialist. Domnul ministru Virgil Radulian a venit cu câteva zile mai înainte la Putna și m-a rugat ca, în cadrul explicațiilor, să recit, în fața celor peste 800 de

elevi, poezia *Doina* de Mihai Eminescu. Eu eram în acea perioadă ghid la Putna și i-am spus că nu este bine să rostesc poezia *Doina* pentru că în această poezie se amintește de Nistru și Tisa: „*De la Nistru pân' la Tisa,/ Tot românul plânsu-mi-s-a/ Că nu mai poate străbate/ De-atâta străinătate*”. În grupul tinerilor care urmau să viziteze erau și elevi din Uniunea Sovietică și din Ungaria. Domnul Radulian a insistat să rostesc *Doina*, ceea ce am și făcut. Menționez că poezia *Doina* o spuneam tuturor turiștilor veniți la Putna în timpul celor 10 ani cât am fost ghid. Putna era singurul loc public din țară unde, în acele vremuri, era rostită și auzită această poezie. Celor peste 800 de elevi din tabăra de la Bucșoia li s-au mai adăugat încă vreo 200 de turiști din diferite colțuri ale țării. La două zile după acea vizită a venit la Mănăstirea Putna Părintele Mitropolit Justin împreună cu domnul Miu Dobrescu, prim-secretar al Comitetului de partid Suceava. Părintele Mitropolit m-a întrebat în timpul mesei: „Ce mai este pe aici?”. Eu i-am răspuns: „Turiști, turiști foarte mulți”. „Și altceva?”, m-a întrebat Părintele Mitropolit Justin. Eu i-am spus despre vizita Forum-ului de la Bucșoia. Domnul Miu Dobrescu m-a întrebat: „Cum, părinte Pimen, ai rostit și poezia *Doina*?”, și, imediat, prim secretarul de partid a început să recite din *Doina*: „*De la Nistru pân' la Tisa*”, și eu am continuat: „*Tot românul plânsu-mi-s-a*”, și am recitat

toată poezia. Râdea domnul Miu Dobrescu foarte satisfăcut sufletește, râdea „în barbă” și Părintele Mitropolit Justin. După terminarea recitării poeziei *Doina*, Părintele Mitropolit l-a întrebat pe domnul Miu Dobrescu: „Voi de ce nu o publicați în manualele școlare?” Domnul Miu Dobrescu a răspuns: „Este mai bine ca această poezie să fie spusă și ascultată la Putna. Știți cum stăm cu marele vecin de la Răsărit”. Părintele Mitropolit și domnul Miu Dobrescu au plecat de la Putna foarte mulțumiți sufletește. Acești oameni, și mulți alții ca ei, erau mari patrioți. Despre momentul de la Putna s-a auzit la București. Nu am primit nici o interdicție pentru recitarea poeziei *Doina*. Era una din dovezile că cei de sus n-au uitat istoria și pe oamenii mari ai neamului nostru românesc.

Cele petrecute în închisorile comuniste din țara noastră le detestăm. Cred că tocmai procesele și chinurile oamenilor de seamă întemnițați au contribuit la starea de dispreț față de doctrina comunistă, stare trăită și de tinerii din acea vreme. Unii s-au revoltat și i-au înfruntat pe activiștii de partid care cântea în struna doctrinei comunist-ateu. De exemplu, unul din cei mulți, viitorul istoric Alexandru Zub a plătit cu ani grei de temniță revolta pe care și-a mărturisit-o la Putna în cadrul sărbătoririi a 500 de ani de la înscăunarea slăvitului Voievod Ștefan cel Mare pe tronul Moldovei.

Tineri, elevi și studenți, după ce ascultau explicațiile ghizilor, mărturiseau întrebându-se: „Nouă, în școală, ni se spune că religia este opiu pentru popor, însă, aici, la Putna, vedem că religia înseamnă artă, cultură, istorie; cum de nu înțeleg profesorii noștri?” Le răspundeam cu vorbele croniciarului: „*Omul este sub vremuri și nu vremurile sub om*. Dumneavoastră, elevi și studenți, credeți ceea ce vedeți cu ochii voștri și auziți cu urechile voastre”.

La o lecție de ateism, o elevă din clasa a VI-a a stat cu degetele în urechi în tot timpul lecției. În recreație, profesorul a întrebat-o, între patru ochi, de ce a făcut asta. Eleva a răspuns: „N-am putut să ascult prostiile pe care mi le-ați spus”. Profesorul mi-a mărturisit despre acest moment foarte tulburat sufletește: n-a avut încotro, trebuia să fie ținută acea primă lecție de ateism.

Un grup de elevi din clasa I primară (era în anul când prima clasă primară începea la vârsta de 6 ani), în fața mormântului lui Ștefan cel Mare a rostit poezia *Mama lui Ștefan cel Mare* de Dimitrie Bolintineanu: „Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel...”. O colegă din grup a ridicat mâna spunând că și ea știe această poezie, cerând voie să o spună. I-am răspuns că este de ajuns acum; cu altă ocazie, când va veni la Putna, să o spună. Atunci eleva a cerut să spună rugăciunea *Tatăl nostru*. Eleva

a mers în fața catapetesmei, a îngenunchiat și a rostit rugăciunea *Tatăl nostru*; a îngenunchiat, din proprie inițiativă, tot grupul de elevi din clasa I.

După terminarea vizitei, le-am spus elevilor: „Vă felicit pentru că ați fost ordonați și atenți la explicațiile pe care vi le-am dat”. Le-am mai spus: „O colegă din clasa voastră a spus rugăciunea *Tatăl nostru*; la școală se spun poezii, iar la biserică rugăciuni. Când veți povesti colegilor voștri din alte clase despre vizita la Mănăstirea Putna, să spuneți că o colegă a spus rugăciunea *Tatăl nostru* în biserică și nu în școală. Înțelegeți voi ce vreau să spun”. Elevii, toți în cor, cu degetul pe buze au spus: „Părinte, nici o grijă, noi știm să tăcem.”

În acea vreme de regim comunist-ateu, mai ales după vizita lui Nicolae Ceaușescu la Putna – prima sa vizită oficială la o mănăstire – din 22 mai 1966, la 500 de ani de la punerea pietrei de temelie a bisericii-necropolă a lui Ștefan cel Mare, numărul grupurilor de turiști a sporit foarte mult. Duminica veneau peste 30 de autocare, mai ales cu tineri, elevi și studenți. La întâmpinarea grupului totdeauna îi întrebam cât timp au planificat pentru vizitarea Putnei. Cei mai mulți spuneau 30-45 de minute. După ce începeam explicațiile, cereau să le prezint cum știu eu, cât mai mult. Ca urmare, vizita cu explicațiile convenite dura chiar și 2 ore. După scurt timp turiștii tineri, fără să-i mai întreb cât timp va dura vizita, spuneau: „Părinte, să ne vorbiți cât știți. Avem destul timp pentru vizitarea Mănăstirii Putna.”

Au venit evenimentele din decembrie 1989. Tinerii, toți U.T.C.-iști, strigau, cum bine se știe: „Dumnezeu este cu noi!” Astăzi constatăm că o bună parte din tineri au slăbit în credință, depărțându-se de Biserică și de Dumnezeu, din cauza libertății prost înțelese, din cauza manualelor școlare din care s-au eliminat lecțiile de educație patriotică. De exemplu, până în decembrie 1989, în

cartea de citire din clasa a II-a primară, la capitolul istorie, din cele opt lecții, patru erau despre Ștefan cel Mare. Astăzi, citim în cărți de istorie școlară despre Ștefan cel Mare câteva rânduri. Astăzi se predă religia în școală, însă în zi de duminică doar câțiva elevi vin la biserică și foarte rar profesorii de religie.

Dacă în perioada regimului comunist elevii din Suceava nu puteau participa la slujbele de duminică dimineața, fiind obligați să participe la ședințele U.T.C., în schimb, după ora 13 veneau la biserică, la Mănăstirea Sfântul Ioan, grupuri, grupuri de elevi, 3, 4, 5 persoane, intrau în biserică și se rugau câteva minute. Nu se temeau știind că sunt urmăriți. Cum am mai spus, tinerii, astăzi, în climat de libertate, frecventează mai puțin în zi de sărbătoare bisericile sau mănăstirile unde pot asculta lecții de istorie, de cultură și de religie. Tinerii de astăzi preferă să participe la cât mai multe simpozioane sau conferințe ținute în diferite săli de clasă sau amfiteatre. Sunt tot mai nedumeriți în cele ale religiei și pun fel de fel de întrebări, unele în duh de „iscodire”. Tuturor acestor „nedumeriți” întrebători le recomand să citească cu toată luarea aminte *Psalmul 76*, în care se arată că toate nedumeririle, din punct de vedere religios-moral, se limpezesc în casa lui Dumnezeu, în sfântul locaș de închinare, în sfânta Biserică, în duh de rugăciune. Necazurile, lipsurile și neîmplinirile

de ordin economic-material și religios fac parte din pedagogia, purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru apropierea omului de Dumnezeu, pentru trăirea poruncilor lui Dumnezeu, care înseamnă viață, viața cea adevărată, demnitate personală și națională.

Cuvintele psalmistului: „Prin ce își va îndrepta tânărul calea sa? Prin păzirea cuvintelor Tale” (Psalmul 118, 9), le recomand tinerilor de astăzi. Să citească, dacă se poate zilnic, chiar întreg psalmul.

Personal am constatat că numărul tinerilor de astăzi care pășesc pe calea adevărurilor de ordin patriotic și religios este tot mai mare. Ei vin tot mai des la Biserică și în pelerinaj la sfintele mănăstiri ctitorite de marii noștri voievozi.

În încheiere, să ne reamintim cuvintele Scripturii: „Ce-i va folosi omului dacă va câștiga lumea întreagă (prin hoție, prin politica globalizării - despre care vă recomand să citiți studiul profesorului Georgios I. Mantzaridis, *Globalizare și universalitate - himeră și adevăr*), iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?” (Matei 16, 26). ■

Himeră

Cuvânt la Înviere

Arhimandrit Melchisedec Velnic,
Starețul Mănăstirii Putna

Iată-ne, prin harul lui Dumnezeu, în această noapte sfântă și mântuitoare a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos. Am ascultat cu câteva minute în urmă cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur la praznicul acesta minunat al Paștilor. Am luat cu toții „lumină din lumină”, ne-am bucurat, cu mic și mare, înlăuntrul nostru, de această taină mare a mântuirii neamului nostru, de mântuire a omenirii, de bucurie, de pace, de împlinire a noastră întru Dumnezeu.

Mulți dintre creștinii noștri s-au pregătit pentru a întâmpina praznicul acesta minunat al Învierii. Nu este sărbătoare mai aleasă, nu este prăznuire mai sfântă, mai bogată ca aceasta. De aceea gândul nostru se îndreaptă către dumneavoastră, toți cei care ne auziți, ca în această noapte sfântă și mântuitoare să cugetăm mai mult la viața noastră, la cât ne sălășluim și ne odihnim noi în Dumnezeu și cum Îl primim noi pe Dumnezeu în viața noastră.

Cuvântul adresat de către Arhipăstorul nostru, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Pimen, în această noapte a făcut referire la Taina Sfintei Spovedanii, la Taina Sfintei Împărtășanii, la comuniunea noastră cu Hristos, la cum petrecem noi, la viața noastră, la Europa aceasta care trebuie să rămână creștină, la Europa care trebuie să susțină valorile morale și duhovnicești. Imoralitatea nu trebuie să aibă loc în viața noastră, păcatul trebuie înlăturat, căci pentru aceasta S-a întrupat, pentru aceasta a propovăduit, pentru aceasta a pățimit, pentru aceasta a înviat Domnul Iisus Hristos. Pentru aceasta Dumnezeu ne-a dăruit viața, pentru a fi curată și demnă, nu pentru a o petrece în păcat și fărădelege.

Scopul vieții noastre nu este altul decât acela de a-L preamări pe Dumnezeu prin faptă și prin cuvânt. Pentru aceasta ne-am botezat, pentru aceasta ne botezăm copiii în Numele Preasfintei Treimi, pentru aceasta punem nume creștine, nume de sfinți,

pruncilor noștri, pentru aceasta ne rugăm în biserică și ne împărtășim de Sfintele Taine ale lui Hristos. Pentru praznicul acesta și pentru înnoirea noastră ținem miercurile, vinerile și posturile de peste an, apoi dacă am păcătuit cu ceva alergăm la duhovnic, ne spovedim și primim Sfânta Împărtășanie, cu binecuvântarea lui.

Fiecare dintre noi trebuie să se silească să se unească cu Hristos Cel tainic, prin Sfânta Împărtășanie, prin Sfânta Euharistie, căci fără de Hristos nu putem să facem nimic. El ne-a spus asta și ne-a lăsat nouă Testament. El ne-a promis că este cu noi până la sfârșitul veacurilor. El a întemeiat o Împărăție care nu este din lumea aceasta. Nimeni să nu se considere disprețuit de Dumnezeu, nici cel bolnav, nici cel necredincios. Nici cel care s-a născut cu o neputință trupească, nici acela să nu se descurajeze. Și cu el are Dumnezeu o îndrumare, un scop anume în această viață. Fiecare dintre noi a fost zidit după chipul Lui și suntem datori să ajungem la asemănarea cu El, asemănarea cu Hristos, Dumnezeul nostru.

Din toate ispitele, necazurile, încercările, nimic nu ne va scoate decât credința cea statornică în Dumnezeul nostru, în Mântuitorul nostru, în Sfintele Evanghelii, în Biserică, în Sfintele Taine, în tot ce ne-a lăsat sfântul nostru Mântuitor înviat din morți.

Pe lângă credința puternică pe care trebuie să o avem, să avem și rugăciunea. Dar rugăciune nu putem să avem fără de dragoste, iar dragoste cu adevărat ziditoare nu putem să avem fără suferință, fără încercări, fără smerita cugetare și fără ascultarea de duhovnic. Acestea merg împreună,

dragii mei, și fără aceste virtuți nu putem să vedem fața Lui Dumnezeu, nu putem să pășim în Împărăția lui Dumnezeu, nu putem să vedem viața cea veșnică, nu putem să cunoaștem cămara, casa, locul pentru care Hristos S-a jertfit. Să ne aflăm în gândul și în lucrarea lui Dumnezeu și fiecare dintre noi să se străduiască să fie cât mai plăcut lui Dumnezeu.

În încheiere, vă îndemn la rugăciune mai multă, căci rugăciunea va salva omenirea, ea este nădejdea și încrederea noastră în mai bine. Oricât de loviți am fi, oricâți s-ar ridica împotriva neamului nostru și a credinței ortodoxe, oricât de batjocoriți, oricât de umiliți am fi, dacă vom avea credință și rugăciune multă, fierbinte, care să izvorască din această credință, nimeni nu ne va putea clinti de pe aceste locuri.

Facă Bunul Dumnezeu ca noaptea aceasta mântuitoare a Sfintelor Paști, a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, să ne fie nouă tuturor prilej de nădejde, de mântuire. Nimeni să nu disprețuiască cuvintele Bisericii, nimeni să nu disprețuiască cuvintele Evangheliei.

Spuneți rugăciunea lui Iisus; este scurtă, bogată și plină de putere duhovnicească. Să ne ajute Bunul Dumnezeu ca, înnoiți pe piatra credinței, să ne ducem crucea vieții, încredințați fiind că Dumnezeu ne poartă de grijă, atâta timp cât și noi Îl avem pe El în sufletul nostru.

Să-L păstrăm pe Dumnezeu în interiorul nostru, să știm să serbăm frumos, creștinește, duhovnicește aceste zile. Să nu-L alungăm pe Dumnezeu prin beție și destrăbălări sau prin alte nelegiuiri – prin certuri, prin ură, prin câte și mai câte. Să știm să iertăm toate pentru Înviere. Așa să ne ajute Dumnezeu pe toți. Amin. Hristos a înviat! ■

Din cuvântul rostit în noaptea de Înviere a anului 2012

20 de ani de la canonizarea Sfântului Voievod Ștefan cel Mare

La 2 iulie 1504, după 47 de ani de slujire a poporului cu timp și fără timp, în vremuri de furtună, alesul lui Dumnezeu Ștefan, Domnul Moldovei, s-a mutat la locașurile de veci. Țara „l-a îngropat cu multă jale și plângere în mănăstire în Putna care era de dânsul zidită. Atâta jale era de plângeau toți ca după un părinte al său, căci cunoșteau toți că s-au scăpat de mult bine și multă apărătură”.

Trupul a rămas la „mănăstirea sa cea iubită”, iar sufletul a mers alături de Hristos Domnul său, cu a cărui putere a câștigat biruințe, a zidit locașuri sfinte și a condus supușii către mântuire. De acum înainte poporul îi va spune „sfântul Ștefan vodă”. Cinstirea sa ca sfânt va străbate secolele, iar Eminescu va exprima cu limpezime locul pe care slăvitul domn al Moldovei îl are în istoria mântuirii românilor, sesizând că mormântul său este „altarul conștiinței naționale”, iar Mănăstirea Putna este „Ierusalim al neamului românesc”.

Pe 21 iunie 1992, la București, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât canonizarea mai multor sfinți cinstiți în țara noastră, între care și Sfântul Ștefan.

Ca urmare, la 2 iulie 1992 s-a plinit „sfânta datorie”, cum a numit-o Patriarhul Teoctist, așteptată de multe generații. Atunci a fost vremea acestui dar de la Dumnezeu, o revărsare de har peste un popor care tocmai ieșise dintr-o dictatură, dar intra în altă perioadă de grea încercare a ființei și credinței sale.

La Mănăstirea Putna, Patriarhul Teoctist al României, înconjurat de 16 ierarhi, a proclamat canonizarea Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, a Sfântului Ierarh Leontie de la Rădăuți și a Cuviosului Daniil Sihu. La slujbă au participat

autorități de stat și o mare mulțime de credincioși din România, Basarabia, nordul Bucovinei. Au fost prezenți și tinerii care au parcurs Drumul Crucii între Chișinău-Iași-București, vestind ultima rană a Basarabiei, războiul din Transnistria. Pe scena unde s-a slujit s-au aflat un fragment din lemnul Sfintei Cruci, adus de la Mănăstirea Xiropotamu din Muntele Athos, și sabia voievodului, adusă de la muzeul Topkapî din Istanbul-Constantinopol.

Au trecut 20 de ani de la acea mare și sfântă sărbătoare. Măria Sa scrutează zările și ne întrebă: Îl urmați sau nu pe Cel pe care L-am urmat? Slujiți sau nu acestui neam, precum eu i-am slujit lui, fără cruțare de sine? Iubiți pe Dumnezeu și poporul, ori v-ați rătăcit în viclenia lumii?

Fiecare, în fața conștiinței, vede dacă ne împlinim chemarea de urmași ai urmașilor Părintelui Moldovei, păstorul bun al neamului său, ori suntem înstrăinați de duhul poporului și am uitat de vocația sădită de Dumnezeu în acest neam. Să ne cercetăm inima, să vedem dacă ne doare sau nu pentru moștenirea lăsată de Sfântul Ștefan. Și, oriunde ne-am afla, oricând, cerându-i ajutorul, ne putem întoarce și putem merge înainte pe drumul cel bun, croit de Dumnezeu prin gândul, sabia și ctitorirea strămoșului cuminte.

Sfinte Ștefane Voievod, roagă-te lui Hristos Dumnezeu pentru noi! ■

Ne găsim într-o zi mare și sfântă pentru suflarea românească de pretutindeni, o zi de sărbătoare de aceeași valoare ca și Sfânta Înviere. Este pentru prima dată, după ani de întuneric, când ne împărtășim aici la Putna din același Sfânt Potir cu preoții, cu ierarhii, cu credincioșii de dincolo de Prut și din Bucovina. Este o mare minune care trebuie să vorbească tuturor celor zăbavnici în privința sfințeniei marelui Ștefan despre puterea lui, cu care a adunat în rugăciune toată suflarea românească din acest colț al pământului.

Sub dictatură, mănăstirea și casele din jur parcă așteptau ceva de la Duhul Sfânt atunci când părintele stareț și părinții din mănăstiri cărau vagoane de fier și de ciment ca să restaureze zidurile acestea toate. Erau așa de harnici, așa de grijulii, ca și cum cineva le-ar fi pus un termen: „Să terminați clădirile, căci Dumnezeu a rânduit să se întâmple ceva”. Și am văzut cu toții cum Dumnezeu a deschis inimile celor care erau contra credinței, dar care, când auzeau de Ștefan cel Mare de la Putna, găseau în depozitele lor materialele de care era nevoie.

PF Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române,
Putna, 2 iulie 1992

Atunci când Biserica îi cinstește pe sfinți, Îl cinstește pe Dumnezeu prezent și lucrător în oameni. Biserica nu cinstește în sfinți slăbiciunile firii noastre umane căzute în păcat, ci ridicarea naturii umane prin harul lui Dumnezeu. Așa, de pildă, în Sfântul Pavel Biserica nu cinstește pe prigonitorul Bisericii, ci pe Apostolul convertit care și-a dat viața pentru același Hristos pe care mai întâi l-a prigonit. În Maria Egipteanca, Biserica nu cinstește căderile ei umane, ci înălțarea ei prin pocăință, prin rugăciune, prin smerenie și prin dragostea cea puternică față de Dumnezeu.

Tot așa în Ștefan cel Mare, Biserica nu cinstește natura umană, ci lucrarea lui Dumnezeu care l-a făcut purtător de biruință. Trei lucruri fac dintr-un om păcătos un sfânt: dreapta credință a Bisericii, pocăința adevărată și dragostea față de Dumnezeu și față de semenii. Ei bine, Ștefan al Moldovei a fost omul care a întrunit toate aceste trei condiții ale sfințeniei.

În timpul luptei, Ștefan era în stare de jertfă. De aceea credem că, deși alți voievozi din țară au zidit și ei biserici și mănăstiri, totuși nici unul nu s-a bucurat de cinstire din partea poporului ca Ștefan cel Mare, pentru că nici unul nu s-a pus în stare de jertfă, de dragoste jertfelnică pentru credință și neam de-atâtea ori ca el.

Este bine știut faptul că Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a încercat de mai multe ori să treacă în rândul sfinților pe Ștefan Voievod, ca de altfel și pe Constantin Brâncoveanu. Împrejurările însă nu au permis acest lucru. Credem că dacă acest lucru a fost posibil astăzi, nu este întâmplător. Dumnezeu Însuși a ales momentul ca acum, în Răsăritul Europei, după prăbușirea regimurilor demolatoare de biserici și mănăstiri, să fie canonizat un binecredincios domnitor, apărător al dreptei credințe și mare ctitor de biserici și mănăstiri. Acum când poporul se află în mai multă libertate, canonizarea lui Ștefan cel Mare ne face să ne redescoperim toți, tineri și vârstnici, ca un neam de voievozi, apărători ai credinței și ctitori de lăcașuri și de cultură sfântă.

IPS Daniel, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei,
Putna, 2 iulie 1992

Contemporanii lui

Dacă această poartă, care e țara noastră, va fi pierdută, Dumnezeu să ne ferească de așa ceva, atunci toată creștinătatea va fi în mare primejdie[...] Iar noi, din partea noastră, făgăduim, pe credința noastră creștinească și cu jurământul Domniei Noastre, că vom sta în picioare și ne vom lupta până la moarte pentru legea creștinească, noi cu capul nostru.

Ștefan cel Mare, Scrisoarea din 25 ianuarie 1475 adresată principilor creștini,
după victoria de la Vaslui

Nu s-a îngâmfat Ștefan în urma acestei biruințe [Vaslui], ci a postit 40 de zile cu apă și cu pâine. Și a dat poruncă în țara întreagă să nu cuteze cineva să-i atribuie lui acea biruință, ci numai lui Dumnezeu, cu toate că știau toți că învingerea din ziua aceea numai lui i se datorește.

O, bărbat minunat, cu nimic mai prejos decât comandantii eroici, de care atâta ne mirăm! În zilele noastre, câștigă el, cel dintâi dintre principii lumii, o strălucită biruință asupra turcilor. După a mea părere, el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii și mai ales cinstea de comandant împotriva turcilor, cu sfatul, înțelegerea și hotărârea tuturor creștinilor, de vreme ce ceilalți regi și principii catolici își petrec timpul numai în trândăvii sau în războaie civile.

Jan Dlugosz († 1480)

Lucrarea ta asupra necredincioșilor turci, vrăjmași comuni, săvârșită până acum cu înțelepciune și bărbăție au adăos atâta strălucire numelui tău, că ești în gura tuturor și ești laudat cu deosebire de toți, în unire de simțiri. Fii fără istov, dară și, oricum faci, caută izbânda pe care cerul ți-a hărăzit-o, ca să primești răsplata veșnică de la Dumnezeu.

Papa Sixt al IV-lea, 20 martie 1476

Stăpânea, pe acea vreme, întreaga provincie un bărbat de o îndrăzneală unică; se numea Ștefan.

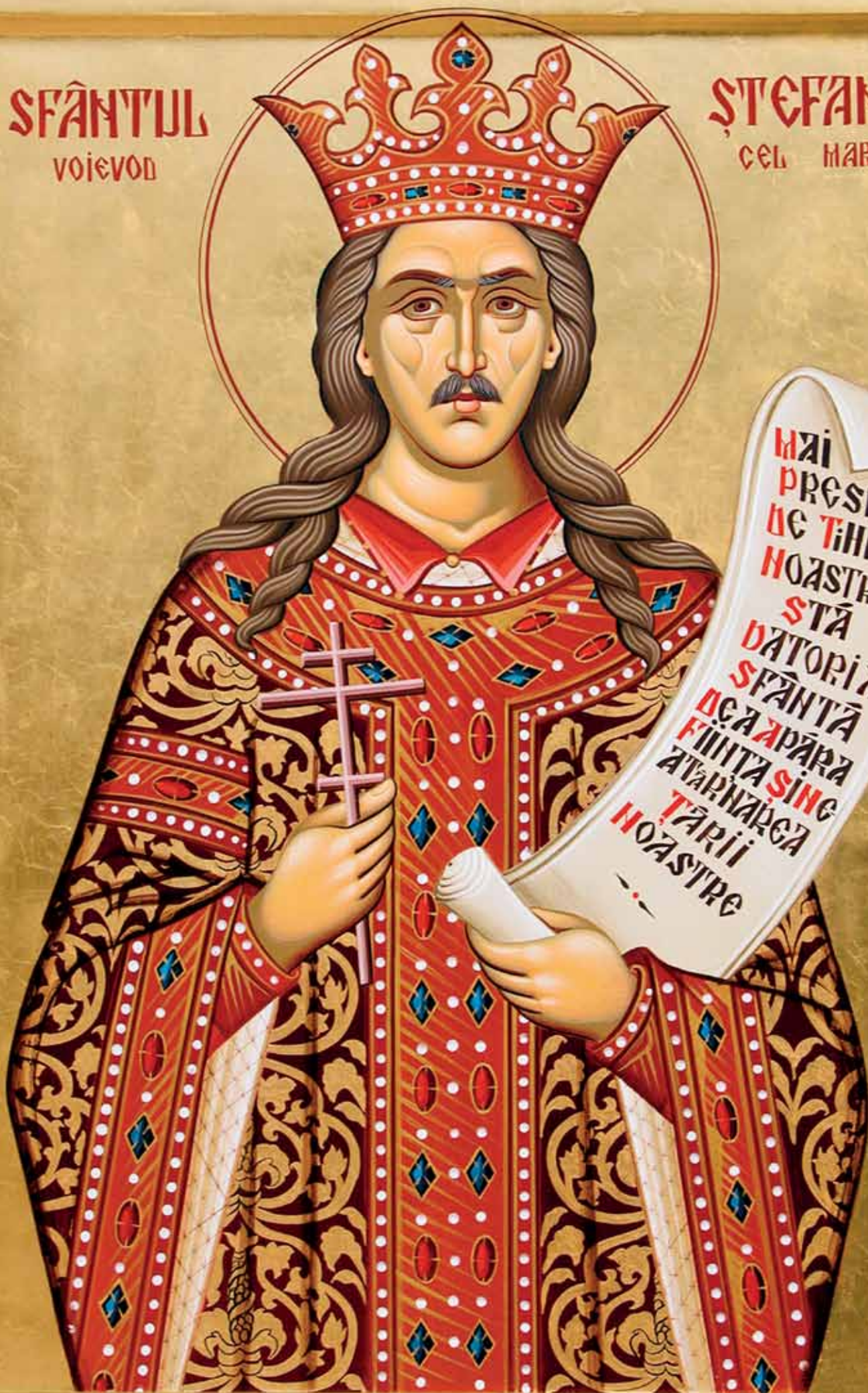
Petrus Ranzanus († 1492)

El este un om foarte înțelept, vrednic de multă laudă, iubit mult de supușii săi, pentru că este îndurător și drept, veșnic treaz și darnic... Supușii sunt toți bărbați viteji, ageri și nu făcuți să stea pe perne, ci la război pe câmpul de luptă... și din câte îmi spun mulți oameni vrednici de încredere și negustori care vin de la Constantinopol, turcii au mare frică de acest domn și de creștinii ce și-ar face drum prin această țară.

Medicul Matteo Muriano către Senioria Veneției, 7 decembrie 1502

SFÂNTUL
VOIEVOD

ȘTEFAN
CEL MARE

MAI
PRESUS
DE TIMPA
NOASTRĂ
STĂ
DATORIA
SFÂNTĂ
DE A APĂRA
FIINȚA SINE
ATĂRNAREA
ȚĂRII
NOASTRE

Posteritatea

Despre acesta, moldovenii și muntenii cântă mereu, la toate adunările lor, pe scripci sârbești, rostind în limba lor: „Ștefan, Ștefan voievod, Ștefan, Ștefan voievod a bătut pe turci, a bătut pe tătari, a bătut pe unguri, pe ruși și pe poloni” [...] Din cauza nespusei lui vitejii, îl socotesc ca sfânt.

Maciej Strykowski († 1593)

Fost-au acestu Ștefan vodă om nu mare de statu...; om întreg la fire, neléneșu, și lucrul său îl știa a-l acoperi și, unde nu gândiiai, acolo îl aflai. La lucruri de războaie meșter, unde era nevoie, însuși să vâraia, ca, văzându-l ai săi, să nu să îndărăpteaze și pentru acéia raru războiu de nu biruia. Și unde-l biruia alții, nu pierdea nădejdea, că, știindu-să căzut jos, să rădica deasupra biruitorilor... Iară pre Ștefan vodă l-au îngropat țara cu multă jale și plângere în mănăstire în Putna, care era zidită de dânsul. Atâta jale era, de plângea toți, ca după un părinte al său, că cunoștia toți că s-au scăpatu de mult bine și de multă apăratură. Ce după moartea lui, până astăzi, îi zicu Sveti Ștefan vodă, nu pentru sufletu, ce ieste în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fostu om cu păcate, ci pentru lucrurile lui céle vitejești, carile niminea din domni, nici mai nainte, nici după acéia, l-au ajunsu.

Grigore Ureche, „Letopisețul Țării Moldovei”

Ștefan al V-lea, numit cel Mare, fiul lui Bogdan al II-lea, **domn mai presus de orice laudă** și apărătorul cel mai vajnic al țării sale împotriva tuturor încălcărilor vrăjmașilor din orice parte ar fi venit.

Dimitrie Cantemir, „Descrierea Moldovei”

Încă astăzi, pe înaltul munților și în adâncul văilor, în orașe și în sate, în palate și în bordeie, pretutindenii numele său se pomenește cu mândrie și recunoștință de tot cel ce își zice român. Locuitorul... îți va spune toate isprăvile sale; și, ce este mai mult, va atribui lui tot ce-i pare curios, mare, vitejesc și chiar neînțeles în pământul nostru. Orice cetate, orice zid, orice val, orice șanț, întrebă-l cine le-au făcut; el îți va răspunde: Ștefan cel Mare. Orice pod, orice biserică, orice fântână,

orice curte sau palat vechi, el le va raporta eroului său. Orice bunătate, orice așezământ a căruia rămășițe se mai trăgănează până astăzi, orice legiuire omenească, orice puneri la cale înțelepte Ștefan vodă le-au urzit, îți va zice el, și iar Ștefan vodă.

Mihail Kogălniceanu

În sfârșit, la anul 1504 Ștefan Vodă se coborî în mormânt, gârbovit de greutate și de vârstă, după 47 și mai bine ani de domnie, iar poporul în urmă-i i-a zis cu dragă inimă și Bun și Sfânt și Mare, căci așa Domn nici n-avusese până atunci, nici poate că va mai avea de acum și pururi.

Mihai Eminescu

Într-însul găsisse poporul românesc cea mai încurată și mai deplină icoană a sufletului său: cinstit și harnic, răbdător fără să uite și viteaz fără cruzime, strașnic la mânie și senin în iertare, răspicat și cu măsură în grai, gospodar și iubitor al lucrurilor frumoase, fără nici o trufie în faptele sale, care i se par că vin printr-însul de aiurea și de mai sus.

Nicolae Iorga

Nu veți mai avea altul ca el.

Regele Carol I

Dinamica, geniul, energia, demnitatea voievodală, spiritul de inițiativă, și vitalitatea excepțională, puse de Ștefan cel Mare în destinul său istoric, ar fi fost, prin virtuțile lor, suficiente, să ducă la crearea unui spațiu moldovenesc de întinderi și proporții imperiale. [...] Împrejurări excepțional de grave - irezistibila expansiune turcească - l-au silit însă, în cea mai mare parte, și intermitent, la defensivă, la reacțiune, la consolidarea celor dobândite. Nici o altă epocă sau moment din trecutul nostru nu ne dăruie un așa de intens prilej de a simți aroma măreției, până la care ar fi putut crește istoria românească.

Lucian Blaga

Contemporanii noștri

Prin canonizarea Sfântului Voievod Ștefan cel Mare al Moldovei, în anul mântuirii 1992, se pecetluiește sinodal cultul pe care, de veacuri, poporul român îl aduce slăvitului nostru domnitor care a apărât cu devotament eroic credința ortodoxă.

IPS Nestor Vornicescu

Fiecare dintre noi poartă o cruce, în felul lui. Și Ștefan cel Mare a purtat o cruce. Crucea lui s-a numit Moldova. Și-a luat-o de bună voie. Și a suferit pentru ea. În acea vreme Ardealul n-a avut un Ștefan cel Mare, dar a avut o cruce. N-a avut Ardealul pe cineva care să-i ducă crucea, și a dus-o poporul, și fiecare în parte, până a venit biruința. Aici, moldovenii au fost binecuvântați de Dumnezeu c-a venit el, Ștefan, să le poarte crucea, să nu doarmă el pentru ca să doarmă ceilalți, să nu se odihnească el pentru ca să vă odihniți voi, să rabde el de foame în campaniile militare pentru ca să nu suferiți voi de foame.

Toată viața lui a fost plină de credință puternică, până și păcatele lui le-a pus în fața lui Dumnezeu cu umilință și cu credință: *Doamne, asta sunt eu, om. Tu ai să mă ierți, că nu sunt înțel. Dar eu am o altă menire aici. Păcatele mele pot fi mai multe, dar crucea este una singură. Și pe aceea trebuie să o port pentru ca să izbăvesc acest popor de robia jugului păgân.*

Singura lui mare iubire a fost Moldova. Când a fost deznădăjduit, a alergat la Dumnezeu.

A fost înzestrat cu smerenie. Când era biruitor într-o bătălie, Îi mulțumea lui Dumnezeu cu recunoștință, iar când se întâmpla, rareori, să fie înfrânt o spunea deschis: asta a fost pentru păcatele mele.

IPS Bartolomeu Anania

Ștefan cel Mare este sfânt ca și Constantin cel Mare, ca și Justinian, ca și alți voievozi ai noștri.

Biserica aceasta a Putnei e construită nu pe povești, nici pe visuri, este zidită pe sacrificii și pe jertfă. Călugării de aici au moștenit din generație în generație duhul lui Ștefan cel Mare de râvnitor și luptător pentru credință. El a avut atâtea războaie, a văzut cum în fața lui au murit cei mai buni căpitani. La Războieni a murit toată floarea oștirii Moldovei. După mai mult timp, Ștefan cel Mare a ridicat biserica de la Războieni, a adunat osemintele tuturor ostașilor lui și le-a pus în cripta de la temelie. Iată prin ce-au trecut strămoșii noștri!

IPS Iustinian Chira

Ștefan-Vodă a fost primul suveran român intrat încă din timpul vieții lui în conștiința colectivă a poporului și venerat spontan de credincioșii care i-au recunoscut înalte calități spirituale și l-au cinstit ca sfânt.[...] o personalitate eminentă a istoriei românilor, dar în același timp a Europei, și așa se cuvine să fie el evocat.

Acad. Virgil Cândea

Ștefan a dovedit că nu este doar comandantul de oști și omul politic de talie europeană, admirat și laudat de contemporanii care au văzut în el un erou al vremii și un nou Alexandru cel Mare, ci și un principe capabil să pășească senin pe căile neștiute ale Providenței, căreia i-a încredințat soarta sa și a poporului său.

Ștefan. S. Gorovei

Chipuri de sfințenie ale Bucovinei

„Dumnezeu dragoste este” (I Ioan 4, 16), iar dragostea împărtășește totul. Sfinții sunt vase pline de darurile lui Dumnezeu, și mai ales de dragoste. Pentru sporirea acestei iubiri ei au făcut nevoințe ce par uneori mai presus de fire și, însuflețiți de dumnezeiasca dragoste, ei au slujit semenilor cu timp și fără timp.

Sihaștri tăinuți de lume, dar rugători pentru întreaga lume, clerici învățând adevărul de credință și povățuind în viața de zi cu zi pe credincioși și întregul popor în vremuri grele, fiecare sfânt este o lumină a lumii, pe care de o vom pune în sfeșnic va lumina tuturor. Iată câteva chipuri ale sfințeniei, a căror lumină se face din ce în ce mai puternic văzută și va lumina neamul nostru și întreaga lume odată cu proslăvirea de către Biserică, prin canonizarea lor oficială.

Mitropolitul Teoctist I, împreună-lucrător cu Sfântul Ștefan cel Mare

Despre viața acestui părinte duhovnicesc al Moldovei înainte de a fi mitropolit cunoaștem puține lucruri. Dar numele pe care Dumnezeu i l-a rânduit în cinul monahal arată chemarea sa de a fi împreună-lucrător cu un alt om sfânt la mântuirea poporului. Căci mitropolitul Teoctist I a purtat numele Cuviosului Teoctist din Palestina (†467), care a trăit în zona Wadi Mukelik din Țara Sfântă, și pe care viețile sfinților îl numesc împreună-lucrător cu Sfântul Eftimie cel Mare la mântuirea oamenilor.

Mitropolitul Teoctist I a fost vreme de 25 de ani părintele sufletesc al Moldovei și întâiul sfetnic al Sfântului Ștefan cel

Mare. În perioada grea pentru Ortodoxie de după căderea Constantinopolului sub turci (1453), în plină ofensivă otomană asupra Europei, Dumnezeu l-a rânduit mitropolit al Moldovei (1452-1477).

Începutul domniei Sfântului Ștefan cel Mare este marcat de lupte fratricide în interiorul țării și de pericolul turcesc în exterior. Un prim moment în care cronicile ni-l arată alături de domn este urcarea Sfântului Ștefan pe tronul Moldovei. După ce Ștefan îl înfrânge pe Petru Aron, ucigașul tatălui său, mitropolitul Teoctist îl unge ca domn, punând astfel domnia sub semnul binecuvântării lui Dumnezeu. Îl vom întâlni apoi în fruntea sfatului domnesc. De aceea, încurajarea, sfatul și binecuvântarea acestuia le vedem prin faptele voievodului. Menținerea integrității țării în fața a trei mari state care au dorit să o cucerască – Imperiul Otoman, Polonia și Ungaria, nu s-a bazat doar pe forța armelor și a diplomației, ci a fost rodul unui cuget care a ascultat de Dumnezeu, ascultând desigur și de întâiul ierarh al țării. Înflorirea de excepție a Bisericii în perioada Sfântului Ștefan – înființarea de noi episcopii, sprijinirea vechilor mănăstiri și biserici ale Moldovei, ajutorarea călugărilor din Sfântul Munte Athos aflați sub dominație turcească, apariția școlilor

de caligrafie a manuscriselor, de miniatură, de broderie, de cântări bisericești de la Putna și din alte mănăstiri sunt rodul împreună-lucrării dintre domn, mitropolit și monahi.

O mărturie elocventă despre cinstea pe care voievodul a avut-o față de mitropolitul Teoctist este alegerea, în 1469, a datei de sfințire a Mănăstirii Putna la 3 septembrie, când Biserica îl prăznuiește pe Cuviosul Teoctist din Palestina.

Mitropolitul Iacov Putneanul (1719-1788)

Viitorul mitropolit Iacov s-a născut la 20 ianuarie 1719, în ziua Sfântului Eftimie cel Mare, și, la numai 12 ani, s-a călugărit la Mănăstirea Putna. Hrănit cu scrierile Sfinților Părinți ce se aflau în biblioteca mănăstirii, cu hrana

Nu te bucura de nimic întru acest veac al plângerii și trecător, de vreme ce toate sunt întru dânsul nestătătoare și fățarnice, toate sunt întru dânsul mincinoase și schimbătoare. Ci, de voiești a te mângâia, numai întru Domnul te mângâie; de voiești a te bucura, numai întru Domnul te bucură; că bucuria trupească degrabă piere, iar bucuria Domnului rămâne în veci.

rugăciunii și a ascultării monahale, tânărul călugăr a înțeles că rostul vieții omului este comuniunea cu Dumnezeu în această lume și, mai desăvârșit, în veșnicie.

Acest tânăr cu înțelepciune de bătrân a fost hirotonit întru preot la 17 ani, ales egumen al Mănăstirii Putna la 25 de ani și episcop de Rădăuți la 26 de ani. Aici el continuă activitatea înaintașului său, Sfântul Mitropolit Varlaam, tipărind într-un scurt răstimp cinci cărți de cult și înființând o școală pentru învățarea limbilor slavonă și greacă.

După cinci ani, pentru vrednicia și râvna sa, Dumnezeu l-a așezat în scaunul de mitropolit al Moldovei de la Iași. Între 1750 și 1760, desfășoară o intensă activitate pastorală și socială, îngrijind de biserici și mănăstiri, promovând cultura și tiparul românesc și ocupându-se de traducerea cărților folositoare de suflet. Mută la Iași tipografia de la Rădăuți și tipărește mai bine de 15 cărți de slujbă și învățătură, toate în limba română. Ele s-au folosit în bisericile și mănăstirile din toate zonele locuite de români și în special în Transilvania.

Preocupat de educația copiilor prin școală, lucru la care îi îndemna permanent pe credincioși,

În sfârșit, în 1478, la trecerea sa la cele veșnice, Sfântul Ștefan I-a înmormântat pe mitropolitul Teoctist la Putna, numindu-l, pe piatra de mormânt, „părintele nostru”. În chip simbolic, alăturarea mormintelor lor sub lespezile Putnei arată legătura dragostei dintre ei și a împreună-lucrării lor în această lume, care au rodit împreună-petrecerea lor în veșnicia Raiului, alături de toți sfinții.

tipărește în 1755 primul abecedar din Moldova, numit Bucvar. La propunerea sa, prin hrisovul domnesc din 25 iunie 1759, se înființează pentru copiii satului Putna prima școală elementară rurală din Moldova, care funcționează fără întrerupere până în ziua de astăzi.

Mitropolitul a înțeles că a fi mai mare înseamnă a fi slujitorul tuturor. Nu numai că a zidit sufletește și cultural poporul, dar, când a fost nevoie, s-a luptat cu mult curaj pentru apărarea lui. O mare greutate în acea vreme o constituia un impozit pe animalele mari, numit „văcărit”. Împreună cu ceilalți ierarhi ai țării a intervenit pentru eliminarea acestei dări, legând cu blestem pe domni să nu revină asupra ei. Mitropolitul Iacov a intrat astfel în conflict direct cu fanarioții aflați la conducerea Moldovei, fapt care a determinat retragerea din scaunul mitropolitan în anul 1760: „Și-au luat ziua bună de la domn și de la toți boierii pământului, zicându-le: iată că m-am lepădat și de mitropolie, și de cinste, și de toate ale acestei lumi, numai focul jurământului să nu-l iau în cap și în suflet, și socotiți că suntem musafiri acestei lumi, și în cea lume avem a trăi și a răspunde de toate faptele

noastre și fiți sănătoși”. Însă jertfa sa a făcut ca acea dare să nu mai fie impusă niciodată.

Pentru mitropolit retragerea nu a însemnat nelucrare, ci din contră. Stabilit la Putna, pe care o numea „maică” a sa, reface mănăstirea, pregătindu-o să fie unul din stâlpii ortodoxiei și românismului în perioada grea ce va urma după răpirea Bucovinei de către Imperiul Austriac în

anul 1775. Pentru lucrările materiale și cele duhovnicești, mitropolitul Iacov devine al doilea ctitor al mănăstirii.

Răvnind mereu la adâncul vieții călugărești, spre sfârșitul vieții este tuns în schima mare de către duhovnicul său, ieroschimonahul Natan de la Sihăstria Putnei, cu numele de Eftimie, după Sfântul Eftimie cel Mare. Trece la Domnul în 1778, pe 16 mai, și este înmormântat în pridvorul bisericii voievodale, ca al doilea ctitor al mănăstirii.

Învățătura este asemenea cu florile cele mirositoare, iar cel neînvățat este asemenea copacului celui uscat.

Cuvioșii Sila, Paisie, Natan și Arsenie

Înflorirea Mănăstirii Putna din secolul al XVIII-lea a rodit și în înflorirea sihăstriei

ei. În perioada în care mitropolitul Iacov a trăit retras la Putna, el a purtat de grijă și de sihăstria ei. La 5 kilometri distanță, părinții care s-au retras acolo s-au dedicat rugăciunii și copierii de cărți de învățătură duhovnicească. În 1783, la câțiva ani după ocuparea Bucovinei de către Imperiul

Austriac, Sihăstria Putnei a fost închisă. Părinții de aici au venit la Putna, aducând cu ei odoarele și cărțile, singura avere a schitului. Amintirea vieții lor de nevoiță de la sihăstrie a rămas înscrisă în memoria obștii de la Putna și s-a încercat de două ori redeschiderea schitului. Regimul austriac, iar apoi cel comunist nu au îngăduit aceasta, de-abia după 1990 fiind posibilă reînființarea sihăstriei.

Dintre schimnicii cu viață aleasă care au trăit aici, Dumnezeu a descoperit pe patru dintre ei ca fiind făcători de minuni. Cu prilejul săpăturilor pentru a reface biserica, în 1992, au fost descoperite moaștele, galbene și frumos mirositoare, cu o putere harică deosebită, ale ultimilor trei părinți duhovnicești ai schitului: stareții Sila, Paisie și Natan. Moaștele Cuviosului Arsenie au fost găsite lângă altarul Mănăstirii Putna, el venind aici odată cu închiderea schitului.

Cuviosul Sila este de loc din zona Botoșanilor. S-a născut în anul 1697, a viețuit mai întâiu în Schitul Orășani, iar în 1712 a venit la Sihăstria Putnei. A fost conducător al schitului vreme de 27 de ani (1754-1781). Vestit duhovnic, cuviosul Sila era căutat și de mulți credincioși, pe care îi povățuia cu multă înțelepciune pe calea mântuirii.

Cuviosul Natan (†1783) a fost mai întâi eclesiarh la Mănăstirea Putna, având numele de Natanail, iar apoi s-a retras la sihăstrie, luând schima mare și numele de Natan. A lăsat multe manuscrise, foarte frumos lucrate.

Cuvioșii Inochentie și Eustație de la Probota, Epifanie de la Voroneț și Vasile de la Moldovița

În anii 1621-1622, ieromonahul ucrainean Zaharia Kopystenski, care viețuise o perioadă la Putna, scriind despre sfinții din Moldova amintește că „în Moldovița, în mănăstire, [se află

moaștele] Sfântului Vasile făcătorul de minuni”.

În anul 1680, Sfântul Dosoftei, Mitropolitul Moldovei, a tipărit pentru prima dată în limba română cărțile de slujbă numite Minee. Vorbind

Sfinți români în fresca de la Schitul Prodromu din Sfântul Munte Athos (foto: George Crăsnean)

despre un sfânt rus cu moaște întregi, canonizat în acel secol de către Biserica Rusă, Sfântul Dosoftei menționează și câțiva sfinți cu moaște întregi din Moldova, între care cuviosii Epifanie de la Voroneț și Inochentie și Eustație de la Probota, încă necanonizați oficial. De-a lungul vremii credincioșii le-au purtat amintirea în suflet, i-au avut ca modele de viață duhovnicească și s-au rugat cu evlavie lor. De câte ori se va pune problema canonizării unor sfinți români, numele lor vor fi rostite.

Astfel, în anul 1857 savantul rus Andrei Nicolaevici Muraviev solicită date despre sfinții moldo-vlahi pentru a-i introduce într-o lucrare a sa despre viețile sfinților, aflată în curs de apariție la Sankt Petersburg. Mitropolitul Sofronie Miclescu al Moldovei și starețul Gherasim al Mănăstirii Neamț îi răspund trimițând date despre următorii sfinți: Nichita, mucenic în timpul lui Alaric, Cuvioasa Paraschiva, Dimitrie Basarabov, Grigorie Decapolitul, Sfânta Filofteia fecioara, Nicodim sfințitul arhimandritul Tismanei, Daniil de la Voroneț, Rafail de la Agapia, Chiriac de la Agapia, Chiriac de la Bisericani, Chiriac de la Tazlău, Epifanie de la Voroneț, Partenie de

la Agapia, Ioan de la Râșca, Inochentie de la Probota, Eustație și Ioan cel Nou de la Suceava.

În jurul anului 1863 se pictează schitul românesc Prodromu din Muntele Athos. În biserica acestui așezământ, adevărată ambasadă a românilor ortodocși la centrul monahismului ortodox, sunt pictați câțiva dintre sfinții români. Între ei apar și Cuviosul Inochentie de la Probota și Cuviosul Epifanie de la Voroneț (numele mănăstirii este scris Vorona în inscripție).

Dintre acești părinți purtători de Dumnezeu pe care i-a odrăslit neamul românesc, unii au fost deja preaslăviți de Biserică, în cadrul canonizărilor din 1956, 1992, 2009 etc. Alții, precum viețuitorii din mănăstirile bucovinene amintiți - Cuviosii Inochentie și Eustație de la Probota, Epifanie de la Voroneț și Vasile de la Moldovița, Mitropolitul Teoctist, Mitropolitul Iacov și Cuviosii Sila, Paisie, Natan și Arsenie de la Putna, urmează a fi canonizați oficial, mărturisind în viața Bisericii rodirea vieții lor în sfințenie și așezarea de care au parte, în bucuria și dragostea veșnică, dar mereu nouă, a Împărăției Cerurilor, în lumina Preasfintei Treimi, Dumnezeu nostru, alături de toți sfinții. ■

Ierom. Dosoftei D., monah Alexie C.

Că și în vremea de acum mulți sfinți sunt de petrecu cu noi carii numai Dumnezeu îi știe și traiul lor, dar nu s-au căutat, fără numai Daniil de Voroneț și Rafail de Agapia, le-am sărutat și sfintele moaște. Apucat-am în zilele noastre părinți nați în bunătăți și la obicei și plecați la smerenie adâncă: părintele Chiriac de Tazlău și părintele Chiriac de Bisericani, gol și ticălos în munte 60 de ani, Epifanie de Voroneț, Partenie de Agapia. Dar Ioan de Râșca, arhiepiscopul acela sfânt, Inochentie de Pobrata și Istatie! Că Dumnezeu nici un neam de rodul omenesc pre pământu nu lasă nepartnicu de dar.

Sfântul Mitropolit Dosoftei

Părintele Zaharia Zaharou în România

Fiu duhovnicesc al Părintelui Sofronie Saharov, la rândul său ucenic al Sfântului Siluan Athonitul, Arhimandritul Zaharia Zaharou este viețuitor al Mănăstirii Sfântul Ioan Botezătorul din Essex, Anglia.

În perioada 26 septembrie – 3 octombrie 2011, la invitația Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Teofan, Părintele Zaharia s-a aflat în pelerinaj în Mitropolia Moldovei și Bucovinei, perioadă în care a împărtășit cuvinte de folos câtorva obști monahale. Pe 1 octombrie, de sărbătoarea Acoperământului Maicii Domnului, Sfinția Sa s-a aflat în mijlocul părinților Mănăstirii Putna.

Ați fost de curând în România. Ce impresie v-au făcut tinerii români?

Nu cred că pot să dau un răspuns obiectiv la întrebarea dumneavoastră pentru că vizita mea în România a fost foarte scurtă și m-am aflat mereu printre cei mai minunați, mai credincioși și mai evlavioși oameni. Însă cred că România se ridică din marea pustiire pe care a suferit-o în timpul perioadei comuniste și, bineînțeles, aceasta naște în oameni, și mai ales în tineri, o sete creatoare de a învăța tot mai multe despre credință și de a trăi mai adânc taina lui Hristos. Și cred că, cu ajutorul lui Dumnezeu, Tradiția va înflori din

nou în România, pentru că țara dumneavoastră a strălucit în secolele XVIII, XIX prin ucenicii Sfântului Paisie Velicikovski, prin mulți asceți plini de virtute și oameni sfinți a căror prezență și rugăciune este încă vie în Moldova. Deși nu am vizitat toată țara, Moldova mi s-a părut a fi altarul României, datorită multelor și frumoaselor biserici și mănăstiri care se află aici. După cum am mai spus și atunci când am fost în România, cred că Tradiția este asemeni unui uriaș care doarme și care trezindu-se va sprijini întreaga lume și va fi lumină tuturor popoarelor. Tradiția noastră ascunde în sine o uriașă energie mântuitoare, și

dacă vom afla cheia potrivită pentru a elibera această energie, ea va fi spre folosul întregii lumi. Și cu ajutorul Domnului când această Tradiție va fi restabilită așa cum se cuvine, va fi limpede că ea este singura care poate mântui lumea.

Aveți un mesaj pentru tinerii români?

Cred că tinerii români trebuie să-și amintească mereu că Dumnezeu creștinilor este „Dumnezeul părinților noștri” și că dacă vrem să devenim părinți la rândul nostru, trebuie mai întâi să devenim fii. Trebuie să căutăm duhovnici care au darul paternității duhovnicești și să învățăm de la ei. Să ne alegem ca duhovnici pe aceia care la rândul lor au trăit în ascultare față de un părinte duhovnic pentru un număr de ani, pentru că aceștia au un dar aparte: sunt în stare să transmită harul celor care le cer sfat și ajutor. Așa cum moștenim viața biologică de la părinții noștri după trup, în același fel moștenim viața duhovnicească, darul Duhului, de la părinții noștri duhovnicești. Cred că acesta este aspectul cel mai de preț în viața creștină.

Cum să ne alegem călăuza în viața duhovnicească?

Unul dintre Părinții noștri în Domnul, Sfântul Simeon Noul Teolog, ne spune că în fiecare epocă aceste călăuze duhovnicești sunt greu de aflat. Până când Domnul ne va scoate în cale pe cineva în stare să ne călăuzească e nevoie de rugăciune și de multe lacrimi. Alegerea trebuie să o facem după ce mai înainte ne-am rugat mult Domnului. Și Dumnezeu ne va înștiința inima cu harul Său atunci când ne vom întâlni duhovnicul. Însă odată ce l-am aflat trebuie să nu uităm că lucrurile nu se vor petrece în chip magic. Duhovnicul va izbuti să lucreze în viața noastră în chip proorocesc numai dacă ne vom adresa lui cu credință și rugăciune, cerând întotdeauna Domnului să ne descopere voia Sa prin el. Dacă avem credință, atunci vom face din duhovnicul nostru un prooroc. Pentru că credința noastră îi va înștiința inima și, în chip minunat, el se va depăși pe sine însuși și ne va da cuvântul lui Dumnezeu care se potrivește cel mai bine stării noastre lăuntrice pentru a ne spori însuflarea și a încuraja în noi lucrarea mântuitoare. De aceea Părintele Sofronie ne îndemna: „Faceți din duhovnicul vostru un prooroc.” Adică, apropiați-vă de duhovnicul vostru cu credință și evlavie, rugând pe Dumnezeu să binecuvânteze fiecare întâlnire pe care o aveți cu el și să vă descopere prin el voia Lui. Atunci, cu siguranță, Dumnezeu va vorbi prin el. Atunci, duhovnicul vostru va vorbi în chip proorocesc, adică adevărat, pentru că a fi prooroc

Mulțumirea – cale spre pocăință

Biserica nu este altceva decât împărtășirea darurilor Duhului Sfânt. Intrăm în această comuniune de har mulțumind lui Dumnezeu pentru darurile oferite tuturor mădulelor Trupului lui Hristos. Așa ne învață Tradiția Bisericii să facem aceasta în timpul Sfintei Liturghii, chiar în mijlocul Sfintei Liturghii. Nu trebuie să uităm că Sfânta Liturghie, înainte de toate, nu este altceva decât o mulțumire adusă lui Dumnezeu, Sfinților Săi și în special Maicii Domnului, Preasfânta Născătoare de Dumnezeu. De aceea, atunci când aducem mulțumire lui Dumnezeu, pentru toate lucrurile pe care ni le-a oferit și pentru toate câte a făcut pentru noi și pentru toate mădulele trupului Său, care este Biserica, devenim oamenii mulțumirii lui Dumnezeu pentru binefacerile primite de la El. Oricine aduce mulțumire continuu lui Dumnezeu pentru binefacerile primite de la El, pentru om și pentru toți ceilalți membri ai Trupului lui Hristos, este vrednic de mântuire. Trebuie să mai spun că învățându-ne să aducem mulțumire lui Dumnezeu în mod continuu, ne învrednicim de o adevărată și continuă pocăință, care nu are sfârșit pe pământ.

Durău, 27 septembrie 2011

Părintele Zaharia dând autograf pe cartea Sfinției Sale, „Lărgiți și voi inimile voastre”

în vremea noastră înseamnă a fi în stare să rostesti adevăruri cu valoare eternă.

Cum își dă seama un tânăr dacă are chemare pentru viața monahală?

Întrebarea aceasta este destul de dificilă și ea presupune o altă întrebare: Cum putem ști dacă monahismul este voia Domnului pentru noi? Nu este deloc ușor însă trebuie să nu uităm că atunci când voia Domnului este lucrătoare în viața noastră, toate celelalte voi dispar, pentru că voia Lui este de neînvins. Dacă trăim această dorință a noastră ca pe o urgență a duhului, care își găsește expresia în cuvinte de felul: „Fie devin monah, fie pier”, atunci aceasta este cea mai neîndoielnică dovadă că avem o chemare monahală autentică. Nu exclud existența

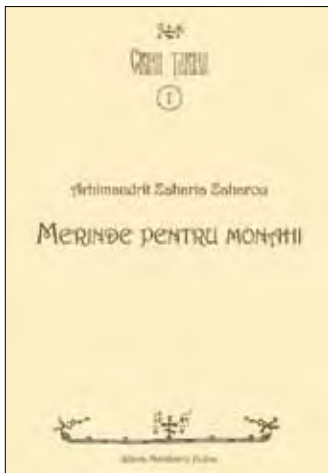
altor situații când această vocație poate ieși la suprafață treptat și în chip mai puțin dramatic, dar în cele mai multe cazuri simțim în noi acest imbold, această nevoie urgentă a duhului care se reflectă de asemenea în rugăciunea noastră. La mănăstire mergem pentru a purta Numele lui Hristos. Aceasta este vocația creștinului după cum citim și în Faptele Apostolilor. Ne aducem aminte că Domnul i-a poruncit lui Anania să-l caute pe Saul, zicându-i: „Mergi, fiindcă acesta Îmi este vas ales, ca să poarte numele Meu înaintea neamurilor” (Fapt. 9, 15). Dacă un tânăr are această dorință puternică de a purta Numele Domnului și ea se vedește în viața lui prin neîncetata chemare a Numelui cu buzele, cu mintea, ba mai mult, cu inima lui, atunci cu siguranță că mănăstirea este locul cel mai bun pentru el, pentru că întreaga viață în mănăstire este rânduită în jurul Numelui lui Hristos și cel ce dorește să cheme Numele Domnului se bucură de cele mai prielnice condiții. ■

Părintele Sofronie Saharov, părintele duhovnicesc al Părintelui Zaharia, este de statura Sfântului Grigorie Palama.

Pr. Constantin Coman

Interviu inedit,
Mănăstirea Sfântul Ioan Botezătorul,
Essex, mai 2012

Volumul „Merinde pentru monahi” înmănușează cuvintele adresate monahilor de către părintele Zaharia cu ocazia pelerinajului său în România. Apărut în condiții grafice deosebite, volumul este primul din colecția „Crinița țarinei”, îngrijită de către Mănăstirea Putna cu binecuvântarea IPS Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, și este însoțit de un Cuvânt înainte al IPS Teofan.

Pe 3 aprilie 2012, la Librăria Bizantină din București a avut loc lansarea acestui volum. Au participat Arhim. Melchisedec Velnic, starețul Mănăstirii Putna, și Pr. Prof. Dr. Constantin Coman. Discuția a fost moderată de Cristian Curte, redactorul șef al publicației „Lumea Monahilor”.

Cuvintele Părintelui Zaharia sunt pline de miez, pentru că ele exprimă o experiență care, pe de o parte, este moștenită de la înaintașii săi – Părintele Sofronie și Cuviosul Siluan, pe de altă parte este o experiență personală a Dumnezeirii, pe care a îngăduit Dumnezeu să o cunoaștem noi, contemporanii acestor părinți.

Părintele Zaharia mărturisește că, atunci când i se cere un cuvânt, cere acel cuvânt de la Dumnezeu, și are încredințarea că îl primește de la Duhul lui Dumnezeu și el îl exprimă numai, umil. Părintele Sofronie Saharov i-a dat ascultarea să vorbească, să teologhisească, și cred că el este, dintre ucenicii Părintelui, cel mai dăruit cu acest dar al scrierii și al vorbirii.

Pr. Constantin Coman

Pentru a parcurge această carte trebuie să ne înarmăm cu puțină smerenie și să voim să intrăm în legătură cu Preabunul nostru Mântuitor, să ne smerim, să ne pocăim. Atunci toate cuvintele sunt ușor de pătruns. Nici un cuvânt din această carte nu este de prisos.

Cuvântul Părintelui este un cuvânt cu putere și tot cel ce are nevoie se va hrăni din el. Părintele Zaharia ne arată că Dumnezeu este viu, lucrător, și fiecare dintre noi poate deveni un vorbitor cu Dumnezeu.

Arhim. Melchisedec Velnic

Legătura dragostei

În relațiile dintre noi avem nevoie de a treia Persoană. Așa cum preoții în timpul Sfintei Liturghii, atunci când își dau sărutarea păcii își spun: „Hristos în mijlocul nostru!”, la fel trebuie să fie și în viața noastră. În legătura noastră de iubire, Dumnezeu nu este intrusul, ci Cel ce o curățește și o desăvârșește. El este Cel ce o apără și în marea și veșnica Lui iubire o întărește și o însuflă. Tocmai de aceea căutăm adăpost în Biserică, unde harul lui Dumnezeu în Taina Cununiei va sfinți legătura cuplului, așa încât bărbatul și femeia să se completeze unul pe altul cu darurile lor și să împreună-lucreze la desăvârșirea lor, care se va vădi, nu numai în legătura lor de iubire din această viață, ci și în Împărăția ce va să vie. Domnul a zis: „Fără Mine nu puteți face nimic”.

Dacă vom fi încredințați că a căuta o legătură ideală și desăvârșită cu un om este o mare amăgire, atunci vom înțelege că dorul nostru cel adânc și tainic după o iubire poate să-și afle împlinirea numai în Dumnezeu, Făcătorul, Proniatorul și Mântuitorul nostru. Va începe atunci, între noi și Dumnezeu o aventură nesfârșit de creatoare și dătătoare de viață. Cu cât se va întări mai mult legătura dragostei noastre cu Dumnezeu, cu atât va deveni mai curată și mai puternică și oricare dintre legăturile noastre cu semenii noștri. Dragostea noastră va fi atunci una sănătoasă și ancorată în perspectiva singurei iubiri adevărate care este Însuși Hristos. Numai atunci va avea ea valoare, pentru că va fi liberă, adică fără de păcat.

„Legăturile personale dintre oameni în lumina legăturilor noastre cu Dumnezeu.”

lași, 29 septembrie 2011

Părintele Sofian, un suflet tânăr

Anul acesta se împlinesc 10 ani de la trecerea la cele veșnice a părintelui Sofian Boghiu (1912 - 2002), stareț al mănăstirii Antim din București, vestit iconar, duhovnic iscusit și unul dintre marii noștri mărturisitori ai temnițelor comuniste. Viața bisericească a anilor '90 din capitală nu poate fi înțeleasă fără personalitatea duhovnicească remarcabilă a părintelui arhimandrit. Părintele Cleopa îl numea „apostolul Bucureștilor”, iar distinsul academician Virgil Cândea spunea că părintele Sofian a fost probabil cel mai reprezentativ model al duhovnicului român din secolul al XX-lea.

Cei care au stat, cu pocăință și sinceritate, în preajma părintelui stareț, au simțit, uneori, o puternică revărsare a iubirii, o lumină care, mai mult sau mai puțin, le-a transfigurat viața. Într-un fel, aceștia s-au împărtășit din puterea harică a unei școli duhovnicești cu care părintele Sofian s-a identificat întru totul. Este vorba de reînnoirea isihastă românească din secolul al XVIII-lea, datorată îndeosebi influenței sfântului Paisie de la Neamț. Părintele arhimandrit a avut mai multe tangențe cu acest curent duhovnicesc ce aduce roade ale

unei bune credințe până în zilele noastre. Amintim aici doar faptul că părintele Sofian a făcut parte din gruparea Rugului Aprins, precum și marele folos duhovnicesc pe care părintele stareț l-a avut în urma unor întâlniri providențiale cu un ucenic al Optinei: părintele Ioan Kulighin.

În rândul multor tineri interesați de credință – inclusiv a celor din asociațiile studenților creștini – părintele a avut o lucrare de excepție, ajutându-i pe aceștia să experimenteze prin propria lor trăire Taina Ortodoxiei. Părintele Sofian era chiar modelul filocalic după care însetau atâția tineri, în anii de după căderea comunismului.

Având un suflet hrănit din tinerețea fără bătrânețe a darurilor Duhului Sfânt, părintele arhimandrit comunica foarte bine cu tinerii. Nu sunt puține cazurile când părintele a salvat în ultimul moment pe unii dintre aceștia căzuți în prăpastia unor patimi foarte grele sau pe unii care erau chiar pe punctul de a se sinucide. Erau tineri care intrau schimonosiți la spovedanie la părintele Sofian și ieșeau cu o lumină de necrezut în priviri și în toate gesturile lor.

Părintele mărturisea din plin și cu multă delicatețe frumusețea Ortodoxiei și, tocmai de aceea, mulți tineri se simțeau liberi și împliniți atunci când îi urmau povețele izvorâte dintr-o inimă umilă și plină de dragoste. Părintele Sofian a acceptat cu greutate să le vorbească tinerilor în public. După mai multe insistențe din partea studenților, a venit de două ori în Aula Facultății de Drept – în 1996 și în 1999 – și a prezentat două subiecte pe care și le-a ales singur: despre rugăciune și despre smerenie. Cu alte cuvinte, principalul îndemn testamentar pe care părintele a vrut să-l adreseze tinerilor este acela de a se dedica vorbirii cu Dumnezeu și de a-I cere Acestuia ca ei să dobândească smerita cugetare.

Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, pentru rugăciunile Prea Curatei Maicii Tale, ale părintelui nostru Sofian și ale tuturor sfinților români, miluiește-ne pe noi, pe toți și lumea Ta! Amin. ■

Îndemnuri pentru viața veșnică

- texte inedite -

Rugăciunea inimii

Să vă spun câte ceva despre rugăciunea lui Iisus sau rugăciunea inimii, cum i se mai spune. Conținutul ei este foarte scurt: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”. Unii caută să practice această rugăciune, dar cu niște accente străine de duhul

ei... un amestec de yoga și de alte curente ale spiritualității orientale care sunt foarte dăunătoare și care falsifică rugăciunea. Pentru a deprinde corect această rugăciune, eu recomand trei cărți: „Pelerinul rus”, „Zbornicul” și volumul opt din „Filocalie”, care se ocupă special de rugăciunea inimii, în toate variantele ei. Cine practică rugăciunea lui Iisus, după indicațiile din aceste cărți merge pe o cale sigură și bună. Cine urmează alte sfaturi, poate greși.

Această rugăciune este foarte simplă, dar trebuie să fie rostită cât de des, dacă se poate și zi, și noapte. Să citiți în „Pelerinul rus” că, la un moment dat, duhovnicul îi spune acestui pelerin să rostească rugăciunea de 3000 de ori pe zi, apoi de 6000 de ori, apoi de 12000 de ori, iar acest pelerin a făcut așa cum i s-a spus și a sporit foarte mult.

Rugăciunea lui Iisus se poate practica de către oricine, cu condiția ca persoana respectivă să fie cinstită din tot sufletul, să o rostească cu multă atenție și tot timpul să lucreze pentru despățimire. Pe măsură ce omul se luptă cu viclenia, cu desfrânarea, cu mândria, cu mânia, cu beția și cu celelalte patimi, rugăciunea crește în forța ei și se coboară în inima celui care se roagă. Vă îndemn: fiecare să încerce această rugăciune și, după ce o încearcă, să nu o întrerupă. Roagă-te cu „Doamne Iisuse” și, încet-încet, se va face un vad, o cărare de lumină între minte și inimă și vei simți o mare pace și bucurie lăuntrică.

Rugăciunea inimii ne ajută foarte mult să spunem celelalte rugăciuni – psalmii, paraclisul etc. – cu mare concentrare și adunare de gânduri.

La București, la mănăstirea Antim, cuviosul stareț, arhimandritul Sofian a făcut să-mi înceteze imediat o grea suferință printr-o rugăciune fierbinte, după săvârșirea Sfintei Liturghii, în a treia zi de Paști, când era plin de harul Sfântului Duh. Am simțit cum pătrunde în mine puterea harului, o energie străină de ființa mea, ca un curent electric. Mai târziu, m-a ajutat neconținut prin blândețea, bunătatea, răbdarea, smerenia, dărnicia, înțelepciunea sa de adevărat sfânt.

Mărturia unei credincioase

Iar gândurile de hulă, de desfrâu, gândurile pornografice, nu au loc în mediul acestei rugăciuni. Și copilașii, pe la 8-9-10 ani, pot să prindă această rugăciune, și folosul este de negândit.

Scopul rugăciunii lui Iisus este unirea dintre minte și inima duhovnicească, aceste două centre ale ființei noastre lăuntrice care lucrează separat aproape toată viața. De aceea se rostesc atât de multe falsuri, și lingușiri, și neadevăruri; poți vorbi foarte convingător, dar inima rămâne foarte departe de ceea ce spune gura. Când însă are loc această unire, când mintea se coboară în inimă, omul devine unitar în tot ce gândește, în tot ce spune, în tot ce face.

După o multă repetare cu atenție a acestei rugăciuni, apare o așezare lăuntrică și în inima duhovnicească se naște o pace neobișnuită și un fel de căldură în jurul acestui centru, iar omul simte o foarte mare bucurie și o seninătate, și o creștere a credinței, a încrederii în Dumnezeu. Simți această prezență a Dumnezeului părinților noștri, Îl simți pe Dumnezeu și Îl iubești foarte mult. În plus, simți o dragoste foarte curată și sfântă pentru toate făpturile omenești și pentru întreaga natură. Această iubire este foarte diferită de cea dragoste rece, intelectuală.

Cunosc tineri care practică rugăciunea lui Iisus, din toată inima. Să dea Dumnezeu ca întreaga țară să fie un rug aprins de rugăciune. Este nevoie de foarte multă rugăciune, pentru

Icoana tuturor sfinților români pictată de pr. Sofian
„Dacă vrei să pictezi icoane, trebuie să fii tu însuși o icoană.”
Părintele Sofian

că sunt mulți cei care-L hulesc pe Dumnezeu și acest lucru înlătură mila lui Dumnezeu de la noi. Pentru mine este, cu adevărat, o foarte mare bucurie să văd că există tineri preocupați de această rugăciune. Dumnezeu să-i binecuvânteze și să-i ajute să sporească și mai mult în viața duhovnicească! ■

M-am botezat la ortodocși fiindcă m-a impresionat foarte mult părintele Sofian. M-a convins chipul lui și toată ființa lui, aproape fără să-mi spună nici un cuvânt. Eu nu am întâlnit pe nimeni asemenea lui, în religia mea.

Fratele M., fost musulman, botezat în dreapta credință de părintele Sofian

Smerenia, poarta spre Împărăție

În măsura în care ai inima înfrântă și smerită, devii tot mai liber interior și atunci Dumnezeu coboară în tine. Rostul nostru pe pământ este să ne umplem de Dumnezeu. Și nu ne putem umple de Dumnezeu decât prin smerenie. Smerenia trebuie să fie fundamentul vieții noastre. Nu

ne realizăm prin trufii ieftine, ci numai prin smerenie. A trăi în smerenie, înseamnă a trăi o viață reală. Iar a trăi în trufie, este o viață artificială. De aceea, de câte ori ești umilit, rabdă și roagă-te: Doamne, primește aceste umilințe, în locul smereniei de care am lipsă. Să răscumpere umilințele, mândria

O, Părinte! Gândul la dumneavoastră este bucurie, este nădejde, este lumină. Parcă ați fi singura mea rudă de pe pământ. Nu-mi explic prea bine de ce și de unde vine acest simțământ. Dar unde veți fi, oriunde ați fi, veți fi cu mine. Acest lucru îmi este foarte clar. Și în cele mai grele clipe, voi striga după ajutorul dumneavoastră. Cu inima voi striga și știu că mă veți auzi.

Fragment din scrisoarea unei ucenice plecate în America

de care nu mă pot izbăvi de bună voie.

În temniță eram atât de preocupat să-mi văd păcatele, încât și noaptea vorbeam prin somn și îmi ceream iertare de la Dumnezeu. Și erau acei caralii care pândeau pe la uși și ascultau pe la gratii ce spuneam eu; iar a doua zi mă chemau la anchetă și-mi serveau cuvintele pe care le spuseseam prin somn, din cauza frământărilor mele sufletești. Îmi strigau: Păcătosule! Popă păcătos!, și-mi repetau tot ceea ce spuseseam noaptea prin vis, Dumnezeu știe cum.

Dar asta am vrut să spun: este foarte important să ne recunoaștem starea de nevrednicie față de Dumnezeu. Să nu aduci nimănui nici o vină, decât numai ție. Să te căiești mereu din toată inima. Dacă nu mă găsesc vinovat în mod real și nu mă căiesc din adâncul sufletului, nu mă pot ruga cu putere și nu pot avea bucuria deplină a rugăciunii. Dacă ai acestea două – smerenia și iertarea

aproapelui, ai să vezi cum începi să capeți în tine ceva din Dumnezeu, ceva extraordinar. Numai Duhul Sfânt poate aduce acest „ceva” în inimile noastre.

N-am urât pe nimeni dintre dușmanii care ne-au asuprit și n-am regretat niciodată că am ajuns la închisoare. Acolo era nevoie și de mine, ca, împreună cu frații noștri români, să suferim cu toții urgia venită asupra țării. Fie, Doamne, suferința noastră, ca un canon pentru păcatele noastre, dar și ca o jertfă adusă pentru iertarea păcatelor neamului românesc și pentru binecuvântarea dumnezeiască asupra întregii noastre țări.

Căutați să faceți cât mai mult bine în jurul vostru, rugați-vă cât mai mult cu rugăciunea lui Iisus, nu vorbiți de rău pe nimeni și astfel veți avea pacea inimii. Bunul Dumnezeu și Maica Domnului să vă ajute neîncetat, în orice loc vă veți afla. ■

Pagini îngrijite de Protos. Teofan P.

Cu ocazia a 100 de ani de la nașterea părintelui Sofian Boghiu și a zece ani de la adormirea sa, la inițiativa ASCOR Chișinău, pe 23 mai 2012 s-a sfințit o cruce de piatră ridicată întru pomenirea părintelui arhimandrit în orașul Edineț, reședința raionului unde s-a născut marele duhovnic român. Cu această ocazie i s-a conferit post-mortem părintelui Sofian titlul de personalitate de onoare a acestui oraș basarabean.

Radu Gyr

As-noapte, Iisus...

As-noapte Iisus mi-a intrat în celulă.
O, ce trist, ce înalt era Christ!
Luna-a intrat după El în celulă
și-L făcea mai înalt și mai trist.

Mâinile Lui păreau crini pe morminte,
ochii adânci ca niște păduri.
Luna-L spoia cu argint pe veșminte,
argintându-L pe mâini vechi spărturi.

M-am ridicat de subț pătura sură:
- Doamne, de unde vii? Din ce veac?
Iisus a dus lin un deget la gură
și mi-a făcut semn ca să tac...

A stat lângă mine pe rogojină:
- Pune-Mi pe răni mâna ta.
Pe glezne-avea umbre de răni și rugină,
parcă purtase lanțuri, cândva...

Oftând, și-a întins truditele oase
pe rogojina mea cu libărci.
Prin somn, lumina, iar zăbrelele groase,
lungeau pe zăpada Lui, vărgi.

Părea celula munte, părea căpățână
și mișunau păduchi și guzgani.
Simțeam cum îmi cade tâmpla pe mână,
și am dormit o mie de ani...

Când m-am trezit din grozava genună,
miroseau paiele a trandafiri.
Eram în celulă și era lună,
numai Iisus nu era nicăiri...

Am întins brațele. Nimeni, tăcere.
Am întrebat zidul. Nici un răspuns.
Doar razele reci ascuțite-n unghere,
cu sulița lor m-au împuns.

- Unde ești, Doamne? – am urlat la zăbrele.
Din lună venea fum de cățui.
M-am pipăit, și pe mâinile mele
am găsit urmele cuielor Lui...

Dacă tinerețea ar ști...

Arhimandrit Arsenie Papacioc

15 august 1914 - 19 iulie 2011

Sute și mii de preoți, călugări trăitori, frați de credință au purtat lanțuri grele, lanțuri bătute la nicovală prin beciuri ascunse, sub cel mai diavolesc dispreț și ură umană, fără semne de ieșire sau vreo mică ușurare. Ne-au smuls bărbile și ne trăgeau de ele ca pe animale de căpăstru. Ne-au înfometat îngrozitor cu intenții de exterminare, ani nesfârșiți. Am fost aruncați în celule fără lumină – celule negre, în haine de pușcăriași murdare de puroi și sânge închegat și uscat scoarță pe ele. Ne-au cerut lepădări de Hristos și de sfinții Lui și nu ne-am lepădat, ferească Dumnezeu! O cât de mică amăgire nu am făcut, măcar că știam că trebuie să murim, și mulți au murit.

Ne-au cerut aceste lepădări insistent și sistematic, izolați și băgați în camere frigorifice ca să poată obține măcar un cuvânt împotriva învățaturii Domnului nostru Iisus Hristos. Ne-a ajutat bunul Dumnezeu și nu am cedat. Hristos nu ne-a părăsit! Simțeam că stă îndurerat lângă noi ca să înțelegem marea taină a crucii Lui, ca să înțelegem rostul grozav al eliberării prin suferință pentru El.

Aici a fost Biserica – în temniță. Aici unde erau mii de creștini care cereau întărire duhovnicească, dezlegări, întăriri și speranțe pe care le dădeam prin bătăi în perete, prin alfabetul morse.

Nu aș vrea să fiu înger ca să vorbesc despre Maica Domnului. Vreau să vorbesc ca om slab, să pot simți adevărat dragostea și mila Maicii Domnului.

Maica Domnului se simte, cred, mai bine printre oamenii necăjiți, slabi și prigonți în orice fel, decât s-ar simți înconjurată de îngeri. Maica Domnului jertfește mereu, suferă mereu și cred că se luptă chiar și cu dreptatea divină apărând pe neputincioșii care o cer în ajutor. Iubește peste închipuire de mult și fără alegere și pe cei ce sunt răi și chiar și pe cei nepăsători.

Maica Domnului ne răpește inimile. Aș vrea să am toate inimile sfinților și ale îngerilor pentru a iubi pe Maica Domnului. Și oricât ar iubi-o cu toată puterea lor îngerii cerului și pământului, cu toată sfințenia lor, nu vor ajunge să o iubească cât îi iubește ea.

Un păcătos a spus Maicii Domnului: „Arată-te că-mi ești mamă!” Iar ea a răspuns: „Arată-te și tu că-mi ești fiu!” Prin păcatele noastre supărăm pe Maica Domnului care ne este mamă.

Haideți să-i arătăm și noi că-i suntem fii.

Mare este rugăciunea din inimile și gurile tuturor către Dumnezeu! Rugăciunea este ca o săgeată ascuțită cu care au tras de mii de ani toți sfinții și chiar cei mai simpli creștini. Rugăciunea a pătruns inima cerurilor – care erau poate mahnite pe

pământeni –, și pe aceleași urme au venit răspunsurile salvatoare. Și așa s-a contribuit la menținerea în viață a credinței pe pământ, din neam în neam.

Rugăciunea este un contact permanent al inimii tale cu inima lui Dumnezeu. Este vorba de a-L face simțit pe Dumnezeu, pe Maica Domnului și pe oricare sfânt cu inima ta, cât mai continuu.

Ce credeți că ne șoptește neîntrerupt Domnul Iisus Hristos la urechea inimii noastre, cu glas îndurerat și dulce, cu inima picurând sânge: „Iubiți, iubiți frumos, iubiți pe toată lumea, iubiți cu mai multă aprindere inima rănită. Cât am plâns și am suferit Eu pentru rănilor semenilor voștri! Fiindcă și Eu știu să plâng. Și plânsul Meu este mut și nemângâiat de nimeni din lume. Și cât de mult vă iubesc Eu! Și iubirea Mea este divină. Numai atât vă cer și-Mi este de ajuns și Mă voi odihni în voi.”

Să ai la tinerețe puțină bătrânețe, că atunci sigur vei avea la bătrânețe multă tinerețe.

Eu până la 20 de ani am făcut și sport. La data aceea am fost primul la întreceri interșcolare de viteză și al doilea la sărituri, care s-au desfășurat în București. Învățam și făceam mișcare. Foarte mult mi-a ajutat!

Ca fii ai lui Dumnezeu, am îndrăznit să spun la cât mai mulți și despre o poziție de strategie duhovnicească în lupta noastră cu cel din afară, diavolul. Neputința lui mare asupra noastră este că noi suntem și dorim mult să fim cu Dumnezeu.

Nu trebuie să-ți pleci capul și să abdică, oricare și oricum ar fi păcatul. Recunoaște-L mai departe pe Dumnezeu ca Stăpânul tău milostiv, că nici o nenorocire nu înseamnă ceva dacă ai credință de stâncă. Nu te deznădăjdui cu nici un chip. Satana și poate slăbiciunea ta te-au înșelat, dar inima nu i-ai dat-o și numele lui Dumnezeu din tine nu L-ai șters. Așa, păcătos cum ești, Dumnezeu este cu adevărat mult iubitor și pentru că-L recunoști mult milostiv și iertător, te va căuta El singur, te va găsi, te va îmbrățișa, te va lua pe umerii Lui și te va duce la stână și te va iubi mai mult decât pe

alte oi, pentru că tu, de fapt, nu L-ai părăsit.

Aceasta ar fi o mare poziție duhovnicească și marile tale căderi rămân simple accidente.

Mă întreabă multă lume, și mai ales studențimea, care începe să spicuiască nițel dincolo de normalul lucrurilor: Ce facem, părinte, cu Occidentul acesta, că uite, s-au împrăștiat concepții amestecate? Eu dau răspunsul acesta, dragii mei: Pune-te tu la punct! Pune-ți viața la punct, cercetează-te pe tine! Te cunoști prea puțin, te minimalizezi! Asta nu este o smerenie, asta este o slăbiciune. Ai atâtea relații, ai relații cu Cerul. Avem îngeri păzitori, dragii mei. Îngerul păzitor nu doarme ca un paznic. Păzește cu adevărat, căci este alături de Dumnezeu cu puteri mari și în relație cu alte miliarde de îngeri. Există în Canonul îngerului păzitor un verset care spune: „Sfinte îngere, fă rugăciune de obște cu îngerii toți pentru mine!” El face, și îngerii din ceruri fac toți.

– *Ești trandafir?*

– *Nu, nicidecum, sunt o frunză.*

– *Nu. Ești trandafir.*

– *Nu. Nu sunt.*

– *Ești, pentru că miroși a trandafir.*

– *Nu. Sunt o frunză, dar am stat cândva lângă un trandafir.*

Să știți să iertați și pe față și în ascuns. Trebuie să dați valoare timpului acestuia, singurul, absolut singurul pe care îl avem. Iertarea, nimic nu va zgudui ca iertarea, atunci când cineva se așteaptă, după fapta lui rea, la pedeapsă.

Domnul să vă dea putere împotriva întruștărilor. Să vă dea un dor în inimă, singur numai pentru El, să puteți iubi pe toți în lume și să jert-

fiți, de asemenea.

Totul este să ai inima prezentă și un zâmbet ascuns în ea.

Fără de Mine nu veți putea face nimic! Și din moment ce nu putem face nimic fără puterea lui Dumnezeu, cerem harurile Lui ca să putem face. Dar Dumnezeu nu dă harul ca la un milog. Îți dă să te ridici, să rupi din tine pentru alții, să-ți pui viața interioară la punct, să gândești frumos, să știi să suferi pentru adevăr! Și chiar pentru fratele tău.

Atunci, da, harurile vin din abundență.

Recomand o nesfârșită veselie în ascunsul tău, că aceasta mărturisește că ești cu Iisus Hristos în inima ta și-n respirația ta. Inima ta va vibra mereu o rugăciune fără cuvinte. ■

Spre aducere-aminte și mărturisire

Avorbi despre persoanele providențiale care, la un moment dat, au intervenit prin voia Prietenului Sfinților în viața noastră este un lucru plăcut, dător de bucurie sfântă, dar și un lucru care ne mâhnește oarecum, pentru că nu îi mai avem, fizic, printre noi, deși, cu certitudine, din Împărăția cerească ne veghează și mijlocesc, prin rugăciuni smerite, la Tronul dumnezeiesc.

O astfel de persoană, pentru care am avut și voi avea mereu respect și recunoștință, este și părintele ieroschimonah Chesarie de la ctitoria Sfântului Voievod Ștefan, Mănăstirea Putna.

L-am cunoscut pe părintele pe când eram studentă la Facultatea de Litere și la cea de Teologie Ortodoxă. S-a întâmplat într-o vacanță, în vara anului 1993, când, fiind la părinții mei, în Bucovina, am aflat că este internat la Sanatoriul TBC din Solca un părinte „cu mult har” de la Mănăstirea Putna.

Cum nimic nu se întâmplă fără o rânduială de sus, am avut bucuria să-l vizitez la acest spital. M-a primit și, lucru care m-a speriat oarecum, fără să mă fi văzut până atunci, m-a chemat pe nume: „Intră, Carmen-Maria”. M-am așezat lângă sfinția sa la marginea patului și am schimbat câteva cuvinte. Era un părinte mic la stat, cu o înfățișare care aducea, oarecum, cu cea a Sfântului Serafim din Sarov. Așa l-am perceput la acea primă întâlnire.

Părintele a fost internat de mai multe ori în acest spital. L-am mai vizitat odată, în ziua Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, pe 8 noiembrie 1997. Era de o sensibilitate deosebită și cu o putere a rugăciunii aparte. Atunci mi-a spus: „De ce te

grăbești, lasă că Mihai te așteaptă, nu auzi cum cântă îngerii afară?” Pentru moment am crezut, omeneste vorbind, că părintele aiurează. Dar nu a fost deloc așa. „M-a citit” că mă grăbeam să ajung la ziua onomastică a unui verișor de-al meu, Mihai, care acum este preot la Botuș, în județul Suceava.

Cred că avea o legătură „specială” cu Dumnezeu. Stătea de vorbă cu El ca și cu un prieten.

O ultimă întâlnire cu acest mare părinte duhovnic al Mănăstirii Putna și nu numai a fost în ianuarie 1998, când l-am vizitat la mănăstire și i-am cerut sfat în legătură cu viața mea profesională. Mi-a spus că voi forma „oameni ai lui Dumnezeu, dar voi avea și multe piedici”. Cuvintele sale s-au adevărat numaidecât, căci în februarie același an m-am titularizat la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași, pe postul de asistent la disciplina Catehetică – în prezent Pedagogie creștină. Cu nevrednicie încerc, cu ajutorul lui Dumnezeu, să împlinesc cuvintele părintelui, punând o pietricică la formarea profesională și morală a viitorilor slujitori în ogorul Ortodoxiei românești, profesori de religie și slujitori ai Sfântului Prestol.

Îl rog pe Bunul Dumnezeu ca, pentru rugăciunile părintelui Chesarie, să se milostivească asupra noastră a tuturor celor care cinștim Sfânta Treime, pe toți Sfinții și pe rugătorii Bisericii dreptmăritoare, iar părintelui să-i rânduiască un colț de rai.

Veșnică să-i fie amintirea și pomenirea! ■

Conf. Carmen-Maria Bolocan,
Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași

Chipul blând al Părintelui Iachint

În anii prunciei mergeam adeseori cu mama de mână la Părintele Iachint Unciuleac, starețul Mănăstirii Putna. Eram mică și nu înțelegeam ce discutau, dar eram atrasă de chipul blând al părintelui. Abia așteptam să-l revăd și eram în culmea fericirii când mama mă lua la Putna.

Tata era mai atașat de Părintele Chesarie, despre care aș vrea să istorisesc o întâmplare. Pe când eram mici, mama a fost diagnosticată cu cancer. Tata, plângând mereu, a mers și i-a spus părintelui Chesarie vestea. Părintele l-a liniștit: „Se va face bine, încât și doctorii se vor mira.” Așa a fost. Îmi amintesc că bunica ne așeza pe toți

frații în genunchi și ne învăța cum să cerem de la Dumnezeu să o facă pe mama sănătoasă. Când s-a dus din nou la control, medicii au întrebat-o ce a făcut, pentru că diagnosticul anterior nu mai era valabil. A fost minunea Părintelui Chesarie.

Eu însă tot la Părintele Iachint mă gândeam mai mult și îl iubeam, pentru că îl simțeam plin de bunătate. Când eram mai măricică, la școală, stăteam la mătușa mea, o creștină deosebită. Ea cosea cruci pentru veșmintele preoțești și m-a învățat și pe mine cum să o fac. Bucuria mare era că mă trimitea cu crucile cusute de noi la mănăstire, la Părintele Iachint. Mă învăța să fiu mereu atentă, căci mergeam cu trenul, apoi pe jos până la mănăstire, îmi spunea cum să-i sărut mâna părintelui, să vorbesc frumos.

Odată, plecând acasă, părintele mi-a spus la despărțire: „Când vei ajunge în gară trenul va fi plecat, dar să nu pleci pe jos. Ai auzit?! Să îl aștepti pe celălalt, de după-amiază.” Dar eu, neastâmpărată, mi-am zis: „Cum să aștept atâtea ore? Mai bine merg pe jos, doar am mai mers de atâtea ori.” Era doar o stație de tren. Am plecat de una singură. În afara satului, în câmpul liber, nu era nici țipenie de om. Deodată au apărut doi tineri pe biciclete, mergând când înainte, când înapoi pe lângă mine, rostind vorbe murdare. M-a cuprins frica și, văzând că nu am ajutor omenesc, am strigat la Dumnezeu și mi-am adus aminte de cuvintele părintelui: „să nu pleci pe jos”. I-am cerut iertare și ajutor părintelui. Imediat acei tineri s-au întors spre sat și au dispărut. Restul drumului am călătorit rugându-mă până am ajuns cu bine. Când m-am dus iarăși la mănăstire, părintele mi-a spus: „Data trecută mi-ai dat de lucru, nu m-ai ascultat să nu pleci pe jos.” Am plecat capul, am roșit și mi-am cerut iertare.

După ce am intrat în mănăstire, părintele a fost o perioadă chiar duhovnicul obștii din care făceam parte. Ne-a explicat că masa de obște este a doua biserică. Ne spunea: să fii la biserică înainte de a începe slujba și să nu întârzi la masa de obște, care este o continuare a slujbei. La biserică ne hrănim

sufletul, iar la masă nu hrănim doar trupul, ci și mintea, prin cuvântul de folos care se citește. Dacă ne silim să ajungem la biserică și la masa de obște, nu ne va fi greu să facem nici ascultarea. Căci și în ascultare mintea va continua să se roage, fără forțare, chiar fără să ne dăm seama uneori. Și cine face ascultare în felul acesta săvârșește Liturghie. Dar cine face ascultare cârtind, bârfind și judecând este ca robul la stăpân, lucrează pentru un blid de mâncare, pentru o haină, un pat și nimic mai mult.

Ne învăța că cuvintele și gesturile spun cine ești, pentru că interiorul comandă exteriorul. De aceea trebuie să ne controlăm și mersul și gesturile, ca nu cumva să smintim pe cineva prin comportamentul nostru. Precum îngerii, așa trebuie să ne deplasăm și noi, aproape neobservat, fără să deranjăm pe cineva. Cel care nu este din fire echilibrat trebuie să muncească mult pentru a ajunge să se poarte cuviincios, dar va avea plată pe măsura efortului.

Nu îngăduia lipsa de la slujbe decât din motive bine întemeiate. Spunea că Dumnezeu ne așteaptă acolo, este prezent, pe când noi ne facem de lucru. Nu este posibil să ignorăm prezența Mântuitorului. Odată intrați în biserică trebuie să rămânem ca stâncile: neclintiți. Cel care ne dă de lucru ca să umblăm de colo-colo și să ieșim din biserică este diavolul. Dacă el ne găsește stând în biserică în stare de nelucrare lăuntrică, ne pune în minte că trebuie să facem ceva și imediat mergem afară.

Mai spunea părintele: „În mintea dreaptă și lucrul strâmb se îndreaptă, dar în mintea strâmbă și lucrul drept se strâmbă.” „Fără un povățuitor se urcă greu pe scara virtuților. Uneori crezi că ai urcat, dar de fapt ești tot la bază. Coborâșul se face repede, dar urcușul este tare anevoios.”

Pr. Chesarie Albeață și pr. Iachint Unciuleac

Odată, mama, necăjită pentru că unul din frații mei frecventa un anturaj foarte rău, a mers la părintele să-și spună durerea. Răspunsul acestuia a fost că acest băiat îi va fi sprijin la bătrânețe și va fi cel mai cuminte. Anii au trecut, dar nu și lacrimile din ochii părinților mei, căci nu se vedea nici o schimbare. Mama zicea: „Cred că părintele a vrut să-mi aline durerea de mi-a spus că se va îndrepta.” Dar părintele nu s-a înșelat și vorbele i s-au adeverit: fratele s-a schimbat foarte mult și este cu adevărat nădejdea bătrâneților părinților.

Să mă ierte Părintele Iachint că din multe câte m-a învățat puține am făcut. Noi, cei ce mergem la mormântul părintelui, ce altceva am putea să-i ducem decât ceea ce Sfinția sa ne-a învățat să punem pe mormântul strămoșilor noștri: „o lacrimă, o lumânare, o floare.” ■

Monahia E.

IPS Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Omul modern manifestă respingere față de ceea ce înseamnă ascultare sau ține de ascultare. Aceasta deoarece dorește să fie liber, iar

concepția sa privitoare la libertate exclude dimensiunea ascultării. Libertatea lui – lăuntrică sau exterioară – este, în viziunea lui, subminată de supunerea față de cineva mai mare decât el sau care a fost așezat deasupra lui. Omul simte un război lăuntric pentru a îndepărta „jugul abuziv” al celui alt așezat în jurul grumazului sufletului său. „Jos tirania!” strigă sau simte

el. În această stare aflându-se, zilele îi sunt păgubite și somnul îi este neliniștit. Ar dori să zboare, dar are sentimentul că aripile-i sunt frânte, legate de superiorul lui. Și nu-și găsește liniștea până nu zdrobește lanțul care-l sufocă. Însă această liniște este numai aparentă sau închipuită, pentru că atitudinea de răzvrătire, de nesupunere și de neascultare nu poate să-i ofere adevărata liniște sufletească.

Numai harul lui Dumnezeu curăță mintea, îmbogățește sufletul și dăruiește adevărata și deplina cunoaștere. Sufletul, mintea, inima omului nu pot trăi cu adevărat fără hrană duhovnicească, după cum trupul nu poate supraviețui fără mâncare. Iar hrana duhovnicească este: rugăciunea particulară și rugăciunea euharistică, răbdarea necazurilor, ascultarea cu smerenie, fericirea de a fi mic.

Arta, un mod de a ne depăși pe noi înșine ca indivizi

INTERVIU CU DAN HĂULICĂ
PREȘEDINTE DE ONOARE AL ASOCIAȚIEI
INTERNAȚIONALE A CRITICILOR DE ARTĂ

Gândurile de mai jos, despre rosturile artei, trimit la relația dintre adâncul omului, vocația lui, și chemarea la frumosul unei viețuiri pentru veșnicie. Sunt un îndemn, din perspectiva vocației artei, de a fi și a lucra, în artă și în viață, mereu atenți și fermi pe drumul împlinirii chemării fiecăruia. O chemare către profunzime care ne amintește de trimiterea apostolilor pescari de către Mântuitorului Iisus Hristos să arunce mrejele „mai la adânc”.

Domnia Voastră, acordați relevanță împărțirii spațiilor culturale în culturi majore și culturi minore?

Dacă ne uităm îndărăt, vedem că vîrfurile de neîntrecut ale culturii lumii nu proclamă un raport predestinat cu extensia materială și cu factorul cantitativ. Atena era o porțiune neînsemnată a lumii mediteraneene, chiar în momentul ei cel mai ambițios, cînd conducea confederația egeeană; și, totuși, realiza o culme de eficiență culturală, de acuitate problematică. Aproape ai sentimentul, cînd străbați textele antichității, că totul a fost spus, că toate problemele au fost deja gîndite o dată, acolo. Ideea aceasta,

că o anume relevanță se atinge doar la scara unor imperii, este o idee care nu rezistă unui examen riguros. Olanda, în clipa cînd intră în circuitul major al lumii, are o pictură de o imensă importanță, și totuși totalizează un spațiu ingrat față de alte țări ale tradiției europene, Imperiul Germanic sau chiar Franța.

De fapt, această lecție a vieții și a istoriei e de natură să ne inspire nu simpla modestie, ci, mai degrabă, o încredere tonică în ceea ce putem și trebuie să facem. România are locul ei pe hartă, o proporție moderată în raport cu colozii lumii contemporane; din punct de vedere economic și politic ponderea noastră nu poate fi niciodată enormă, dar ponderea

creației culturale poate fi pregnantă, și forța talentului, prin Brâncuși bunăoară, s-a vădit aptă să ne așeze în miezul ireductibil al artei.

Soarta a vrut-o, când, benefic, ni l-a dăruit pe Constantin Brâncuși, care închipuie începutul absolut al sculpturii moderne. Ceea ce a însemnat Cézanne pentru pictură, în calitate de revoluție esențială, a fost săvârșit de Brâncuși, și nu la capătul unor succesive încercări, dureroase, deseori crispate, cum s-a întâmplat pentru pictură – unde un întreg proces de curățire a retinei, de esențializare a mijloacelor artistice, care începe de la mijlocul secolului XIX, de la impresionism, a mobilizat eforturi perseverente: precum torța salubră transmisă de la o generație la alta, de la un artist curajos la altul, pînă se ajunge la decantările supreme. Ne raportăm la Cézanne ca răscruce fertilă, dar după aceea drumul se continuă cu Picasso și Braque, cu Matisse, Klee ori Kandinsky. Pe când Brâncuși operează, el singur, o întoarcere atît de radicală, prin metode, atitudine, o asemenea nouă impostare a sculpturii ca artă esențială, încît, iată, o țară socotită, cu un fel de dispreț îngăduitor, „eminamente agrară”, se vede astfel proiectată în problematica cea mai acută a secolului XX. Pentru că absolutul spre care tinde Brâncuși comportă, în același timp, și o întrecere netemătoare cu tehnologiile cele mai tranșante, cele mai înaintate.

Brâncuși tindea la un fel de sîmbure absolut de lumină prin verticalitatea formelor de păsări care aspiră spre înalt. Asuma

o asemenea sfidare, suscitînd miezuri de experiență din străfunduri milenare. Lucra lemnul cu o viteză franchețe, fără precedent în aria europeană, își impunea o acuratețe *ad hoc*, o execuție care să sfideze timpul, într-o rivalitate loială cu destinul marilor relice provenind din epoci auguste. Ținea îndelung lucrările în atelier, pentru el ideal era să le păstreze cîte 15 ani, în care să revină mereu, să le șlefuiască după o noimă tainică depășind accidente existenței umane. Ceea ce obține natura, – vîntul, viscolul, ploile și toate intemperiiile acționînd asupra pietrei, dîndu-i o calitate de neînlocuit, Brâncuși găsea că trebuie să intre în îndatoririle artistului. El trebuie să-și depășească răbdător condiția subiectivă și să intre în această sublimă impersonalitate a naturii, care se poate lua la întrecere, victorios, cu tehnologia contemporană.

A existat un divorț în secolul XX între posibilitatea de recepție a publicului și inventivitatea nesecată a artistului: „Poporul încă nu e cu noi” – sună trist o vorbă a lui Paul Klee. Lucrul dă de gîndit, pentru că poporul este cu arta, dintotdeauna. În folclor se produce o decantare a formelor care le sporește mereu statutul estetic. Obiectele de uz, prin trecere succesivă la generații, ajung nu numai la o funcționalitate evidentă, dar și la rezultate de mare pregnanță artistică. Problema era să se regăsească în arta zilelor noastre capacitatea de a investi subiectivitatea creativă și, în același timp, de a emula cu atare serii deschise, ale creației colective. Brâncuși este singurul care a avut curajul unei asemenea întreprinderi, – mi se pare exemplar și din punct de vedere etic, nu doar estetic –, curajul pe care mi-a plăcut să-l numesc, chiar în titlul unei cărți despre el, **Anonimatul geniului**.

A trăi autentic problemele artei, într-un prezent al dificultății lucid asumate, nu ignorate, poate conduce la izbînzi peremptorii, ce nu se împiedică în dichotomii precare – cultură majoră și minoră. Dumnezeu a pus harul creației în fiecare dintre noi, în fiecare din națiunile și semințiile lumii, dar totul este să știm să nu disprețuim această bogăție, de care cîteodată nici nu suntem demni. Eu cred într-o datorie a noastră față de prezentul creației, cred că artistul trebuie să gîndească în raport nu cu un viitor indefinit, ci în raport cu așteptări imperioase ale prezentului. El se adresează unor contemporani pe care trebuie să-i conducă nu spre sine, dar spre un ideal

Constantin
Brâncuși
în atelierul
său

de exigentă comuniune. Artistul este un purtător de ideal, un redemptor.

Vedeți arta ca o relație cu Dumnezeu?

Arta este un mod de a ne depăși pe noi înșine ca indivizi și a tinde spre rosturi care-l depășesc pe ins; în acest sens ea ne apropie în mod obligatoriu de Dumnezeu. Nu contează intensitatea fervorii religioase a creatorului, dar contează această absolutitate a aspirației, prin care el devine un exemplu pentru semenii săi și purtătorul unei chemări către rigoare, umană și etică în primul rînd. Există o sfințenie inerentă a artei, atunci cînd ea este autentică, dincolo de programe limitative. Există un fond de gravitate care îi așează pe creatorii de artă într-un raport prielnic cu Dumnezeirea, ei *dau seama* către Domnul prin ceea ce fac. Artistul, la șevalet, la masa de scris, nu e niciodată absolut singur. Ca într-o cunoscută pictură a lui Caravaggio, îngerul stă parcă pe umărul său și nu îi dictează, simplu, ci îi veghiază protector înaintarea.

Iar iraționalitatea pe care artistul o manifestă uneori nu este fugă de realitate, mai degrabă răspunde unei nevoi de a lărgi exaltant puterea de cuprindere, proprie artei. Ea pare uneori că este lipsită de sens, dar este întotdeauna în stare să rupă limite. Arta este un factor de fericire în sensul de creștere a libertății interioare. Ea ascultă de Dumnezeu și de sămînța de lumină care este pusă în noi, dincolo de preceptele și de interdicțiile pe care se căznesc să le elaboreze anumite persoane care se ocupă de artă.

Aceste înțelegeri se regăsesc într-un ideal din copilărie, din tinerețe?

La o anume vîrstă întoarcerea spre începuturi e întotdeauna idilică, pare o întoarcere spre un fel de Paradis pierdut. Eu am avut parte și de multe asprimi biografice în copilărie. Aveam însă întotdeauna o tensiune a aspirației spre artă, nici nu știu cum s-a format, însă știu că ultima economie pe care o realizam servea ca să mai cumpăr o carte de artă. Cred că acesta a fost idealul, pentru că această experiență intens artistică nu era de tipul euforiei, aparținea unui tip de curiozitate intelectuală mai degrabă, ceva care punea stăpînire pe tine, dar în registre multiple – nu se cantona exclusiv într-o bucurie a imaginilor frumoase. Sigur că era și o plăcere a descoperirii concrete a artei, dar nu era numai atît, și asta s-a menținut.

Am avut întotdeauna ideea că instituirea unei personalități, ca element expresiv pentru societate, trebuie să treacă nu numai prin înzestrarea propriu-zisă, dar și printr-un anume curaj. „Cultură și curaj” era o deviză pe care am și pus-o într-un text al meu, și mă inspira un relief antic al Greciei în care zeița înțelepciunii, Athena, se sprijină în lance. Deci înțelepciunea are curajul să lupte pentru ceea ce vrea să impună, să lupte spre triumf. Cred că asta m-a determinat pe dinăuntru, în adînc; nu conștientizăm întotdeauna, dar cred că asta era. Oricum, am văzut în artă mai mult decît o satisfacție de ordinul imediat, am văzut un fel de rațiune de viață.

Constantin Flondor,
„Lemnul lui Hristos”

Ce persoane v-au influențat formarea?

Am învățat enorm de la artiști, în atelierele lor, și am avut norocul să pătrund în intimitatea unor artiști. La noi, în România, am avut șansa să-i cunosc pe creatori ca Henri H. Catargi, care era un mare senior al vieții contemporane, nu numai al creației, pe Gheorghe D. Anghel, deasemeni un artist de o fervoare extraordinară. Am avut ocazia să scriu despre el, i-am sărbătorit recent una din marile sale victorii – portretul lui **Pallady** de la Muzeul din Craiova. Am scris despre al său *Eminescu*, am inaugurat statua **Cărturarului**, în București, avîndu-l ca model pe un martir, Monseniorul Ghyka. Sculptorul își dădea seama de talentul său, dar se considera pe sine, cu o luciditate severă, depășind *eul* său personal, într-o perspectivă sfielnică pe cît de rodnică, în plan transcendent. Cadrul de viață îi era auster, îl împresura

o sărăcie adoptată fără murmur; un fel de pat improvizat, sprijinit pe niște cărămizi, la Mănăstirea Pasărea. Mi-l amintesc, m-a întâmpinat odată, când veneam la el după o strașnică furtună, o ploaie dezlănțuită, și mă aștepta cu o gustare ultra frugală, și mi-a pus pe umeri o pelerină de stofă aspră, singura lui bogăție, ca dintr-o pictură de Zurbarán. În această ambianță intrabil modestă, redusă la o linearitate, la o puținătate nemiloasă, el gîndea niște opere făcute să adune în ele visul, puterea de reflexiune – *Eminescu*, care ne străjuie pașii în mijlocul Bucureștiului, în fața Ateneului, un fel de zeu al poeziei care înaintea fără apărare și, în același timp, cu o putere în mâini care adună vocația ziditoare a unui întreg popor.

Modelul suprem al generației mele, al meu în orice caz, a fost George Călinescu. Avusesem și contacte interesante cu Tudor Vianu, cu alți magiștri, dar Călinescu reprezenta un fel de ideal. Copilărisem la Iași,

Henri
Catargi,
„Peisaj”

înconjurat de ecouri care veneau dinspre aparițiile sale tumultuoase, – ca profesor la Iași stîrnise multe comentarii, în anii lui splendid fertili, când lansase *Istoria Literaturii Române*, o operă monumentală, fără seamăn în Europa. Era un personaj fascinant, incomod, cu anume dezlănțuiri patetice egoiste, dar, în același timp, constituind un neuitat exemplu de tensiune intelectuală. Niciodată nu vom spune îndeostul tot ceea ce datorăm unei asemenea sfortări intelectuale. Era nevoie să fie scoasă critica din învățul comod al consemnării rezultatelor – o operă mai bună, o operă mai puțin bună, o scală de relativitate insignifiantă. Mînuind superior metode cît mai diverse și moderne,

G. Călinescu isca o incredibilă zbatere de imaginar, propunea o luare în posesie a lumii care să lase libertate imaginației. Vorbeam de culturi majore și minore – Călinescu ne-a arătat că important este să visezi destul de sus și să izbutești să proiectezi imaginea unui scriitor, a unei opere care merită atenția, într-un spațiu în care se boltesc analogiile și se încrucișează cele mai variate direcții din dinamica spiritului. Acestea sunt lucruri de neuitat și care pot fi utile în practica noastră de intelectuali, nu doar de critici. El a forjat un limbaj al criticii, de care nu se mai poate dispensa nimeni. Cum nu s-a mai putut face poezie după Eminescu fără a ține seama de aportul expresiv-lingvistic al lui Eminescu, tot așa nu se poate face operă viabilă în cîmpul științelor morale, ale spiritului, ignorînd aportul călinescian.

Cum ați cunoscut-o pe Maica Benedicta, doamna Zoe Dumitrescu-Bușulenga?

Nu mai știu exact în ce împrejurare, dar ne-am acordat destul de repede; eu eram din altă generație, dar am simțit că avem afinități, solidari mai ales prin această tensiune a calității și a cuprinderii cît mai variate a lumii. Avea o cultură multilaterală care îi permitea să se miște liber în cîmpul artei și al comparațiilor cît mai diverse. Toate aceste lucruri o impuneau atenției și făceau din ea un interlocutor ideal. Curînd după ce ne-am cunoscut am lansat o emisiune împreună, la Radio, era un dialog despre cărți, care era menit să aducă, – și cred eu că

a adus efectiv, multe noutăți, într-un sens detașat de convenții. Pregăteam, mergînd spre Radio, discuția noastră, schimbam idei, totul se ordona sub specia unei spontaneității, a unei prospețimi, care avea o valoarea incitantă. Lucrurile acestea, pe mine m-au marcat pozitiv. După aceea am avut prilejul să o am în preajmă cînd conduceam *Secolul 20* și i-am cerut colaborarea în numere cu adevărat angajante, de pildă cînd l-am publicat pentru prima dată pe Mircea Eliade în România, după război, și în numere esențiale, de pildă cel despre idealul clasic al Greciei – lucruri care îi stăteau la inimă, ideea unui concept dinamic al culturii, tipul de *paideia* al Helladei antice. Într-un număr

Horia Bernea, „Prapor”

despre **Mediterrana** îmi amintesc că a publicat un lucru admirabil despre Creta, în care căuta niște rădăcini prehellenice, afirmînd o deschidere fabuloasă spre primordial – aceasta era căutarea ei. Alții făceau notații de călătorie superficiale despre realități contemporane oarecare, pe cînd ea căuta să-și verifice sensurile esențiale, nu doar de cunoaștere, dar și de viață. Avea o aspirație spre gravitate, care s-a confirmat prin vocația religioasă, prin hotărîrea luată de a sluji cu întreaga ființă o atare opțiune. Toate acestea manifestă unitatea unei personalități și mai ales a unei tensiuni care a susținut-o întotdeauna.

Era vibrantă, sensibilă la calitate și capabilă de gesturi curajoase. La un moment dat, am izbutit o mare expoziție, **Artă și Istorie**, în 1975, cu artiști remarcabili, care aduceau propuneri esențiale în cîmpul acestor căutări – Mircea Spătaru, de pildă, cu niște portrete ale lui Horia, Cloșca și Crișan de o acuitate fulgurantă. Am fost supuși unui tir de critici din partea *Scînteii*, și atunci am organizat în Expoziție, printre lucrări, o dezbatere, și am chemat oameni care aveau ce spune. Doamna Zoe a fost de o vehementă cu adevărat cuceritoare, știind să unească persuasiunea cu hotărîrea cea mai netedă; erau împrejurări în care trebuia cheltuită asemenea energie pentru a apăra evidente ale calității și ale exigenței culturale.

Intrînd în viața monahală,

cred că doamna Zoe nu a renunțat nici o clipă la vocația ei intens culturală. Sfaturile ei către tineri nu uită nici o clipă cultura, îi îndeamnă pe tineri să pășească pe o cale care poate să pară aspră, dar care este profund roditoare, pentru că însumează cultura. O „promisiune de fericire” este cultura, nu în sensul vulgar, imediat, al satisfacției imediat senzuale, ci în sensul unei împliniri lăuntrice pe care nici un alt mijloc de expresie nu poate să o acorde într-un fel asemănător.

Cum vedeți rostul Bisericii față de cultură, atît ca instituție, cît și ca îndemn pentru fiecare persoană a căror comuniune este?

Cred că important este să recunoaștem niște valori de sacralitate ale creației. În sensul acesta lucrăm împreună, la Putna, în **Fundația „Credință și Creație”**. Am făcut eforturi și pe plan internațional – o masă rotundă la Paris despre arta sacră, la Roma expoziția „Un Bizanț latin” – spiritualitate bizantină, dar exprimată cu mijloace de rațională limpezime, proprie latinității. Acest fond de sacralitate s-a regăsit și în creația românească, sunt eforturi conștiente la grupul *Prolog*, la Horia Bernea, Paul Gherasim, Horia Paștina, Mihai Sârbulescu, care încearcă să regăsească o candoare fundamentală a artistului în fața minunilor Creației, a zămislirii. Prima lor emblemă, ramura înflorită de măr, care poate să pară un motiv de gingășie exiguă, – în mîna lor, dimpotrivă, era testul unei inocențe regăsite, a unui dialog proaspăt, deplin sincer, cu natura și, prin ea, cu Dumnezeu. Sunt lucruri de luat în seamă și Biserica este prezentă ca

Horia
Paștina,
„Grădina
din strada
Rozmarin”

un pol și o garanție a acestei nevoi de spiritualitate. Eu sunt mai puțin încrezător în tot ce este factor de tip normativ, și în materie de încărcătură spirituală, și în altele. Sunt artiști care au o nevoie tenace de spiritualitate, dar nu și-o exprimă în forme care să continue iconografia bizantină. Ion Nicodim și-a ima-

focar viu și rodnic de spiritualitate, să instituie o chemare irezistibilă spre spiritualitate. Asta cred eu că este esențial. Spiritualitate înseamnă și o prelungire în viața practică, înspre controlul de sine, într-o exigență etică, când suntem pînđiți de atîtea gesturi de imoralitate, de corupție. Biserica este o apărătoare a virtuții, dar nu la modul pedagogiilor simpliste.

Să dai vina prea repede pe ispită – mi se pare o insuficiență etică. Omul se lenevește și dă vina pe cel Rău. Trebuie să vadă concret, fără de răgaz, cum extirpă din sine lenea, complezența și lipsa de efort.

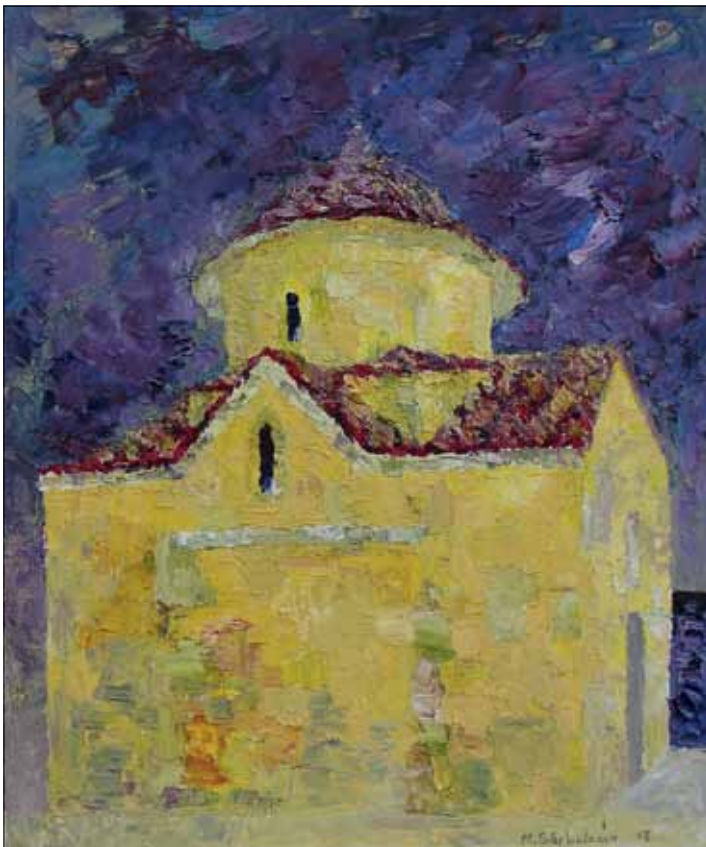
ginat un plafon de biserică, care e înflorit și are o seninătate poetică, dar care nu intră în tipologiile constituite – nu am să-l resping pentru asta. A apărut acum un album despre creația sa în care se înțelege ce legitimitate interioară au asemenea căutări. În acest sens, cred că Biserica trebuie nu atît să dea norme de artă modernă, dar ea trebuie să fie un

despre o nație care are vitalitatea ei artistică, creatoare în general, și are inteligență vie. Românii, cînd sunt deștepți, sunt foarte deștepți. Asta îți creează mai mult datorii decît avantaje.

Important este ca, în porțiunea oricît de modestă a existenței sale, fiecare să-și vadă bine ținta, spre o anume curățenie a scopului și spre o anume luminozitate interioară. Brâncuși avea un fel de aplicație de artizan cîteodată – preocupat să șlefuiască fără sfîrșit o piatră. Venise la el Noguchi, care avea să devină un mare sculptor american-japonez, – i-a fost un timp elev. Brâncuși îl învăța neabătut lucruri elementare, și îi spunea „Nu te lăsa niciodată distras”. Nu voia să se lase disociat de ținta pe care o avea în față. Sînt vorbe ce merită rememorate. Să nu te desfășori ca pentru ceva care este doar o satisfacție! Să acționezi ca și cum ceea ce ai de făcut este cel mai important lucru în viață! Truda, oricît de aspră, să fie însoțită de sentimentul unei gravități ireductibile, ca cel mai important lucru de făcut în viață, ca o datorie imposibil de evitat. Sigur că excelența depinde și de factori care depășesc imediatul. Dar eu cred că exigența inflexibilă a bătrînului meșter ar trebui să fie un criteriu, nu doar pentru artă, ci pentru oricare din situațiile noastre în viață: să avem sentimentul că am fost în întregime unde trebuie atunci cînd am lucrat. Unde trebuie, adică cît mai aproape de lăuntru nostru și, prin asta, și cît mai aproape de Dumnezeu. ■

O ultimă întrebare. Ce ați dori să puneți la inima unor cititori tineri?

Exemplul fiecăruia, cît este de limitat, poate să servească și altora. Nu are rost să ne lamentăm – „gata, totul e pierdut”; este vorba

Mihai Sărbulescu, „Stella Maris, Biserica Reginei”

Să nu pierdem VERTICALA

Îndemnul la păstrarea aspirației spre verticală a definit cuvântul, scrisul și viața acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Maica Benedicta. O viață trăită la intensitatea mării culturi, a unei profunde omenități, rânduie în jurul credinței și a valorilor. Iată câteva dintre exprimările acestui îndemn.

Tinerii trebuie să se gândească bine. Tinerețea este, știm foarte bine, organic, fiziologic, bătută de dorință, de dorința de cunoaștere. Simțurile sunt agitate, violente, mai ales în anii adolescenței târzii. Știi că sunt înapoiată și atât de bătrână încât am rămas cu o sută de ani în urmă, dar tânărul credincios trebuie să se păstreze într-o atitudine de respect, de stimă, de afecțiune față de sexul celălalt. În clipa în care unul dintre tineri, fată sau băiat, se gândește la celălalt și se naște între ei o afecțiune oarecare, ei ar trebui să se gândească la ceea ce este binecuvântarea lui Dumnezeu, la căsătorie. Așa merge mai departe societatea, pe drumul cel bun și curat. Așa merge lumea înainte, întemeindu-se pe celula aceasta, cea mai puternică, cea mai vie – familia, sfânta familie: tata, mama, copilul, copiii.

Desigur, viața este din ce în ce mai grea. Bunicii și străbunicii noștri aveau între treisprezece și șaisprezece copii – așa au avut bunicii mei de amândouă părțile. Nu mai poți să ceri așa ceva astăzi: când toată lumea lucrează, când toți oamenii sunt ocupați, femeile nu mai au atâția copii. Dar conștiința legăturii sufletești, indestructibilă, între soț, soție și copii, această conștiință trebuie să fie extraordinar de vie și nesupusă variațiilor de temperatură a simțurilor. Aici te înhami pentru o viață.

Era o vorbă pe care mi-o spuneau mereu bunicile mele: *ce Dumnezeu a împreunat omul să nu despartă, moartea să despartă*. Și mai spuneau un lucru bunicile mele: *cinstea casei, femeia o ține*.

Femeia este cea care dă demnitate și vrednicie familiei, și durată.

Sunt lucruri de o mare frumusețe, sunt atribute de o mare frumusețe pe care eu cred că acel tineret al nostru model le trăiește. Dar sunt puțini și nu îndrăznesc să se manifeste. Aceasta este opinia mea. N-au curaj, fiindcă împrejur este o altă lume. Copiii aceștia ai noștri credincioși sunt o lumină, sunt niște modele. Ei cei dintâi să-i învețe pe ceilalți. Să le arate celorlalți cum se trăiește, în așteptarea mântuirii.

Sigur că unele vorbe par puțin învechite, sunt probabil învechite în urechile tinerilor, dar eu vorbesc dintr-o experiență îndelungă. Am văzut lumea, nu în cruciș și curmeziș, dar am văzut multe părți ale lumii. Tineretul este întotdeauna extraordinar.

Tânărul credincios de mâine va trebui să se transforme, după părerea mea, din model în luptător. Va trebui să ia altă ipostază a modelului: luptătorul eroic, acela care își dă și viața pentru credința lui, pentru neamul lui, pentru ceea ce înseamnă spiritualitatea acestui neam. ■

„Tineretul credincios – lumină și speranță pentru popor”,
Alba Iulia, 1 aprilie 1999

Oamenii și-au pierdut dorința de a citi pentru că suntem în zodia computerului. Eu sunt un cetățean al Galaxiei Gutenberg. Umanismul culturii se sprijină pe lectură, nu pe imagini fugitive. Lectura îți lasă

Mănăstirea Sucevița, „Cinul”, detaliu

popasurile necesare pentru reflecție, pentru meditație. Pierderea obișnuinței lecturii este pericolul cel mai mare care amenință planeta, pentru că slăbește intelectul, puterea de gândire și te face să uiți limba. Chiar și eu, după ce am stat cinci ani în Italia, la întoarcere a trebuit să pun mâna pe Eminescu și pe Sadoveanu, ca să-mi refac limba. ■

„Sunt pe calea unei nădejdi”,
interviul realizat de Mihaela Onofrei, 2002

Am făcut odată o teorie despre umanismul popular și am zis: una dintre cele mai importante virtuți este dreapta socotință. Știți ce este dreapta socotință? Este cumpătarea. Mie mi se pare că cumpătarea a dispărut din vocabular; cuviința a dispărut din vocabular. Cumpătarea aceasta a noastră vine de la *computare* – „a socoti”, în latinește. Și de acolo vine și computerul. Așadar, vasăzică *computare* la noi a dat cumpătarea, a dat valoarea aceasta a dreptei socotințe, a judecății echilibrate și drepte. Pe de altă parte, computerul acela, care nu știu ce viitor va avea, foarte strălucit până una alta, nu este atât de important precum virtutea cumpătării. Poporul nostru a trăit în anume virtuți, în anumite

rânduiești. Și aceasta este o treabă românească foarte frumoasă, a Ortodoxiei noastre: rânduieștile; te integrezi în rânduieștile neamului tău. Este foarte important, fiindcă ele rămân. Inculci copilului anumite rânduiești. Și rămâi cu ele, indiferent prin ce dubii filosofice ai trece, indiferent prin ce etape de existență, prin ce scăderi, prin ce înălțări, dar aceste rânduiești îți rămân. Și aceasta este foarte important. Acestea te țin în spațiul națiunii, mai bine zis în spațiul neamului. ■

Interviul pentru Radio Reîntregirea
din Alba Iulia, 2004

Să revenim la virtuțile neamului nostru. Eu, este adevărat, sunt bătrână. Unii spun că sunt bătrână, că sunt depășită cu mult. Firește, sunt depășită de ani. Dar în virtute, în tradiția virtuții nu poți fi! În recunoașterea valorii tradiționale a virtuților nu poți fi niciodată depășit. Aici rămâi pe fundamentul neamului tău. Și acesta este frica de Dumnezeu și rușinea de oameni. ■

Interviul pentru Radio Reîntregirea
din Alba Iulia, 2004

Eminescu – o icoană ce are în aureola ei laurii culturii și spiritualității românești

În perioada 11-12 ianuarie 2012, în localitățile Suceava, Călinești Cuparencu și Putna s-a desfășurat Festivalul literar „Mihai Eminescu”. În a doua zi a manifestărilor participanții au poposit la Mănăstirea Putna, locașul sfânt de care poetul și-a legat viața prin dragostea față de ctitorul ei, Sfântul Ștefan cel Mare, și prin organizarea aici a primei serbări a românilor de pretutindeni, în anul 1871.

În biserica voievodală a fost săvârșit parastasul pentru Mihai Eminescu și familia sa. Festivitatea a continuat în incinta mănăstirii, alături de bustul poetului, cu un moment artistic susținut de copii de la Școala Generală din Putna și cuvinte ale participanților sosiți din Suceava, Cernăuți și Craiova.

Premiul de excelență „Mihai Eminescu” a fost acordat profesorului Theodor Codreanu, pentru volumul *Eminescu în captivitatea „nebuniei”*. *Laudatio* a fost rostit de Alexandru Ovidiu Vintilă, secretarul general al Societății Scriitorilor Bucovineni.

O tușă la portretul câștigătorului a constituit-o un citat din părintele Dumitru Stăniloae despre specificitatea poporului român, laureatul unind, și el, „luciditatea latină, sau încrederea în înțelegerea rațională a realului, proprie Occidentului, cu sentimentul tainei nepătrunse a existenței, propriu popoarelor din răsăritul Europei”.

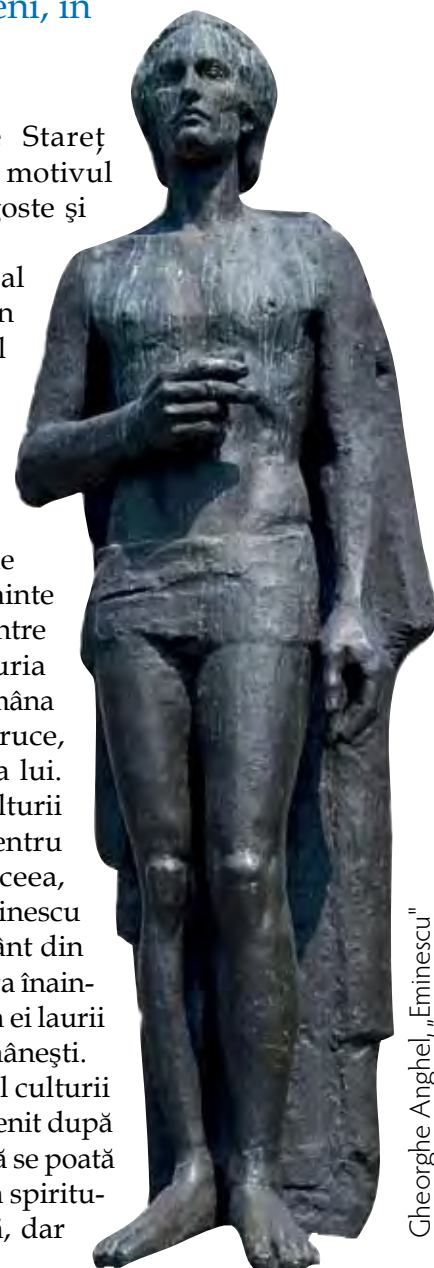
Theodor Codreanu a vorbit despre viața extrem de dificilă a poetului și a arătat că această continuă greutate a fost izvorul profunzimii și bogăției scrisului: „Opera și gloria lui Eminescu, care crește mereu, se datorează vieții sale, o viață de sacrificiu asumată conștient, știind că fără sacrificiu în viață nu se poate face nimic mare. A fost sacrificiul vieții personale pentru binele celorlalți”.

În încheiere, Părintele Stareț Melchisedec a vorbit despre motivul pentru care există atâta dragoste și prețuire pentru marele poet:

„Eminescu este un sfânt al nației române, dar nu este un sfânt ca toți sfinții, ci un sfânt al culturii și spiritualității noastre ortodoxe românești. De ce? Pentru că Eminescu cuprinde în sine tot ce a avut poporul acesta mai sfânt și mai curat.

Suferința pe care a avut-o de îndurat i-a fost crucea de dinainte de înviere. Așa cum fiecare dintre noi, pentru a ajunge la bucuria Învierii, trebuie să rabde Săptămâna Patimilor și să treacă prin Cruce, așa și Eminescu a avut crucea lui. Pe umerii săi a dus crucea culturii și spiritualității românești, pentru care a avut de pățimit. De aceea, îngenunchem înaintea lui Eminescu nu ca înaintea icoanei unui sfânt din calendarul Bisericii noastre, ci ca înaintea unei icoane ce are în aureola ei laurii culturii și ai spiritualității românești.

Eminescu a fost răstignitul culturii române, pentru ca cei care au venit după el să trăiască bucuria Învierii, să se poată dezvolta și să poată aprofunda spiritualitatea și cultura românească, dar în albia săpată de el”. ■

Georghe Anghel, „Eminescu”

De Bobotează la Crasna

Satele Crasna, de 10.000 de suflete, și Ciudei, de 5.000 de suflete, aflate dincolo de granița României, în nordul Bucovinei, sunt locuite aproape integral de români.

Locuitorii lor poartă în memorie drama unora dintre înaintași, deportați ori uciși în perioada stăpânirii sovietice, dar și credința, omenia și cugetul românesc pe care strămoșii le-au transmis, uneori cu prețul vieții sau al unor mari suferințe.

Pentru a putea aduce bucuria ajunului Bobotezei în toate casele, preoții locului cer în fiecare an ajutorul părinților Mănăstirii Putna, aflată la numai 25 km depărtare.

Împreună străbat întreg satul, însoțiți de cete de copii care strigă „Chira-lesa!”, moldovenescul de la Kyrie eleison – Doamne miluiește. Oamenii așteaptă la poartă cu lumânări mari în mână și le împart copiilor bomboane, mere, nuci. ■

Pământul strămoșilor noștri

O poveste din Bucovina

După 1990 am aflat despre istoria românilor din nordul Bucovinei din cartea Aniței Nandriș, din satul Mahala, despre cei 20 de ani de deportare în Siberia. Amintirile de mai jos sunt ale altei bucovinence, Raveica Magas, din satul Dimca, despre refugierea în teritoriul românesc. Dincolo de tragismul unor vieți, pământuri și comunități scoase din matca lor, aceste amintiri, ca și ale Aniței Nandriș, sunt străbătute de fiorul încrederii în lumina pe care numai Dumnezeu o poate aduce într-o istorie silnică.

Mă numesc Magas Raveica și sunt născută în satul Dimca, județul Storojineț din Bucovina de Nord. Am avut o copilărie fericită până la vârsta de 5 ani.

Copilăria a fost umbrită prima dată în anul 1940, când în satul nostru au venit rușii. Am trăit un an de zile sub ocupația sovietică. Au început deportările. Tata avea un coleg de școală care era secretar la primăria din sat. Când rușii au ocupat satul l-au lăsat în funcție cu condiția să nu se afle nimic din ceea ce se discută la primărie. Atunci s-au făcut listele cu familiile care urmau să fie deportate în Siberia. El l-a anunțat totuși pe tata, pentru că erau prieteni buni, spunându-i: „Dacă se află că te-am anunțat că ești pe lista deportaților, mâine mă împușcă. Ți-am făcut o favoare: te-am pus ultimul”. În fiecare noapte la casa oamenilor care urmau să fie deportați venea o dubă neagră; îi luau cu forța și îi duceau la trenul care aștepta în

gara de la Hliboca. Așa au fost deportate, seară de seară, peste 40 de familii. În total, din satul nostru am fost pe listă 60 de familii.

A fost foarte greu. Am trăit sub teroare. La trei zile mama cocea pâine, pentru că se gândea că pot începe deportările de la coada listei și ne prind nepregătiți. Într-o geantă mare aveam puse hainele mele, ale surorii și ale părinților, iar în altă geantă erau pregătite alimente. În fiecare seară mama pregătea bagajele ca să fim deportați. Spre primăvară nu au mai deportat, nu știm de ce. În vară, ca prin iunie-iulie, armata română ne-a eliberat. Câtă bucurie a fost atunci!

Plouase. Femeile au scos covoare și le-au așternut pe șosea la intrarea în sat, aproape de biserică. Satul nostru se afla pe șoseaua care lega Cernăuțiul cu Storojinețul. Armata a înaintat încet. Femeile au pregătit plăcinte, au tăiat găini, au făcut friptură și au ieșit în fața armatei române.

În fruntea armatei era un ofițer pe un cal mare, alb. O tânără a pregătit o coroană cu flori și a pus-o pe gâtul calului ofițerului. Oamenii au îngenunchat în fața armatei noastre, în fața armatei române. Rușii au plecat imediat.

În ianuarie 1944 tata a fost mobilizat și a plecat pe front. Rușii înaintau spre țara noastră de parcă erau un potop. Nu s-a mai putut rezista. Din armată tata i-a trimis mamei o telegramă în care îi spunea să meargă la Mitropolie, să ia repartiție și foi de drum și să se refugieze, pentru că, dacă nu se refugiază și Bucovina va fi ocupată, el nu se mai întoarce acasă. Mama a mers la Cernăuți, a luat foile de drum și a fost repartizată în orașul Turnu Severin, în Oltenia. Unchiul mamei, mai mare, a venit cu noi, fiindcă mama era singură și cu trei copii. Era în ziua de Buna Vestire. În alți ani, când mergeam la biserică, spuneam Crezul în mijlocul bisericii la Sfânta Liturghie. În ziua aceea nu s-a mai putut merge, ne-am refugiat și noi și părintele și foarte mulți învățători din sat.

Am ajuns la gară a doua zi dimineața. Pe unchiul nu l-au mai primit în tren, era arhiplin. De la Suceava până la București am făcut două săptămâni cu trenul. Fratele meu avea 7 luni și norocul lui a fost că mama încă îl alăpta. Majoritatea celorlalți copii sub un an, pe care mamele nu i-au alăptat, au murit.

Trenul era atât de lung încât tinerii coborau, culegeau ghiocei și viorele – era primăvara, martie – și în capăt se urcau din nou. Când trenul stătea în următoarea gară, fugeau înapoi în vagonul din care coborâseră.

Mergeam foarte, foarte încet. De la București am ajuns cu un alt tren la Turnu Severin și apoi la Strehaia. Pe când stăteam la primărie în Strehaia, un bătrân pe nume Cârstea Dumitru a venit direct la mama și i-a spus: „Copilă, eu te iau pe tine și pe copiii tăi și o să stați la mine până o să vină să te ia soțul tău”. Și-a dat seama că tata era plecat pe front. Tata avea 31 de ani atunci. Am plecat cu carul cu boi până în satul Gemenii. Ne-a cazat într-o casă mai mică pe care o avea în curte. Moș Cârstea era foarte îndurerat. Fiica lui avea o fetiță de 6 luni și îi murise soțul pe front, iar fiul lui, Ioan, era dispărut pe front și nu se știa nimic de el. Bătrânul s-a purtat foarte frumos cu noi.

Pe data de 5 august a venit tata. Mama i-a scris la unitate vreo șapte scrisori în care l-a anunțat unde ne-am refugiat. Tata a fost rănit, a fost internat în spital și acolo s-a îmbolnăvit de tifos. Totuși a scăpat cu viață. Spunea că numai rugăciunile l-au salvat. A bătut la poartă, era ora 10 seara. Mama m-a trimis să văd cine bate. De după poartă o voce m-a întrebat: „Fetișo, mama ta este acasă?” Zic: „Da.” „Spune-i să vină la poartă.” Când a spus asta i-am recunoscut vocea, am deschis poarta și

m-am aruncat de gâtul lui. L-am adus de mână în curte la moșul Cârstea. Când l-a văzut, moșul a început să plângă și i-a spus: „Fiule, credeam că te-ai pierdut și tu ca cei doi copii ai mei. Bine că ai venit. Uite, până acum am avut eu grijă de copiii tăi și de soția ta; de acum să ai tu grijă și Dumnezeu.”

Tata a mers la Patriarhie și i s-a dat post de cântăreț în parohia Chitila. Părintele Popescu de acolo l-a primit foarte frumos. Eram foarte fericiți. Mergeam în continuare la biserică. Părintele Popescu era foarte mulțumit de felul cum spuneam Crezul în mijlocul bisericii – lumea era în genunchi, numai eu stăteam în picioare, sub policandru, cu mâinile împreunate pentru rugăciune.

În octombrie '44 la București s-a instalat un consulat sovietic. În luna noiembrie s-a dat un decret care spunea că toți oamenii care au rămas în Bucovina de Nord în anul '40 sub ocupația sovietică sunt considerați cetățeni sovietici și sunt obligați să plece înapoi. Noi trăiam fericiți, liniștiți. În familia noastră domneau pacea și liniștea și așteptam ziua fericită când ne vom întoarce acasă în Bucovina de Nord. Însă în gară la Chitila erau trenuri întregi care adunau refugiații din jurul Bucureștiului și îi duceau înapoi în URSS.

Tata s-a sfătuit cu părintele Popescu. Acesta l-a sfătuit să plece, pentru a nu fi ridicăți și noi. Am tras căruța noastră într-o magazie mare din curtea părintelui Popescu. Împreună cu el, tata a făcut un cort pe căruța din pături, din resturi de covoare vechi de la biserică. Am lăsat totul, ne-am urcat în căruța și la 12 noaptea am plecat spre Bucovina. Părintele i-a făcut rost tatei de o hartă, ca să nu venim pe șosea, ci prin sate, pe drumuri lăturalnice dar paralele cu șoseaua, ca să putem

ajunge în Bucovina. După 4 săptămâni de drum am ajuns în Lunca Sucevei. Ne-am spălat, tata s-a bărbierit și am mers la Arhiepiscopul locului. I-a povestit absolut totul. Înaltpreasfințitul s-a bucurat că l-a văzut, ținea foarte mult la el, și i-a spus că îi dă o parohie lângă Frasin, la Fundul Moldovei, pentru că acolo este un preot foarte bun, Todiraș, care o să ne mai ocrotească. Când am ajuns a doua zi după masă în comuna Fundul Moldovei am văzut șapte căruțe pline cu refugiați. De o parte și de alta mergeau milițieni care îi duceau la tren. Noi eram în cort; tata era brunet și s-a mascat să se creadă că suntem țigani și am poposit la casa parohială. Părintele ne-a spus că am nimerit în gura lupului, pentru că șeful de post a trecut la comuniști și a denunțat refugiații. Tata a mers din nou la Înaltpreasfințitul, care i-a dat parohie în comuna Gemenea, unde am stat timp de 2 ani. În '47 ne-am mutat în comuna Putna.

Tatăl meu a fost arestat timp de șase luni pentru că l-a ajutat pe Cenușă, un om care s-a ascuns prin pădure după ce i-a condus pe nemți împotriva rușilor. Toată lumea îl ajuta: și cei din Sucevița, și cei din Vatra Moldoviței, și cei din Putna. A rezistat mulți ani așa, sprijinit de oameni. Noi locuiam într-un canton și la noi veneau și dormeau milițienii și securiștii care îl urmăreau. La început Cenușă trăia cu impresia că tata îi cheamă ca să îl urmărească.

Eu cu sora mea am venit la mănăstire ca să sfințim pasca. Dimineața, când ne-am întors, la pod, aproape de locuința noastră, ne-a ieșit în cale Cenușă și ne-a cerut să îi dăm pască și ceva sfințit. Cenușă mi-a spus: „Domnișoară, tatăl dumitale mă urmărește cu milițienii ca să mă împuște. Transmite-i că de multe ori am vrut să îl împușc, dar m-am gândit că are copii”. Eu am început atunci să plâng și i-am povestit că tata a scăpat de pe front, iar el vrea să îl împuște în casă. I-am spus că nu avem locuință, că suntem refugiați și stăm în cantonul din pădure.

De atunci l-am sprijinit, i-am dat de mâncare până când el singur s-a predat, într-o toamnă. Știam de la oamenii din sat că el este contra regimului. Cunoșteam meritul lui de a fi condus armata germană împotriva armatei rusești care voia să ocupe Putna și să stabilească granița aici. În mintea mea de copil mă gândeam că va veni momentul când rușii

vor fi învinși și că el este un mare patriot. Aveam o anumită repulsie față de ruși, pentru că ne-au deportat și ne-au lăsat săraci lipiți pământului, pentru că ne-au ocupat Bucovina, pentru că ne-au prigonit și ne-au privat de drepturi o perioadă de timp. M-am gândit să îl ajut, sperând că îi vom putea învinge odată pe sovietici cu mai mulți oameni ca el. I-am dus mâncare întreaga vară, aproape zilnic. Când plecau tata și mama de acasă, eu făceam repede o mămăligă, luam niște brânză cu smântână și niște cartofi și mergeam la pădure. Îi duceam mâncare caldă la marginea pădurii iar el îmi lăsa în acel loc vasul din ziua anterioară. După aceea am aflat că și tata îi ducea de mâncare, fără să știm unul de celălalt. Chiar dacă era un simplu țăran, Cenușă era un om deștept, învățase limba germană pe front, era un bun soldat și un mare patriot.

Într-o duminică după amiază am venit la mănăstire, la vecernie. Tata fusese arestat a doua oară, pentru că preluase un serviciu cu lipsuri în contabilitate și l-au acuzat de complicitate la delapidare. Mama s-a îmbolnăvit de supărare. Eram distrusă, nu știam ce să fac. În timpul vecerniei, de la strană am auzit o voce care citea Psalmul 142. M-a impresionat atât de mult, încât am venit acasă și am învățat acest Psalm și de atunci nu mă culc niciodată fără să îl spun. De atunci mi-am spus că nu voi face un pas în viața mea fără să vin la mănăstire să mă rog. Am hotărât să vin să mă spovedesc și să mă împărtășesc. Așa l-am cunoscut pe părintele Iachint Unciuleac, care era exact cu 10 ani mai mare ca mine. Îmi amintesc că, atunci când i-am povestit că sunt refugiată, a adus o hartă cu România Mare, cu Ardealul întreg, cu Dobrogea, cu Basarabia și cu Bucovina împreună. M-a întrebat: „Ai văzut vreodată harta asta?” „Da, părinte, am văzut-o. Îmi stă în suflet harta aceasta.” Părintele mi-a spus: „Odată și odată, România va fi la fel. Dacă nu eu, dacă nu tu, soro Raveica, alții o vor întregi din nou.”

Cu un an înainte de a merge la facultate m-am gândit să merg în satul meu natal. Când am trecut granița pe la Vadul Siret parcă mi s-a oprit respirația deodată. Aveam o greutate pe suflet; nu mai aveam răbdare să ajung la Hliboca, să cobor acolo în gară.

De la Hliboca am pornit pe jos până la Dimca, cum făceam în copilărie. Aveam de urcat un deal;

l-am urcat foarte greu. Eram tânără, însă m-au copleșit amintirile; nu-mi puteam șterge lacrimile. Făceam câțiva pași și mă uitam în jur – pământul părinților noștri. Încet, încet, am ajuns în dreptul bisericii. Știam că pe bunica au înmormântat-o în cimitir iar pe bunicul în curtea bisericii, pentru că a fost episcop și a fost foarte credincios. Am deschis încet poarta bisericii și am căutat mormântul. Erau multe cruci ale celor care au fost episcopi. O cruce mare de stejar mi-a atras atenția; m-am apropiat și am citit numele bunicului, Magas Onofrei. M-am așezat în genunchi, m-am rugat pentru sufletul lui, am îmbrățișat crucea.

I-am spus părintelui Iachint că vreau să urmez Facultatea de Litere, ca să nu rămân fără studii superioare. Mi-a citit o binecuvântare, am plătit o slujbă. La 10 ani de la terminarea Școlii Pedagogice am luat examenul de admitere cu cea mai mare medie. Atunci mi-am dat seama că părintele mi-a fost de mare ajutor. Când aveam o greutate mă sfătuia. Când au mers copiii mei la facultate plăteam slujbe, veneam și mă rugam. În fiecare sâmbătă veneam la priveghere, până când un coleg de-al meu a spus într-un consiliu pedagogic: „Ce educație pot da unele cadre didactice elevilor dacă merg seara

sus, la cei cu barbă, și duminica dimineața nu vin la adunarea pionierească?” Era vorba de mine, dar m-am făcut că nu știu. Am mers în continuare la mănăstire și am rămas enoriașa părintelui Iachint, prietenul meu de suflet.

Cât am lucrat în școală la comuniști nu am spus niciodată „nu” lui Dumnezeu. Cât am fost profesoară de limba română, am căutat să predau la un nivel mai înalt, le-am pretins elevilor să citească lecturi suplimentare. Elevii mei, când au mers la licee, au fost cei mai buni. Felul cum învață acum elevii este departe de așteptările noastre. Tinerii trebuie să știe că țara noastră a fost apărată de un Mihai Viteazul, de un Ștefan cel Mare. Trebuie să cunoască istoria patriei, iar istoria nu se învață doar într-o oră pe săptămână.

Am vorbit cu un tânăr și mi-a spus: „În curând nu vor mai fi frontiere, vor dispărea și țările, și neamurile.” Am rămas uimită de concepția lui. Eu nu aș putea trăi într-o țară străină, oricât de greu ar fi în România. Aș muri dacă un an de zile nu aș auzi vorbindu-se românește. ■

Fântâna Albă

Pe 1 aprilie, Ziua Națională în memoria românilor – victime ale masacrelor de la Fântâna Albă și alte zone, ale deportărilor și ale foametei organizate de regimul totalitar sovietic în Ținutul Herța, nordul Bucovinei și întreaga Basarabie, la monumentele comemorative de la Fântâna Albă, acum în regiunea Cernăuți, Ucraina, a fost oficiată o slujbă de pomenire a românilor uciși în 1941 de trupele sovietice.

La slujba religioasă au fost prezenți clerici din România și Ucraina, oficiali români, peste 50 de studenți din România, Republica Moldova și Ucraina, jurnaliști români și localnici, unii dintre ei din familiile celor uciși atunci. A venit pentru prima oară pe locurile natale după 71 de ani, un supraviețuitor al masacrului, Petru Huțan, acum în vârstă de 88 de ani.

Evenimentul a continuat la Mănăstirea Putna cu o slujbă de pomenire desfășurată la troița ridicată în anul 2011, cu sprijinul Departamentului pentru Români de Pretutindeni, pentru a cinste memoria martirilor de la Fântâna Albă.

Masacrul de la Fântâna Albă, supranumit și Katyn-ul românesc, este unul dintre cele mai tragice evenimente din istoria românilor. Măcelul a avut loc pe 1 aprilie 1941, zi în care circa 3.000 de români de toate vârstele au încercat să treacă granița trasată ca urmare a ultimatumului din iunie 1940 prin care România a fost forțată să cedeze Uniunii Sovietice un teritoriu cu peste 3 milioane de locuitori. ■

Românii din Transnistria

Puțini dintre români știu că în Transnistria trăiesc români, iar aceștia reprezintă nu mai puțin de 40% din totalul locuitorilor, cetățenii de origine rusă și ucraineană reprezentând aproximativ 30% fiecare. Și aceasta este doar cifra de astăzi dintr-o realitate ignorată: românii din stânga Nistrului reprezintă o permanență istorică. Prezentăm în continuare câteva fragmente din articolul „Zdrobiți și uitați, românii transnistreni” de Cristian Negrea, dedicat istoriei acestor români.

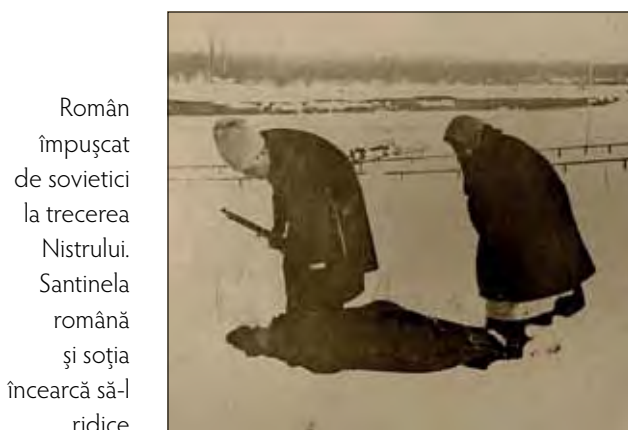

Sursele documentare medievale sunt în general sărace despre regiunea transnistreană. Totuși, găsim suficiente documente care să ateste permanența românilor transnistreni, dar și stăpânirea lor peste porțiuni destul de mari la est de Nistru. Ion Vodă cel Cumplit vorbește de țara Moldovei de dincolo de Nistru și, de exemplu, la 10 mai 1574, dă un hrisov prin care îl împrumută pe Ion Golia, marele logofăt al Moldovei, cu moșii dincolo de Nistru, la gura Iahurlucului și mai sus de Orhei, la capul Peșterei, inclusiv loc de patru mori. Ori, acest lucru nu putea fi realizat decât dacă domnul moldovean stăpânea acele locuri.

Din secolul al XVII-lea la revoluția rusească
Teritoriul dintre Nipru și Bug ajunge sub stăpânirea rusească în urma păcii de la Kuciuk-Kainargi (1774). Rușii ating Nistrul în 1792 în urma păcii de la Iași, înglobând provincia numită de ei Edisan, între Nistru și Bug (Transnistria sudică). La 1793 este înglobată în imperiul rus și Podolia (Transnistria nordică). În Edisan, rușii găsesc, conform episcopului de la Ecaterinoslav, 67 de localități dintre care 49 românești (73%), una lipovenească și 17 armenești și grecești, niciuna rusească sau ucraineană.

Unirea Basarabiei și românii transnistreni
La Congresul ostașilor moldoveni din Chișinău, deschis la 19 octombrie 1917, au luat parte și delegați de dincolo de Nistru. Aici, Pantelimon Halippa cere unirea cu România, iar unul dintre cei care iau cuvântul este Toma Jalbă, în numele românilor din Transnistria:

„Și așa, fraților, din cuvintele ce le-am auzit aici, văd că v-ați hotărât cu toții să vă luați ce vi se cuvine, drepturile și autonomia. Dar eu acum vă întreb pe domniile voastre, fraților, frații mei și neamurile mele, că noi suntem moldoveni dintr-un sânge: cui ne lăsați pe noi, moldovenii? De

Român împușcat de sovietici la trecerea Nistrului. Santinela română și soția încearcă să-l ridice

Pavel Crivițchi și copilul său au reușit să treacă granița. Soția și celălalt copil au fost uciși pe gheața Nistrului

ce suntem rupți din coasta Moldovei și trăim pe celălalt mal al Nistrului? Noi rămânem ca șoarecii în gura motanului? Frații noștri! Nu ne lăsați, nu ne lepădați și nu ne uitați! Și dacă ne veți uita, noi malul Nistrului îl vom săpa și vom îndrepta apa pe dincolo de pământul nostru!" Adunarea aplaudă în picioare strigând „Nu vă vom lăsa!”

Visul de unire nu s-a putut împlini: peste scurt timp bandele bolșevice au cuprins în anarhia lor întregul ținut al Basarabiei și al Transnistriei, făcând necesară intervenția trupelor române.

Basarabia s-a unit cu România, armata română a trecut Nistrul în 1919 ocupând Dubăsariul și Tiraspolul pentru a acoperi flancul armatei franceze de Dunăre care se retrăgea din Odessa refuzând să lupte contra bolșevicilor. Apoi românii s-au retras, lăsându-i pe transnistreni, peste un milion de suflete, în afara granițelor.

Masacrele de la Nistru

Calvarul românilor transnistreni era abia la început. Românii, cei mai refractari la noua doctrină comunistă, sunt printre primii vizați, odată cu încheierea războiului civil prin victoria lui Lenin.

Românii transnistreni erau arestați, schingiuiți, executați sau deportați în lagărele Siberiei pentru vina de a fi români. La început zeci, apoi sute dintre aceștia își lăsau tot ce aveau și încercau să treacă apa Nistrului în România, înfruntând curenții și gloanțele grănicerilor sovietici. Câți au murit în Nistru sau sub gloanțe nu vom putea ști niciodată, dar putem veni cu date și exemple cutremurătoare despre masacrele de la Nistru.

Ziariștii occidentali spuneau în 1932 că ceea ce se petrece la granița sovieto-română este cu desăvârșire necunoscut lumii. În fiecare noapte, la această graniță se aud împușcături, zilnic se găsesc morți și răniți, dintre cei care nu au reușit să treacă. La început, refugiații erau în mare parte din

intelectualii români urmăriți și pentru activitatea lor pro-românească, dar câțiva ani mai târziu, după epurarea intelectualilor, teroarea s-a mutat asupra populației rămase fără îndrumători și care se opunea colhozurilor. De atunci, și mai ales de la declanșarea foametei din Ucraina, exodul a luat amploare.

Pe 4 martie 1932, la ora 3 după amiază, în fața Tighinei, Teodor Crăjanov din satul Caragaci cu soția și două fiice au reușit să treacă. Peste două ore, Nichita Bucovanu din același sat a încercat să treacă împreună cu soția, fiica și copilul de cinci luni, cu sania. Sania a fost prinsă în focul grănicerilor în mijlocul râului și calul a fost ucis. Bucovanu a luat copilul mai mare în brațe și a luat-o la fugă spre malul românesc, dar un glonț l-a ucis la câțiva metri de țarm. Soția și copilul mai mic au rămas înțepenți în sanie. A doua zi sania a fost ridicată de grănicerii sovietici, iar trupurile înghețate ale celor doi au fost aruncate pe gheață.

A doua zi, la ora 10 dimineața, în apropierea punctului Rezina, județul Orhei, a încercat să treacă o familie compusă din soț, soție, un fiu de 7 ani și o fiică de 8 luni. Gloanțele sovietice l-au ucis pe soț și au rănit-o pe soție. Copilul o ia la fugă spre malul românesc strigând „Ajutor!”, dar cade ucis nu departe de țarm. Soția cu fiica de opt luni în brațe abia au reușit să se târască până pe malul românesc, unde a fost internată în spitalul din satul Gorna.

Astfel de cazuri au fost zilnice. Dar toate acestea vor fi făcute uitate de intensitatea masacrelor și atrocităților comise față de români după cedarea Basarabiei și Bucovinei de Nord la 26 iunie 1940. Tragedia basarabenilor și bucovinenilor, mult mai apropiată și mai mediatizată, a făcut uitată tragedia românilor transnistreni. ■

Orfani ai căror părinți au fost uciși la trecerea Nistrului de către grănicerii sovietici

Români în diaspora Români în diaspora Români în diaspora

Dor și dragoste de România

Elena Kuji, studentă la Universitatea de Studii din Modena și la Universitatea Sorbonne Nouvelle III, Paris

Cum vezi acum România, din locul unde te afli?

Cum văd România de aici, de la Paris? Extraordinară, valoroasă, capabilă, inteligentă... De fapt, așa văd România de oriunde aș fi. Și, mai ales, văd România ca fiind țara mea, singurul loc unde există un acasă pentru mine, unde oamenii vorbesc aceeași limbă ca mine, împărtășesc aceleași sentimente insuflăte de strămoși, aceeași istorie, aceleași prisme de gândire. În primele luni după ce am plecat în străinătate – acum doi ani când am început să studiez la Modena, în Italia – observam mai fin problemele țării noastre, dar după ce am reușit să descopăr mersul lucrurilor în Italia și, mai ales, anul acesta în Franța, la Paris, mi-am dat seama că de fapt România are atât de multe lucruri frumoase de oferit. Mi-am dat seama cât de frumos e graiul ardelenesc pe care l-am învățat de la străbunica mea, mi-am dat seama cât de prețioase sunt valorile și înțelepciunea pe

care le-am văzut și am încercat să le învăț cu seriozitate și consecvență de la părinții, de la bunicii mei, de la oamenii adevărați pe care am șansa să îi am aproape, mi-am dat seama ce bucurie mi se naște-n privire doar la amintirea bătrânelor și tinerilor care încă mai îmbracă portul popular la slujba de duminică. România e locul, oamenii, străzile, cuvintele, limba, ideile, peisajele și valorile care m-au educat, m-au construit ca om și cărora vreau să le arat apreciere prin ceea ce clădesc zi de zi cu adevăr, dedicare și, în special, cu suflare românească. Iar Bistrița, orașul meu, partea mea de Românie, e frunțașă în sufletul meu în orice comparație cu cele mai mari și mai frumoase capitale mondiale.

Ce ai vrea să aduci din România în țara unde trăiești acum?

Nu știu dacă aș vrea să aduc ceva din România în Franța sau să duc în orice altă țară. Aș prefera să păstrez valorile românești și frumusețea țării noastre acasă... Îmi place ideea de multiculturalism și de specificitate a fiecărei țări, a fiecărei națiuni, motiv pentru care aș păstra diferențele dintre România și alte state și nu aș omogeniza națiunile lumii din punct de vedere cultural. Dacă ne uităm la globul pământesc, frumusețea lui este constituită tocmai de diversitate, o diversitate care nu exclude însă unitatea. Dacă am putea pune semnul „=” între cultura României și cea a Japoniei, de exemplu, farmecul omenirii și al creațiilor ei ar fi diminuat.

Ce ai vrea să aduci în România din țara unde trăiești acum?

Patriotism! Aș aduce patriotism în România dacă ar fi posibil. Aș vrea ca fiecare dintre noi să avem demnitatea să spunem cu fruntea sus și cu toată dragostea: „Sunt român!”, să avem acel patriotism pe care să îl respirăm zi de zi, nu doar atunci când suntem loviți din exterior, care să ne motiveze să construim o Românie tot mai valoroasă, acel patriotism care reprezintă elementul fundamental pe care se ridică cele mai unite și mai puternice țări ale lumii.

Ce te-a învățat șederea în străinătate? Cum îți păstrezi identitatea în străinătate?

Am conștientizat, fiind în străinătate, faptul că nu aș putea trăi o viață departe de țara mea. Mă adaptez ușor unui mediu străin, îi accept avantajele și neajunsurile, încerc să-i învăț, să îi descopăr în amănunt cultura, chiar să o asimilez, dar în gândul și în sufletul meu rămâne mereu viu acel „acasă” de referință, la care simt că trebuie și vreau să mă întorc. Identitatea nu numai că mi-o păstrez, ci o îmbogățesc. Departe de casă devii mai patriot, mai sensibil la tot ceea ce înseamnă țara ta și oricât de multe frumuseți îți sunt dezvăluite într-o țară străină, nu îți poți smulge din suflet simțămintele pe care ți le-a transmis țara în care te-ai născut. Totuși, identitatea mea rămâne trainică grație legăturii mele mai mult decât strânse cu părinții mei, cu credința mea... Până la urmă, patria, familia și religia te conturează ca om - sau cel puțin așa cred eu! Cu tărie!

Ce crezi că ai de făcut acum în România, pentru România?

Ceea ce cred și simt că am de făcut acum este să mulțumesc României. Să-i mulțumesc pentru educația pe care mi-a oferit-o, să-i mulțumesc pentru sentimentele și emoțiile pe care mi le-a „predat”, să îi mulțumesc pentru oamenii pe care mi i-a scos în cale. Iar dacă ar fi să mă refer la un moment concret care mi-a rămas întipărit în minte și în suflet, aș vrea să mulțumesc României pentru cea mai covârșitoare și mai frumoasă zi din viața mea - nu exagerez deloc cu aceste cuvinte. Vara trecută, pe data de 15 august 2011, la Mănăstirea Putna, am celebrat, alături de colegii mei din Liga Studenților Români din Străinătate, 140 de ani de la Primul Congres al Studenților Români de Pretutindenii. Am simțit acolo și atunci mult mai pregnant

mândria faptului că îmi curge sânge românesc prin vene. Am cunoscut oameni cu minți frumoase și suflete curate, oameni cu credință, am trăit cele mai intense sentimente patriotice pe acordurile lui Ciprian Porumbescu care în acea liniște, aș zice, paradisiacă de la Sfânta Mănăstire Putna, au creat un ecou puternic care va rămâne mereu în inima mea. Mulțumesc țării mele fiindcă toate amintirile mele sunt legate de ea sau de oamenii pe care i-a oferit lumii!

Ți-e dor de casă?

Spun DA cu o încărcătură spirituală imensă! Mi-e foarte dor și îmi este dor doar de România, iar faptul că însuși cuvântul „dor” există - din cunoștințele mele - numai în limba română cred că subliniază și complexitatea sentimentului. Îmi este dor de mâncarea de acasă, de familie, de prieteni, de cuibul de rândunele pe care îl am de ani de zile la fereastra camerei mele din casa părinților bineînțeles! Dar, mai mult, îmi este dor să vorbesc limba mea în fiecare zi cu cei din jur, îmi este dor să simt că aparțin locului în care mă aflu. În străinătate, oricât de bine te-ai acomoda, este greu să simți că aparții locului și locul acela îți aparține la rândul lui. Sunt trăiri care sunt legate de „acasă”, acel „acasă” care nu se referă strict la casa părintească ci la mulțimea națiunii tale în care ai un loc și un rol bine definit încă dinainte ca tu să îl conștientizezi. ■

Muzeul Brâncuși, colțul de casă pe care îl iubesc în Franța

Ruxandra Paul, doctorand în Științe Politice la Universitatea Harvard, Statele Unite ale Americii

Vă e dor de casă?

Desigur. În mod paradoxal, acest sentiment a devenit un element indispensabil, o sursă de inspirație și motivație în tot ceea ce întreprind.

Ce ați vrea să aduceți din România în țara unde trăiți acum?

Chitara mea cea roșie, rămasă acasă la București, și cărțile dragi din casa părintească, o bibliotecă absolut impresionantă.

Ce ați vrea să aduceți în România din țara unde trăiți acum?

Optimismul.

Ce vă lipsește cel mai mult aici?

Familia din România: părinții, bunicile mele – una de 95, cealaltă de 82 de anișori! –, mătușa mea... dar și prietenii din școală, cu toate că pe mulți dintre ei îi întâlnesc mai degrabă la New York, la Boston, la Paris sau la Londra decât în România.

Cum vă păstrați identitatea în străinătate?

Nu am avut probleme în a-mi păstra identitatea. Am mari dificultăți în a-i înțelege pe colegii mei de generație care, după nici câteva luni petrecute într-o altă țară, încep să vorbească românește cu accent sau chiar stricat, de parcă nu ar mai fi limba lor maternă. Eu vin acasă în fiecare vacanță și încerc să stau cât mai mult, în măsura în care programul universitar mi-o permite. Păstrez o strânsă legătură cu părinții mei. Scriu bunicilor și mătușii. Mă interesează realitățile de acasă: citesc presa românească pe Internet și mă informez și cu ajutorul amicilor de acasă, cu care discut

deseori despre ultimele evenimente importante. Public articole în presa românească, într-o rubrică săptămânală intitulată „Vederi din America”, care apare într-un cotidian de mare tiraj în fiecare miercuri. Și din punct de vedere profesional am menținut și cultivat orientarea către România și Uniunea Europeană: la Universitatea Harvard mă specializez în politici comparate și, în lucrarea mea de doctorat, analizez noile fluxuri de migrație din interiorul UE, în special migrațiile ce au ca sursă Europa Centrală și de Est – țări ca România, Polonia etc. Cu ajutorul a numeroase burse de cercetare obținute în cadrul Universității și al unei burse de un an din partea Guvernului Francez, am putut studia în detaliu viața migranților transnaționali români, în ansamblul sistemului migrator care leagă țara noastră de destinații temporare în Europa de Vest și Sud-Vest. Am predat la Harvard cursuri despre democrație și capitalism în Europa Centrală și de Est. România a fost, desigur, una dintre țările pe care le-am analizat în detaliu.

Ce v-a învățat șederea în străinătate?

Fiecare clipă trebuie prețuită la adevărata ei valoare, ca un dar de la Dumnezeu. Fiecare loc are frumusețea sa. De la fiecare om se poate învăța ceva folositor.

Ce credeți că aveți de făcut acum în România?

Am multe idei interesante, multe inițiative. Dacă există deschidere și o șansă reală de a le pune în practică, aș fi bucuroasă să mă implic.

Cum vedeți acum România, din locul unde vă aflați?

Ca pe o țară cu un potențial material și uman imens, nevalorizat, în

care sărăcia și corupția compromit încă procesele de dezvoltare și modernizare.

Ce îndemn, ce gând, ce sfat ați adresa cititorilor revistei noastre?

Nu știu dacă sunt persoana în măsură să dea

sfaturi. Pot împărtăși, eventual, trei idei pe care le consider utile: Dificultățile sunt obstacole, dar și oportunități. Fiecare dintre noi are multe motive de a fi recunoscător; doar opacitatea obișnuinței ne face să le neglijăm. Nu trebuie să uităm niciodată de unde am plecat. ■

Tudor Andrei, tânăr violonist român stabilit la Viena

Cum te simți, ca și artist, departe de casă?

Îmi desfășor activitatea muzicală în afara granițelor țării, pentru că în meseria mea am avut nevoie de cunoaștere, încă am și voi avea mereu. Toți muzicienii călătoresc, din dorința de a împărtăși muzica cu alți muzicieni și cu publicul larg; așa a fost mereu și așa va rămâne. Mă acomodez repede acolo unde simt că îmi este locul, cel puțin pentru o perioadă. În prezent mă bucur de șederea mea în Viena, un oraș care îmi este drag, cu oameni minunați din toate colțurile lumii, un oraș unde cultura este păstrată la nivel suprem.

Sunt mereu binevenit acasă și mă întorc să cânt, de câte ori am ocazia, sau să îmi văd familia, prietenii și locurile dragi.

De unde îți iei inspirația?

Din tot! Prin muzică exprimăm tot ceea ce se întâmplă în jurul nostru și în noi.

Ce crezi că avem de oferit culturii universale actuale?

Este de ajuns să nutrim talentul și să îl facem cunoscut în toate domeniile și, bineînțeles, să ducem la bun sfârșit sarcina frumoasă dată de Cel de Sus.

Cum te-a îmbogățit viața ca om?

Un impact mare îl are pe latura sensibilă a firii mele. Predomină cunoașterea sentimentelor, ale persoanelor din jur și ale mele. Cred că mi-am dezvoltat simțul de a înțelege mai mult fără a fi rostite vorbe.

Aceasta mi se trage de la energiile și sentimentele pe care le împart cu publicul pe scenă. De multe ori, fără să mă uit, în timp ce cânt, simt reacția fiecărui ascultător – cum își înclină capul, cum se foiește, cum zâmbește – și motivul acesteia – de plăcere, de plictiseală, de surprindere.

Ajung la momente când comuniunea dintre mine și public este atât de intimă, nivelul de

energie este atât de intens, încât știu ce trebuie să îi dau, să arunc către el, întocmai pentru a-i transmite trăirile mele. Sunt momente unice, de scurtă durată, dar cu un efect ce durează și îmi hrănește sufletul.

Cei ce fac artă, de dragul ei, în general se mulțumesc cu puțin. Sunt oameni fără mari aspirații materiale. Unii consideră familia cel puțin la fel de importantă ca și muzica și se dedică lucrurilor de suflet.

Ce mesaj ai vrea să exprimi prin creațiile tale?

Creația mea nu constă decât în felul cum interpretez marii compozitori. Două tipuri de mesaj îmi doresc mereu să transmit: mesajul compozitorului și amprenta mea, mai ales interpretând muzica ce mă reprezintă mai mult, la nivelul de înțelegere la care mă aflu în acel moment.

Cum vezi acum România, din locul unde te afli?

O văd hăituită de marile puteri, din afară.

În ultimii 2000 de ani, noi, ca popor, nu prea am avut liniște și asta se vede în nivelul de corupție, în slăbiciunea de a vinde țara pe bucățele în schimbul unor beneficii oferite din afară, dezbinarea noastră ca popor... oarecum, indiferența față de cei de lângă noi în multe rânduri.

Am cunoscut foarte mulți români minunați și ar fi extraordinar ca cei care gândesc la fel, care au aceleași valori și principii, aceleași vise și aspirații, să se găsească unii pe alții. ■

Mărturia unui fost penticostal

Ioan și Ioana sunt doi tineri căsătoriți care după multe căutări, întâlniri și lecturi au descoperit adevărul Ortodoxiei și s-au botezat în preajma Sărbătorii Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul a anului 2011 la Mănăstirea Putna. I-am rugat să ne împărtășească puțin din călătoria lor duhovnicească.

M-am născut într-o familie numeroasă de penticostali. Părinții mei sunt foarte râvnitori și de nezdruccinat în credința lor. Însă eu dintotdeauna am simțit că ceva nu este în regulă cu credința aceasta. Acest sentiment a evoluat până când în urmă cu doi ani s-a umplut paharul. Mă aflam la Viena și mi-am zis că nu mai calc în veci la ei. Am simțit așa, pur și simplu, o presiune încât am zis că dacă mai merg mă autodistrug. Uitându-mă în urmă îmi dau seama că Dumnezeu a pregătit calea pentru ca eu și soția mea să ajungem la Ortodoxie.

Copilăria

Eu am fost făcut pionier la Putna când eram în clasa a doua. Apoi, ca să vedeți

ce important este, după 1990 s-a introdus religia în școală. Și cum pe atunci nu aveam posibilități de a chiuli de la oră ca acum, chiar dacă nu eram obligați să rămânem la ora de religie ortodoxă – noi făceam sâmbătă religia noastră –, rămâneam de plictiseală. Pe atunci venea preotul la oră, câteodată însoțit și de preoteasă. Noi sectarii, deși eram în minoritate, râdeam de colegi: „Uite, mă, ce fraieri sunt ăștia...”, mai ales că noi eram mai buni la muzică. Dar, de exemplu, *Sfinte Dumnezeule* de acolo îl știu. Îmi dau seama că acele ore de religie au avut efectul lor asupra mea, efect care a rămas în timp.

Mama mea este din Bucovina. Am și un unchi care este mare pastor acolo. Mi-aduc aminte cum, copii fiind, mai mergeam în vizită pe la el pe acasă. Ei bine, eu am simțit

de mic pe cel rău – pe diavol – în casa lui. Și frații mei, care au rămas penticostali, spuneau că l-au văzut acolo pe cel rău. Acum nu-mi dau seama cum l-or fi văzut ei, cert este că noi am simțit puteri malefice în acea casă.

Stăruința

În credința penticostală, de îndată ce te-ai maturizat în credință – părinții decid acest moment – trebuie să „stăruie” ca să primești Duhul Sfânt (cf. Lc. 11, 9-13). „Primirea Duhului Sfânt” este echivalentă la ei cu primirea „darului vorbirii în limbi” – glosolalia. Aceasta se întâmplă în grupuri speciale, numite *stăruințe* – *întâlniri de stăruință pentru primirea Duhului Sfânt*, care se țin în special iarna, la care sunt prezenți tinerii care „stăruie” și persoane „experimentate”, care au primit deja „darul” și care îi ajută pe începători să-l primească la rândul lor.

Eu m-am dus obligat fiind de părinți. Când am mers pentru prima dată la stăruință, aveam 16-17 ani, am venit acasă după jumătate de oră. N-am reușit să stau. Era ceva de speriat. Ei spun că acolo nu trebuie să vină un om din „lume”, pentru că nu înțelege „lucrarea Duhului Sfânt”, că acolo sunt „taine”, este „mâncarea cea tare” care nu se potrivește pentru oricine (cf. 1 Cor. 3, 2; 14, 2).

Era o gălăgie... Fiecare urla, țipa... ! Acolo trebuie să te rogi, să strigi foarte tare – toți răgușesc după experiența asta –, să repeți anumite cuvinte încontinuu, pe care ți le șoptesc ei la ureche – de exemplu: „botez, botez, botez...” În acea gălăgie, în acea atmosferă, la un moment dat pare că se ajunge la rezultatul dorit, adică la glosolalie – care este de fapt o bolboroseală, o încurcătură de sunete, în care se repetă anumite silabe, pe care nici tu nu le înțelegi. Ei le numesc limbi îngerești, limbi pe care oamenii nu pot să le înțeleagă. Unii chiar cred cu sinceritate în fenomenul acesta.

Se întâmplă că unii mai și tremură în timpul asta, spun ei, din cauza „prezenței Duhului Sfânt”.

Mama m-a certat că de ce am plecat, că o fac de rușine: „Ce o să zică frații?” „Trebuie să stăruiești, să ai Duhul Sfânt!” „Ai rămas nebotezat, fără Duhul Sfânt? Nu ești mântuit!” Până la urmă am prins „șmecheria” și am zis și eu câteva cuvinte acolo, ca să scap de ei.

Gânduri care i-au condus pe unii pastori protestanți la Biserica Ortodoxă

Dacă Biserica este „Trupul [lui Hristos], plinătatea Celui care plinește toate în toți” (Ef. 1, 23), atunci ea nu poate să moară doar pentru a fi recreată de către noi, după toți acești ani.

La Seminarul Baptist Conservator din Portland, Oregon, la ora de teologie un student l-a întrebat pe profesor: „Dacă acceptăm decizia Bisericii de la Sinodul din Cartagina (secolul V), care a stabilit Canonul Noului Testament al Scripturii, de ce respingem aceeași Biserică ce a făcut determinarea cărților Bibliei?” „O întrebare bună”, a răspuns profesorul, „la care noi, bapțiștii, nu avem un răspuns bun.”

Fără îndoială, Biserica Ortodoxă a trecut testul timpului – aproape două mii de ani mai exact. Protestantismul, pe de altă parte, s-a fragmentat în anarhie teologică și haos ecleziastic după doar câteva secole.

Dacă Biblia era singura regulă de credință pentru Biserică și Duhul Sfânt umplea credințioșii penticostali, așa cum am fost învățat, de ce existau astfel de interpretări diferite ale Scripturii, chiar printre penticostalii care împărtășeau aceeași experiență?

„Nu acceptați nimic pe seama autorității”, ni s-a spus [la seminarul liberal metodist], „decideți voi pentru voi”. Așa am și făcut. Am decis că problemele teologice erau atât de complexe încât aveam nevoie de autoritate. Cine eram eu să inventez sau chiar să reinventez religia creștină? Aveam nevoie de cineva sau de ceva mai mare și mai înțelept decât mine.

Fragmente din cartea
„Întoarcerea acasă. De ce se convertesc
clericii protestanți la Ortodoxie”,
de Pr. Peter E. Gillquist.

Nemulțumiri

Este o mare diversitate de practici și chiar de doctrină în cadrul cultului penticostal. Penticostalii mai spun: „Uite, ortodocșii vin la biserică și stau supărați. Noi aici ne bucurăm, avem bucurii duhovnicești, sărim în sus”. Dar la o adunare bate mai tare toba, la alta nu este voie să cânte toba, în schimb pastorul urlă mai tare pentru că zice că este în extaz, că vorbește în limbi; sunt adunări în care se cântă cu instrumente, unde se sare ca la concert, în ideea mai modernă de manifestare a bucuriei prezenței Duhului Sfânt. Penticostalii tradiționaliști, cum sunt cei din Bucovina, îi critică pe cei moderni pentru muzica pe care o folosesc și pentru atmosfera de concert din cadrul slujbelor. Iar cei moderni spun despre cei tradiționaliști că sunt înguști.

De multe ori se contrazic între ei, mai ales la orașe: Adunarea nr. 1 zice într-un fel, Adunarea nr. 2 altfel; unii spun că este bine așa, ceilalți că nu-i bine așa... Și atunci nu mai înțelegi nimic.

Pe mine cel mai mult m-a deranjat lipsa de dragoste de la ei, deși nu numai la ei este această lipsă. Însă în cadrul cultului penticostal și se dă foarte mult în cap. Vedeți, Biserica Ortodoxă are dragoste, îți dă multe șanse. Ei nu au asta. Dacă ai greșit cu ceva sau nu ai primit „Duhul Sfânt” te duci direct în iad. Din adolescență începi să vezi că ceva nu e în regulă, că nu ne comportăm firesc. Se

vede că suntem foarte încordați; pentru că și se spune întruna: „Aia nu ai voie, cealaltă nu ai voie...” Și am crescut cu încordarea aceasta.

În general există multă nemulțumire printre credincioșii penticostali. Însă puțini sunt dispuși să facă pasul și să se desprindă. Majoritatea se complac.

Facultatea

Dumnezeu a rânduit ca eu să fac facultatea la Oradea. Am locuit acolo o perioadă de 8 ani, răstimp în care m-am împrietenit cu tot felul de oameni, printre care și ortodocși și catolici.

Dintre toți, pentru mine cel mai mult a contat întâlnirea cu un regizor, originar din Bucovina, ortodox, pictor de icoane. Era tăios, îți spunea verde-n față ce avea de spus. El tot mă făcea sectar, tot îmi zicea: „Măi, te autodistrugi!” Eu nu prea credeam și încercam să nu-l bag în seamă. În schimb era foarte generos, dădea și cămașa de pe el, dacă era nevoie. Ne invita la el pe toți colaboratorii, ne pune la masă, vorbeam. Cu felul lui de a fi mi-a stârnit oarecum dorința de a găsi frumusețea Ortodoxiei. Deja eram atras să citesc despre ea. La un moment dat mi-a zis: „Dacă vrei, poți să vii cu mine la biserică”. Și am fost o dată sau de două ori. Mi-a venit greu, nu-mi plăcea la început.

El era documentat. Și mai găsea despre penticostali, că nu știa înainte să ne întâlnească pe noi, și ne zicea: „Uite, măi, ce zice de penticostali, de bapțiști, uite cine sunteți voi, uite cum ați apărut...”

Eu am studiat muzica și având și ceva talent, m-am ocupat de departamentul muzical din cadrul adunării. Am mai imprimat cântece și eram invitat să fac turnee. În felul acesta am ajuns să cunosc situația adunărilor din țară, cu multe lucruri ascunse la prima vedere. Însă faptul că depindeam material de ei m-a făcut să mă și desprind foarte greu, altfel cred că aș fi făcut-o mai demult.

Viena

Eu deja căutam de unul singur să citesc încet, încet despre Ortodoxie. Îi spuneam soției: „Eu nu m-aș mai duce la nici o biserică. Dacă vrei, eu m-aș duce mai degrabă la ortodocși.” Soția, mai ales, nu era obișnuită

Biserica rusească Sfântul Nicolae din Viena. Poarta noastră spre Ortodoxie

mai deloc. Eu deja mă obișnuisem un pic, spre mirarea prietenilor mei protestanți care mă știau mai modern, mai rocker, mai liber: „Cum poți tu să te conformezi acolo?”

La un moment dat, am avut posibilitatea să-mi iau un an concediu fără plată. Era în anul 2010. Și am decis să mergem la Viena, eu având și câțiva frați acolo. La Viena am avut timp mai mult ca să citim, să cugetăm, să căutăm.

Primele slujbe ortodoxe la care am mers regulat au fost la biserica rusă din Viena. Mă gândeam ce va spune soția. Ei însă i-a plăcut din prima. Ne-au impresionat muzica, seriozitatea, somptuozitatea slujbelor, cu toate că nu înțelegeam nici un cuvânt. Se slujea în rusă și puțin în germană. Însă nu era nevoie de cuvinte pentru a simți puterea care emana din rugăciuni și cântări.

Putna

La Viena am început să citim mai multe materiale despre Ortodoxie pe internet. Foarte mult ne-au ajutat cuvintele Părintelui Arsenie Papacioc, apoi Filocalia, mărturiile altor convertiți, conferințele, filmele ortodoxe *Țarul*, *Ostrov*. Pe rând, unul din noi citea cu voce tare iar celălalt asculta.

Tot de pe internet am aflat ce trebuie să facem ca să devenim ortodocși. Am fost sfătuiți să ne botezăm la o mănăstire de călugări. Am scris la Putna, pentru că despre ea știam mai multe încă de copil, și părinții ne-au răspuns. Apoi la sfârșitul lui august 2011 am venit și toate au decurs de la sine: spovedania, nașii, botezul, cununia...

Spovedania a fost foarte interesantă pentru noi. Și la penticostali se mai practică mărturisirea, către pastor sau altă persoană mai cu experiență. Dar foarte rar. A fost cazul cu mine când nu primeam Duhul Sfânt la stăruință: „De-aia n-ai primit, că nu te-ai mărturisit. Ia să te mărturisești!” Problema este că nu este confidențial. Imediat află părinții. Și soția mea simțea din adolescență nevoia să se mărturisească. Ea tot timpul zicea că-i spune lui Dumnezeu, dar își dorea să-i spună și unui pământean mărturisirea.

Am simțit o ușurare, o eliberare. Eram încordați, împovărați, cu o presiune pe noi

Maica Domnului cu Pruncul. Icoană împărătească din catapeteasma Mănăstirii Putna. O icoană care mi-a rămas la inimă

care a dispărut după ce ne-am spovedit. Apoi însăși viața noastră familială s-a îmbunătățit, s-au vindecat niște răni.

Simțim foarte multă binecuvântare. La început, de atâta bucurie și acea liniște căzusem într-o lene, parcă mă desfătam așa, prea tare, și mi-am zis: „Stai, măi, că de fapt trebuie să faci mai mult acum!” Ne-am întors acasă cu o mare bucurie, bucurie care nu se poate descrie în cuvinte. În plus s-a schimbat atitudinea noastră față de oameni, felul cum vedeam oamenii. Eram parcă normali acum.

Noi, când am venit la Biserica Ortodoxă ne-am simțit acasă, asta deși ne-am născut în familii de penticostali. Când mergeam acolo simțeam că nu aparțin acelei comunități, că n-am ce căuta acolo, simțeam că nu am legătură cu ei. Pe când aici, ne-am simțit acasă. Am găsit ce căutam. Rugăm pe bunul Dumnezeu să ne păstreze setea aceasta.

Am luat de la Putna „ceva” ce nu putem defini. După aceea au mai venit luptele, dar acel „ceva” a rămas, și amintirea acelor momente nu ni se poate șterge. Când văd cât de mult pierd, de câte se lipsesc cei care nu vor să cunoască adevărul, ce putere au rugăciunile ortodoxe, ce mesaj, cât har, îmi vine în minte rugăciunea Sfântului Siluan Athonitul: „Milostive Doamne, dăruiește tuturor popoarelor pământului să Te cunoască pe Tine, prin Duhul Tău Cel Sfânt.” Amin. ■

Ioan M.

MINUNEA SFINTEI LUMINI DE LA IERUSALIM

Una dintre marile minuni care mărturisesc despre adevărul și unicitatea Ortodoxiei este venirea Sfintei Lumini în fiecare an la Biserica Învierii din Ierusalim, în Sâmbăta Mare. Surprinzător este faptul că nenumărate surse din afara spațiului ortodox au dat mărturie despre această minune de-a lungul secolelor. Prezentăm numai trei dintre acestea.

De la Paștele creștinilor, în Sâmbăta Mare, creștinii ies de la locul Mormântului și merg în jurul stâncii care este înconjurată cu o balustradă. De acolo privesc Mormântul și toți împreună se roagă și se închină înaintea lui Dumnezeu Cel Preaînalt, de la rugăciunea de dimineață până la apusul soarelui. Emirul și imamul sunt prezenți. Guvernatorul încuie ușa Mormântului. Toți stau nemișcați până ce zăresc o lumină, asemănătoare cu un foc alb, care iese din interiorul Mormântului. Atunci guvernatorul deschide ușa și intră ținând o lumânare, o aprinde cu acel foc și apoi iese. Flacăra lumânării aprinse nu arde. Când această lumânare a trecut prin trei mâini, atunci arde și se preface în flăcără obișnuită. ■

Juristconsultul arab Ibn al-Qass, c. 940

Referitor la Sâmbăta Paștelui se vorbește despre o povestire care surprinde pe cercetătorul științelor naturale. Dacă nu ar exista înțelegerea unanimă a potrivnicilor și nu ar fi menționat că au văzut-o și ei înșiși, poate cineva ar fi putut să nu aibă încredere. Eu am aflat din cărți și am auzit de la al-Faraj ibn Salih din Bagdad, că în Biserica Învierii din Ierusalim este săpat într-o stâncă mormântul lui Hristos, în așa fel încât este cuprins de o cupolă. Deasupra se înalță o cupolă mai mare și în jurul stâncii există galerii, de unde urmăresc musulmanii. Creștinii imploră pe

Dumnezeu Cel Preaînalt de la amiază până seara. Ei sting opaițele și făcliile lor și așteaptă până ce zăresc o flăcără albă curată care aprinde o candelă. De la această flăcără aprind candelile bisericii. Cel care m-a înștiințat povestește că unii guvernatori au pus în locul fitilului o sârmă de aramă ca să nu se aprindă și să nu se înfăptuiască minunea. Însă atunci când venea flacăra se aprindea arama. Venirea în acea zi a flăcării din cer, care revine în acel loc în fiecare an, se face pricină să rămânem uimiți. ■

Savantul persan al-Biruni,
„Cronologia vechilor neamuri”, c. 1000

Cât de prețios ar fi fost mult doritul și neasemănatul loc al Mormântului Domnului, chiar dacă Dumnezeu ar fi trecut cu vederea să săvârșească acolo minunea anuală! Căci în zilele Patimii Sale toate candelile din Mormânt și din jurul lui, care se află înăuntrul bisericii și sunt stinse, se aprind la dumnezeiasca poruncă. Inima căruia este atât de împietrită, fraților, încât să nu o atingă o minune atât de mare? Credeți-mă, omul a cărui inimă nu crede la o astfel de dumnezeiască dovadă de binecuvântare este dobitoc și nesimțitor. ■

Papa Urban II, anul 1095

Fragmente din
Haralambie K. Skarlakidis,
„Sfânta Lumină. Minunea
din Sâmbăta Mare de la
Mormântul lui Hristos”

Să ne așezăm în propria fire

INTERVIU CU PĂRINTELE CONSTANTIN
COMAN, PROFESOR UNIVERSITAR LA
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
„JUSTINIAN PATRIARHUL” DIN BUCUREȘTI

Vorbiți-ne despre una sau mai multe personalități de la care ați avut foarte multe de învățat.

Am învățat multe lucruri de la mulți oameni. Primii oameni de la care am învățat ceva au fost părinții mei. Cea mai prețioasă moștenire o am de la dâșii. De la tata am învățat răbdarea, îngăduința, înțelegerea, blândețea față de toți oamenii, iar de la mama am învățat curajul de a fi liber, suveran, de a te ridica deasupra lucrurilor, de a nu fi robit de acestea. Cuvântul Mântuitorului Hristos că omul este Domn al Sâmbetei sau cel al Sfântului Apostol Pavel că toate îmi sunt îngăduite dar nu toate îmi sunt de folos și nu toate mă zidesc aveau să-și găsească confirmarea lor în intuițiile pe care eu le moștenisem de la felul în care mama depășea în sus legea sau canoanele, de la aerul de mișcare liberă și suverană pe care l-am simțit la dânsa totdeauna. Amândoi părinții, împreună cu bunica mea, Lambra, mi-au servit mai târziu drept cele mai autentice și echilibrate modele de oameni credincioși. Felul în care trăiau ei relația cu Dumnezeu, cu Biserica și cu sfinții, firescul în care își articulau viața în ansamblul ei, credința

în Dumnezeu, îmi servesc și acum drept teme pentru teologia mea. Pentru ei a trăi cu Dumnezeu era la fel de firesc ca a respira. De aici și discreția, delicatețea credinței și lipsa oricărei devieri sau exagerări pietiste. În fond, cine-și poate construi amăgiri sau păreri de sine sau merite pe faptul de a respira? Faptul chemării mele la preoție este, cred, răsplata dată de Dumnezeu părinților mei pentru credința statornică și vie a lor și a strămoșilor mei.

Apoi, m-a învrednicit Dumnezeu să mă întâlnesc în viața mea, începând cu perioada studiilor și continuând cu perioada carierei mele universitare și a activității bisericești, cu nenumărate personalități, de la care am rămas cu multe învățăminte, uneori la nivel teoretic, alteori la nivel existențial. Am fost binecuvântat de Dumnezeu cu șansa de a întâlni și cunoaște personalități bisericești

Împreună cu
mama

Împreună cu
tatăl

de prim rang, patriarhi, ierarhi, teologi, stareți, mari părinți duhovnicești și să rămân aproape de la fiecare cu ceva spre învățatură. Mi-ar fi greu să mă refer la toți. Am stat mulți ani în preajma Patriarhului Teoctist, pe care l-am însoțit în nenumărate vizite bisericesti mai ales în spațiul grecesc. Am învățat multe de la dânsul... Ce să spun mai întâi!? Etosul său prin excelență bisericesc, capacitatea sa de cuprindere și de îmbrățișare și mai ales capacitatea sa de recapitulare și de reprezentare a poporului lui Dumnezeu, puterea sa de a se întemeia și de a se hrăni din evlavia poporului binecredincios, darul de a se ridica deasupra agitației lumii acesteia, a grijilor, a problemelor, a dificultăților și de a se bucura de întâlnirea cu cineva, cu oricine, dar mai ales cu tine, un simț și un respect al persoanei umane... Deși i-am cerut iertare, regret că i-am greșit și mai ales că l-am descoperit cu adevărat, împreună cu mulți, după ce a plecat dintre noi.

Am cunoscut și am stat de vorbă îndelung cu Mitropolitul Antonie de Souroj (Bloom). Am reținut de la dânsul două lucruri practice: să ne străduim ca în slujbe să ne asumăm lucrurile pe care le spunem: rugăciuni, slăviri, laude aduse lui Dumnezeu și mai ales mărturisirile complexe ale credinței noastre. „Dacă slujitorul, preotul sau arhiepiscopul, spunea, nu-și asumă la nivel personal și ad-hoc lucrurile pe care le spune, ne aflăm mincinoși!” Apoi, legat de pregătirea pentru predică, spunea că trebuie să lăsăm și lui Dumnezeu

loc suficient pentru a fi prezent și a lucra! „Eu, spunea, când vin la biserică, citesc fragmentul Evangheliei și textul asupra căruia mi se oprește primul gând și prima temă care-mi vine în gând legată de acel text, pe aceea o predic!” L-am cunoscut pe Părintele Paisie Olaru, chipul desăvârșit al monahului smerit, rugător și deplin încredințat în prezența și lucrarea lui Dumnezeu. L-am cunoscut pe Părintele Cleopa, de la care am rămas cu multe lucruri, dar unul a fost determinant pentru așezarea în slujirea mea preotească și chiar teologică: adevărul că nu eu aduc oamenii la biserică, ci Dumnezeu, adevăr din care decurg atitudini esențiale. L-am avut duhovnic pe Părintele Sofian, mulți ani. Acesta a reprezentat pentru mine reflexul sau ecoul bunătății și iubirii dumnezeiești. Părintele Arsenie Papacioc m-a consolată în neputința mea de a mă nevoi cu îndelungi rugăciuni sau canoane, încredințându-mă că la Dumnezeu nu contează cantitatea ci intensitatea prezenței, să fii prezent în ceea ce faci și spui. Am primit față către față cuvânt de la Părintele Sofronie de la Essex, cuvânt trimis de Dumnezeu, care viza una dintre slăbiciunile mele funciare: „Nu te opri la jumătatea drumului, mergi până la capăt, țintește desăvârșirea!” De la Sfântul Munte, și mai ales din relația cu obștea vatopedină, am învățat să îndrăznesc a crede că Duhul lui Dumnezeu este prezent și lucrător în mine și că pot recurge în orice clipă la ajutorul Lui și că multe din gândurile, cuvintele sau smeritele mele atitudini și fapte sunt rodul prezenței și lucrării harului dumnezeiesc. De la Părintele Petroniu Tănase mi-a rămas

chipul și îndemnul nevoinței trupești. De la Părintele Dionisie de la Colciu, așezarea în smerenie față de celelalte neamuri...

Cum își poate menține un tânăr o credință vie, într-o societate atât de secularizată ca cea de astăzi?

Prima condiție și cea mai importantă, fără de care nu se poate, este aceea de a vrea să aibă o credință vie, lucrătoare. Dacă se așează cu multă consecvență în această vrere și își exprimă cu fermitate și articulat, pentru sine însuși dar mai ales pentru Bunul Dumnezeu, voința aceasta, nu mă îndoiesc de faptul că va primi de la Dumnezeu darul și puterea credinței. A se avea în vedere că, prin construcție, omul nu poate fi subiectul lucrului bun decât asociat lui Dumnezeu, împreună-lucrător cu Dumnezeu. Așa ne-a proiectat și așa ne-a făcut pe noi Dumnezeu. De unul singur omul nu poate face nimic bun, nici măcar să creadă. Cred că ceea ce cere de la noi Dumnezeu ca mișcare inițială, care să confirme statutul nostru de făptură liberă, este exprimarea voinței de a face sau de a dobândi ceva. Rămân, deci, la răspunsul că pentru a dobândi mai întâi o credință vie și apoi pentru a o menține, tânărul sau orice om trebuie înainte de orice să vrea acest lucru și să-l exprime. Exprimarea către Dumnezeu a voinței noastre de a avea o credință vie sau pentru orice altceva se cheamă, cum știm cu toții, rugăciune. Deci, să vrem și să exprimăm voința în rugăciune.

Ce are Hristos să ne dăruiască ca să merite să renunțăm la „Vreau să fac tot ce-mi place!”?

Oferta lui Hristos este cea a vieții la măsura deplinătății, a vieții celei adevărate, cum spune Sfântul Evanghelist Ioan, adică a vieții care depășește stricăciunea, perisabilitatea și evident moartea, a vieții veșnice, cum o numim noi. Viața aceasta nu este însă o ofertă care privește numai lumea cealaltă sau perioada de după moarte sau după sfârșitul acestei lumi, ci este viața adevărată, deplină, la care omul are acces și este chemat acum și aici, în această lume și în acest timp. Așadar, oferta lui Hristos, a Evangheliei Sale și a Bisericii este viața la măsura deplinătății, care înseamnă măsura deplină a iubirii după care aspirăm toți și mai ales tinerii, viața în adevăr și nu în amăgire. Marea problemă a oamenilor

este așezarea în adevărul existenței. Spre sfârșitul vieții mulți oameni încep să intuiască riscul fatal de a fi trăit o viață întreagă în amăgire, în minciună, în neștiință, în fals și încep să aibă fiori care anticipează înfricoșătoarea judecată. La judecată vom răspunde, în fața propriei conștiințe și în fața lui Dumnezeu, dăruitorul propriei noastre vieți, la întrebarea dacă am trăit în adevăr, conform cu datul dumnezeiesc al vieții umane sau am alunecat cu totul în amăgiri. Oferta lui Hristos are în vedere calea împlinirii care presupune parcursul în adevăr al vieții. Surogatele sau înlocuitorii sunt evident amăgiri. Omul aspiră ca un asfixiat după împlinirea existențială, după fericire. Ei bine, fericirea reală este dată de așezarea pe traiectoria adevărată

a vieții. Plăcerea sau plăcerile oferite de contextul imediat al vieții se dovedesc a fi în cea mai mare parte amăgitoare. Evaluarea unei bucurii sau a unei plăceri trebuie făcută evident în funcție de sensul ultim al existenței noastre. Spiritualitatea răsăriteană confirmă prin experiența de veacuri că lupta împotriva plăcerilor imediate, egoiste, trupești, materiale este calea adevăratei bucurii pentru că acestea toate sunt dovezi ale orientării noastre egocentrice, meschine.

Cum putem să ne păstrăm curăția până la căsătorie, sub presiunea atâtor modele și repere contrare? Cum să-l conving pe celălalt?

Reiau răspunsul de la o întrebare precedentă. Prima condiție este să vrem și să vrem cu fermitate acest lucru. Apoi să ne articulăm, să exprimăm această voință propriei noastre conștiințe și mai ales lui Dumnezeu în rugăciunea noastră. Aș dori

ca aceste cuvinte să nu fie luate ca niște clișee. Este adevărat că din partea societății contemporane se exercită o presiune extrem de puternică din acest punct de vedere. Dar cu atât mai mare va fi răsplata celor care vor reuși să reziste acestei presiunii. Toată lumea știe că este de preferat și că este bine să ne păstrăm curăția trupească, dar cedează, oferindu-și argumente ieftine și amăgitoare, între care cel mai des întâlnit este cel al complicității cvasi-generale. Omul este ipocrit și, deși în adâncul său știe ce este bine și ce este rău, se asociază unor ideologii care-i legitimează amăgitor plăcerile păcătoase, păcatul. Băieților le-aș spune că bărbăția constă și este exprimată în stăpânirea de sine, nu în cedarea la ispite de tot felul. Sunt convins că marea criză morală și marea criză a familiei

de astăzi se datorează căderii bărbatului din bărbăția sa, adică pierderea stăpânirii de sine, care cred că este trăsătura caracteristică fundamentală a bărbăției. Cea mai mare parte a bărbatilor nu mai ajung la o maturitate a stăpânirii de sine, prin urmare, nu mai ajung la o maturitate a bărbăției.

Cât despre convingerea celuilalt, aceasta nu poate intra în discuție decât

după ce ești tu însuși convins. Iar dacă tu ești convins vei găsi argumente să-l convingi și pe celălalt. Dacă nu este convingător cuvântul nostru înseamnă că este fără acoperire în propria convingere și experiență, este demagogic. Și lucrul acesta se întâmplă foarte des. Ne amăgim cu mângâierea falsă că dacă eu nu fac lucrul bun măcar pe celălalt să-l conving să-l facă. Dacă preoții și învățătorii ar fi mai onești cu ei înșiși și mai smeriți, lăsând măcar să se înțeleagă faptul că și ei sunt neputincioși, cuvântul lor ar avea mai multă putere.

Modelul „carierii profesionale de succes”, atât de mediatizat și de popular în societatea în care trăim, vine oarecum în contradicție cu căsătoria, în primă fază întârziindu-o, iar în a doua sufocându-o. Care este soluția pentru noi?

Este adevărat că astăzi tinerii se confruntă cu această provocare, atât băieții cât și fetele. Eu sunt foarte tradiționalist. Am crescut la țară într-o societate foarte așezată în vechile rânduieli. Apoi, experiența mi-a confirmat că prioritar în abordarea vieții este asumarea cu multă claritate a vocației specifice, bărbătești, pe de o parte și femeiești, de cealaltă parte. Înainte de orice provocare profesională, trebuie să răspundem acestei provocări a propriei firi. Din acest punct de vedere, în mod obișnuit, lăsând deoparte excepțiile, primordial pentru bărbat și pentru femeie este să-și împlinească vocația bărbătească și respectiv femeiască. Și această împlinire se face în însoțirea celor doi, din care însoțire rezultă familia. Este o prioritate ce ține de fire. Celelalte provocări sau chemări ale vieții sunt secundare față de aceasta, se subsumează acesteia. Anticipam că sunt și excepții. Pe de o parte sunt monahismul sau vocația excepțională pentru o profesiune sau alta, în care situații provocarea însoțirii este depășită sau sacrificată. Simțul ierarhiei lucrurilor și apoi simțul măsurii sunt absolut necesare pentru a birui ispita confiscării persoanei umane de către profesiune sau serviciu; discernământul și curajul asumării sau activării darului suveranității persoanei umane. Omul este chemat să nu se lase subjugat de nimic. Nu trebuie invocat fatalist contextul. Dumnezeu le vine în întâmpinare celor îndrăzneți, care au simțul suveranității omului peste lucruri, oricât de importante ar părea acestea.

Care sunt sfaturile Sfinției Voastre pentru a avea o căsnicie fericită?

Eram mai optimist în tinerețe. Acum sunt mai pesimist. Experiența câtorva zeci de ani de căsnicie, dar mai ales de contact duhovnicesc cu nenumărate familii mi-a temperat mult entuziasmul din tinerețe. Cred și de data aceasta că pentru a avea o căsnicie fericită trebuie mai întâi să vrei cu tot dinadinsul acest lucru. O să vi se pară deranjantă insistența mea asupra acestui aspect, dar tot din experiență vă spun că soții vor mai curând dreptate în familie decât fericire. Eu îi provoc la spovedanie să spună cu glas tare că vor o căsnicie fericită și cei mai mulți nu pot să spună măcar acest lucru. Am în vedere pe cei care au fost cuprinși de rutina și de inerția căsniciei. Înainte de căsnicie și la început toți spun că își doresc o căsnicie fericită și chiar și-o doresc cu adevărat. După

ce s-au confruntat cu concretețea însoțirii, sunt mai curând prinși de dorința obsesivă de a avea dreptate în disputa cu celălalt, de a se îndreptăți. Și în consecință nu văd fericirea decât cu condiția ca să se facă voia lui și celălalt să renunțe la dreptatea sa, să se îndrepte, să fie cum și-l dorește. Reușita căsniciei depinde de măsura împlinirii personale, iar măsura împlinirii

personale este dată de măsura capacității sacrificiului de sine, a jertfelniciei. Căsnicia presupune răspunsul la chemarea sau provocarea esențială a vieții, aceea de a-l iubi pe celălalt. Ori iubirea celuilalt presupune sacrificiu de sine. *Mare provocare este nu să-l ai pe celălalt, ci să i te dai!* Dacă această logică este inversată se anulează orice șansă de împlinire în căsnicie, și aceasta devine un chin zadarnic. Viața omului este un mare dar, o mare taină, un univers extraordinar, o adâncime de nepătruns, o minune. De aceea responsabilitatea lui este uriașă. Investim voință pentru a înfăptui multe lucruri în viața noastră, uneori chiar neînsemnate, dar nu investim aproape nici un strop de voință pentru a iubi. Ne amăgim că dragostea este ceva care vine de la sine. O confundăm cu atracția trupească de cele mai multe ori. Nimic mai greșit! Capabil de iubire nu poate fi cineva confuz, inconștient, care-și duce viața la nivelul instinctelor primare. Pentru a iubi este nevoie de maximă trezvie sufletească, duhovnicească, de simțire curată.

Un alt aspect mai practic și, oarecum, mai la îndemână este așezarea cu fermitate în propria fire. Însoțirea bărbatului cu femeia va fi cu atât mai reușită cu cât bărbatul este mai așezat în firea sa bărbătească, cu cât este mai bărbat, și cu cât femeia este mai așezată în firea sa femeiască, cu cât este mai femeie.

Dacă cineva întreabă ce înseamnă să te așezi în propria fire, face dovada că nu are simțul și cunoștința propriei firi și aceasta este o problemă. Asumarea firii începe cu

cunoașterea ei. Cele mai multe probleme în căsnicie vin de la confuzia care domnește în fiecare dintre subiecți în ceea ce privește specificul propriei firi. Bărbăția se manifestă în capacitatea de a stăpâni, care începe cu stăpânirea de sine. Criza familiei de astăzi nu vine din căderea femeii de la condiția de a se supune soțului, ci din faptul că bărbății nu ajung să-și

activeze darul stăpânirii de sine. Prima care simte că bărbatul nu este stăpân pe sine și deci nu-și poate exercita stăpânirea nici asupra ei, este soția lui. În acest caz, soției îi va veni foarte greu să se supună unui bărbat neputincios, slab, imatur. Soluția ar fi ca cei doi să-și cunoască foarte bine puțințele și neputințele și să se ajute reciproc în a și le depăși. În care caz, fundamentală este înțelegerea. Să arăți celuilalt înțelegere.

A avea copii este un lucru nedorit astăzi: presupune durere, grijă, oboseală, stres, efort financiar. Ce aduce nou un copil?

Din experiența mea, cred că se revine încet-încet la nașterea mai multor copii într-o familie. Cred că sunt puțini cei care nu-și doresc copii deloc din motivele pe care le-ați enumerat. Nu se poate pierde instinctul firesc de a naște copii. Eu cunosc în jurul meu familii care au trecut nu numai peste doi, ci și peste trei și peste patru copii și chiar și peste mai mulți. Copilul aduce griji, oboseală, efort de toate felurile, dar se înscrie în firescul vieții. Cine refuză să nască se așază în postura de a-și condamna propria naștere. El nu ar fi existat dacă părinții lui ar fi gândit la fel. Așa a făcut Dumnezeu lumea ca să ne naștem și să naștem. Copilul aduce împlinire, bucurie, gustul purității, al nevinovăției, al frumuseții, al neprihănirii. Nu cred că este nevoie să pledăm pentru nașterea de prunci. Este un lucru de la sine înțeles. Copilul aduce mult sprijin în ceea ce privește consolidarea căsniciei. Copilul îi unește pe cei doi soți, cum se spune. Este binevenit și pentru că

îi provoacă pe cei doi soți la ieșirea din egoismul în doi. Împreună, de acum se vor raporta la un al treilea, în care se regăsesc amândoi în egală măsură, la modul foarte propriu, dar care reprezintă o persoană aparte. Cu toate acestea, trebuie spus că însoțirea celor doi reprezintă căsnicia în sine; copilul este rodul căsniciei. Odată crescuți mari, copiii se desprind de părinți și cei doi soți rămân mai departe, până la sfârșit, împreună. Spun acest lucru pentru că există ispita foarte frecventă de a face din relația cu copilul un substitut pentru relația cu celălalt soț. Sunt mulți părinți care se refugiază în relația cu copiii, încercând astfel să evite dificultățile și mai ales solicitările relației cu celălalt soț.

De ce ar fi nevoie de mai mult de doi copii?

Din experiența mea, copilul singur la părinți crește cu un handicap major, de care nu scapă toată viața, acela de a suporta toate presiunile venite din partea părinților sau a mediului înconjurător și a vieții înseși. Ceea ce s-ar fi descărcat pe doi, trei sau mai mulți copii, se descarcă acum pe unul singur: aspirațiile și visele părinților, temerile, riscurile, tensiunile viitorului, dilemele, opțiunile etc. Aceste presiuni se manifestă, de obicei, într-o evidentă dificultate de a

decide. Copilul singur la părinți decide foarte greu, balansează permanent între decizii contrare, între opțiuni posibile. Am cunoscut multe astfel de cazuri. Nu mai vorbim de lipsa exercițiului de a împărți lucrurile, darurile cu altcineva. De fapt este același lucru! Al doilea copil vine cu o descărcare importantă. Totul se va împărți la doi. Dar rămâne riscul disputei: tu sau eu. Abia al treilea copil – și ceilalți în egală măsură – îi scoate pe cei doi din dispută: nu mai sunt numai eu și tu, ci mai este și el. Disputa sau lupta în doi creează iarăși o psihologie defectuoasă. Copilul crescut numai cu un frate va vedea în oricine o persoană cu care-și dispută sau împarte situațiile, lucrurile etc. Abia venirea celui de al treilea îi așează pe copii în firescul existenței, în care lucrurile se împart la trei, după cum ne arată și pronumele personale: eu, tu și el. Teologia creștină afirmă și propune existența în Treime, ca chip al existenței depline. Oamenii sunt făcuți după chipul Preasfintei Treimi. Părintele Dumitru Stăniloae valorifică în pagini memorabile înțelegerea lumii după chipul Treimii Dumnezeiești. Relația dintre mine și tine este incompletă dacă nu are un martor, în care se reflectă, care o confirmă și dă mărturie despre ea. ■

Congresul România Jună 140

De ce să nu ne vedem la Putna, la 140 de ani de la Primul Congres, pentru a-i cinsti pe cei care au fost, pentru a ne gândi la prezent și pentru a formula o viziune pentru viitor? îi întreba Dumitru Daba, distins profesor de electromecanică la Universitatea Politehnică din Timișoara și un fin observator al operei lui Constantin Brâncuși, pe tinerii din Liga Studenților Români din Străinătate (LSRS) la puțin timp după ce aceștia organizaseră prima lor Gală, în ianuarie 2010. Inima bătrânului

profesor tresărise după acel eveniment, presimțind, poate, o renaștere a neamului nostru românesc prin intermediul acestor tineri care, parcă surzi la ofertele Apusului, se încăpățâneau să vrea să se întoarcă acasă pentru a pune umărul la *croirea* unei alte sorți pentru România.

Scânteia din aceste cuvinte a înflăcărat sufletele entuziaste ale acestor tineri și așa a luat naștere proiectul *România Jună. Înainte! Împreună!*, cu cele două etape, *Forumul România Jună* și *Congresul România*

† DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Binecuvântăm și felicităm pe toți organizatorii și participanții congresului *Ligii Studenților Români din Străinătate* care se desfășoară la București și Mănăstirea Putna, unde se află și mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, cea mai frumoasă icoană a sufletului poporului român, cum l-a numit Nicolae Iorga.

Comemorarea împlinirii a 140 de ani de la *Marea Serbare de la Putna din 1871* este aducătoare de speranță și de bucurie. În 1871, tinerii, chemați de Eminescu, Slavici și Xenopol, s-au adunat la Putna să primească binecuvântarea slăvitului Domnitor al Moldovei pentru *marea lor operă de ctitorire a conștiinței de sine a neamului românesc*.

Pelerinajul tinerilor români din străinătate la Sfânta Mănăstire Putna este o sfințire a unității românești de cuget și simțire. Vă felicităm că ați păstrat acest profund simțământ, prin care *plecarea departe de țară nu înseamnă înstrăinare, ci înseamnă a purta cu voi peste tot credința strămoșească, casa părintească și țara pitorească în care v-ați născut, ca fiind odoare sfinte ale identității voastre printre străini, evitând în același timp izolarea de cei de alt neam și dizoluția în alte etnii*.

Ne rugăm Bunului Dumnezeu să ocrotească pe toți tinerii care s-au întâlnit în rugăciune la Mănăstirea Putna, să le dăruiască sănătate și mântuire, pace și bucurie sufletească, înțelepciune și spor de fapte bune, prin mijlocirea Preacuratei Maicii Sale și a Sfântului Voievod Ștefan Cel Mare, simbol al demnității neamului omenesc.

Jună, desfășurate la București și la Mănăstirea Putna pentru sărbătorirea a 140 de ani de la primul Congres al Studenților Români de Pretutindeni organizat la 15/27 august 1871 la Mănăstirea Putna.

Domnul profesor Daba nu a mai apucat să-și vadă acest vis împlinit. S-a stins pe 8 iunie, cu numai două luni înainte de începutul Forumului România Jună.

Forumul

Forumul România Jună a fost organizat de LSRS cu sprijinul Băncii Naționale a României,

IPS Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților

Voi începe cuvântul meu citând din scrisul, din gândirea poetului nepereche, Mihai Eminescu: „Nu merge la mormintele domnilor tăi cu sămânța dezbinării, ci precum mergi să te împărtășești cu sângele Mântuitorului, astfel împărtășește sufletul tău cu amintirea trecutului, fără patimă și fără ură între fiii aceluiași pământ, oricât ar fi de deosebiți în păreri. Frați sunt, fiii aceluiași neam sunt.” Un înțeles adânc, un înțeles mântuitor al vieții noastre dintotdeauna. Dezbinarea între oameni este adusă de cel rău. Ne trebuie unitate, unire în gând, în simțire și în lucrare, pentru că suntem fii ai aceluiași pământ, ai aceluiași neam; suntem frați. Suntem fii ai lui Dumnezeu, suntem chipul lui Dumnezeu și Dumnezeu ne-a rânduit ca să ne străduim pentru asemănarea cu Dumnezeu: viața de sfințenie care se agonisește prin nevoițe duhovnicești personale și prin harul lui Dumnezeu. Aceasta este viața creștină, aceasta este viața noastră românească.

Doresc ca acest gând al dumneavoastră și această osteneală să fie binecuvântate de Dumnezeu.

în perioada 12-14 august 2011, la București. La eveniment au participat peste 300 de studenți și absolvenți români din țară și din străinătate, alături de specialiști români consacrați. Participanții au căutat să traseze unele direcții de dezvoltare pentru

România pe termen mediu și lung în cadrul a zece domenii prioritare: Cultură, Democrație și justiție, Educație, Identitate națională, Economie, Energie și mediu, Relații internaționale și securitate națională, Sănătate, Solidaritate socială și Tehnologie și antreprenoriat. S-au identificat obstacolele majore, s-au formulat soluții și mecanisme de implementare adecvate, s-a reflectat asupra responsabilității generației tinere în ceea ce privește aplicarea soluțiilor enunțate și asupra asumării unui rol activ în promovarea acestora.

În privința Identității naționale s-au identificat obstacole

și s-au formulat soluții vizând: Limba română, Conștiința și memoria istorică, Familia – înțeleasă în sens tradițional, Tradițiile, obiceiurile și simbolurile naționale, Morala și credința religioasă și Diaspora.

Dintre principalele obstacole identificate menționăm: vulgaritatea, analfabetismul funcțional și insuficienta promovare a marilor creatori de limbă română; ignorarea potențialului inspirațional și motivațional al istoriei românilor, memoria istorică fracturată – perioada comunistă este insuficient prezentată și explicată tinerelor generații, deși ea a lovit profund structura identității naționale –, reinterpretarea și denaturarea istoriei; insuficienta apreciere a rolului familiei tradiționale în combaterea iernii demografice; promovarea insuficientă a tradițiilor, obiceiurilor și simbolurilor naționale; erodarea rolului Bisericii în societate, consumismul, deresponsabilizarea civică și precaritatea respectului de sine; comunicarea

deficitară între diasporă și țară și lipsa unei strategii pe termen lung de valorizare a diasporei. De asemenea, s-a semnalat faptul că datoria externă a României *poate interfera cu imperativul siguranței naționale, precum și cu valorile naționale autentice.*

Sebastian Burduja, Președintele Ligii Studenților Români din Străinătate

Dragi tineri români de pretutindeni,

Au trecut, iată, 140 de ani de la primul Congres al Studenților Români de pretutindeni. Atunci pe aceste locuri sfinte, istorice, au răspuns chemării lui Eminescu, Slavici, Porumbescu, Xenopol peste 3000 de români din toate provinciile românești.

Deși relativ puțin cunoscut, momentul Putna 1871 a constituit ocazia perfectă de solidarizare a unor tineri excepționali în jurul unor valori și obiective comune. Prin unitate, idealism, competență, încredere și efort continuu acea generație a pus treptat bazele Statului Român modern, deschizând perioada cea mai luminoasă din istoria României și făcând posibile momentele esențiale: 1877, câștigarea Independenței, 1918, Marea Unire. Fără a îndrăzni, vreodată, să ne ridicăm la înălțimea faptelor înaintașilor noștri, susținem că un nou moment Putna 1871, adaptat contextului actual, modern și democratic, este absolut necesar în contextul unor schimbări profunde în plan național și mondial.

Din această convingere, din speranța de mai bine, din conștientizarea răspunderii pe care o purtați, ați răspuns astăzi cu toții prezent apelului lansat de Liga Studenților Români din Străinătate, inițiatorul acestui demers pe care l-am intitulat simbolic, *România Jună*. Prin eforturile generației noastre, România Jună poate fi un prim pas înspre generarea unei noi viziuni de dezvoltare a țării, o viziune propusă și asumată de tinerii români.

Pe lângă semnalul de unitate între studenții români din țară și din străinătate, pe lângă chemarea de solidarizare între generații, mesajul central al României June este asumarea construcției propriului nostru viitor. Sau în cuvintele lui Nicolae Bălcescu, la fel de relevante și astăzi, *Tot ceea ce nu este prin noi, nu va fi pentru noi.*

În Sfânta Scriptură se spune *cui i s-a dat mult, i se va cere mult*. Avem responsabilitatea de a continua acest demers început la București și ajuns înapoi la Putna, de unde a pornit acum 140 de ani.

Cred că putem avea astăzi deplina convingere că suntem pregătiți să ne asumăm propriul viitor acum și mai ales atunci când acestei generații îi va veni rândul. Și-i va veni rândul.

Vă mulțumim încă o dată pentru tot și vă rugăm să nu uitați niciodată: Voi sunteți România Jună! Înainte! Împreună!

Ștefan Valentin Rusu

Ne aflăm cu toții aici ca să reflectăm trecutul și, mai ales, să proiectăm în viitor. Suntem în fața unei bucle a istoriei noastre care nu are cum să nu ne ducă la ziduri de plângere, de rugăciune și de speranță. Putna este un tărâm de taină în care ne aplecăm capetele sub atingerea istoriei și a memoriei marelui Voievod.

Chemați aici, ne simțim solidari cu ei, tinerii noștri, veniți la Putna cu 140 de ani în urmă. Ceea ce simțim în suflet este percepția unei apartenențe, a unui continuum istoric în care chiar și momentul Putna de acum 140 de ani nu reprezintă decât o secundă, o clipă, răstimpul dintre două inspirații adânci ale unei națiuni.

Acum, noi, tinerii, avem privilegiul unei nașteri, a unei geneze în care timpurile ne cheamă în a ne zămisli cu înțelepciune un loc sub zorii noului mileniu. Este șansa pe care nu trebuie să o pierdem și este minunat că sorții au oferit generației noastre dreptul pietrei de temelie. Dar pentru toate acestea trebuie să ne re-învățăm moștenirea, dreptul de a exista mândri, și să ne re-inventăm după tiparele dealurilor și munților noștri, ale pădurilor și apelor noastre, în cutezanța și legitimitatea înscrisurilor din fiecare piatră a cetățitorilor și mănăstirilor semănate pe tot cuprinsul ținuturilor românești.

Ne-am uitat legendele și poveștile de suflet. Ne dezosificăm conștiințele în favoarea unei minți plastice și absorbante, uneori nediferențiat, a unor valori nu întotdeauna după chipul și asemănarea noastră. Poate că primul pas pentru un viitor comun trebuie făcut în structura minților noastre, în religia ființelor noastre, în acel amalgam de minuni prin care ne proiectăm imaginea noastră, ca români, atât în noosfera planetară cât și în planetele propriilor noastre suflete. Neamul de uriași ai luptătorilor lui Ștefan cel Mare, ai lui Mihai Viteazul, ai tuturor domnitorilor noștri trebuie să renască în noi. Avem în genomul nostru codicele de învățături și de modele. Trebuie doar să le re-însușim și să ne naștem apți de zorii noului mileniu.

Printre soluțiile pe termen lung pentru consolidarea identității naționale se numără: cenzura vulgarității și promovarea limbii române ca instrument privilegiat de comunicare în societate; actualizarea și adaptarea metodelor de predare a istoriei și asumarea istoriei recente – predarea istoriei comunismului în școli și deschiderea de Muzeu ale dictaturii comuniste în principalele orașe din țară; promovarea familiei tradiționale ca fundament al societății, campanii ale organizațiilor provita în școli pentru a explica gravitatea morală și implicațiile emoțional-fiziologice ale întreruperilor de sarcină, tot mai banalizate în ultimii ani; construirea unui portal educațional online *Cunoaște România* adaptat din punct de vedere pedagogic la fiecare categorie de vârstă, care să faciliteze accesul elevilor și studenților la tezaurul cultural, spiritual și spațial al poporului român; recunoașterea contribuției istorice și din prezent a Bisericii la patrimoniul cultural și spiritual al României, precum și, în general, recunoașterea rostului moralei și a credinței religioase în societate, îmbunătățirea modului în care se predă religia în școli; crearea de centre culturale și librării de carte românească pe lângă principalele comunități românești din diaspora, parteneriate economice și educaționale diaspora-România.

De asemenea, în cadrul grupului de expertiză Energie și Mediu s-a elaborat un memoriu, asumat de toți participanții la Forum, legat de proiectul de exploatare minieră de la Roșia Montană. În acest memoriu, adresat factorilor de decizie centrali, se cerea: desecretizarea contractelor de licență minieră, informarea obiectivă a publicului, declararea patrimoniului cultural și natural de la Roșia Montană de importanță națională și organizarea de dezbateri publice naționale pe această temă.

Concluziile Forumului au fost publicate în volumul *Înainte, Împreună! Programul România Jună 2030. România în 3Decenii*, lansat la Gala

LSRS desfășurată în sala C. A. Rosetti a Palatului Parlamentului pe 6 ianuarie 2012.

Congresul

După prezentarea pe 14 august a concluziilor Forumului, o parte dintre participanți s-au îndreptat în aceeași noapte spre Putna pentru sărbătorirea evenimentului simbolic de la 1871.

Au ajuns dis de dimineață și, după ce au participat la Sfânta Liturghie alături de miile de pelerini veniți pentru a o cinsti pe Maica Domnului, în jurul orei 15 au revenit în incinta mănăstirii pentru Congresul România Jună. Alături de tinerii veniți special pentru eveniment au fost prezenți PS Varlaam Ploieșteanul, delegatul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, IPS Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, și părinții mănăstirii.

În deschiderea Congresului s-a intonat imnul național al României. Apoi PS Varlaam a dat citire mesajului Părintelui Patriarh Daniel către tinerii prezenți, iar IPS Pimen le-a adresat un cuvânt izvorât din îndelungata experiență de ghid și viețuitor al Mănăstirii Putna.

În continuare, președintele LSRS Sebastian Burduja a prezentat pe scurt concluziile Forumului România Jună de la București și a lansat îndemnul către tinerii români de a-și asuma construcția propriului viitor.

Elena Kuji

Vă salut cu încântare, cu încântare pentru că văd mulți oameni frumoși și totodată pentru că în ultimele trei zile la Forumul România Jună am descoperit o Românie Jună puternică, o Românie Jună care mi-a întărit speranțele într-un viitor stabil.

Am pornit la Putna cu dorință, ca să întâlnim români de peste tot; promovăm respectul și decența, suntem tineri demni și-avem un rost.

La 20 de ani am curajul să vă spun ce vreau de la țara mea, îndrăznesc să vă descriu felul în care îmi percep patria și în care-mi imaginez viitorul. Revenind acasă am resimțit lipsa curajului de a ne uni forțele pentru a creiona o viziune pentru țara noastră. Mă întreb de ce în era inovațiilor tehnologice și științifice, în care putem să ajungem dintr-o emisferă în cealaltă doar în câteva ore, avem mai puțin curaj, mai puțin patriotism și demnitate decât strămoșii noștri de la 1848, de la 1918, pentru a ne implica în construcția viitorului țării noastre. Dar mai ales, de ce să nu dăm curs astăzi, 15 august 2011, unui act produs de o națiune întreagă din prisma trecutului, prin vibrația prezentului, prin idealul viitorului, act care să clintească România „împietrită” în deziluzii. De ce să nu fim amintiți și noi peste 140 de ani, cum astăzi sunt amintiți Slavici, Eminescu, Xenopol, Kogălniceanu. Să nu căutăm laude. Să ne îndeplinim datoria de români, datoria de a ne reorienta țara spre fapte frumoase, curajoase și poate chiar eroice.

Eu vreau să ne strigăm idealurile, să le transformăm în realități. *Să vezi până departe este una, să mergi până departe este alta*, a observat cu strălucire Brâncuși. Vreau să mergem până departe împreună; să contribuim la dezvoltarea țării noastre pentru că eu, dumneavoastră, părinții noștri, noi toți, merităm o Românie care să nu ne lase să uităm ce înseamnă patriotism. Vreau să mergem până departe împreună pentru că fiii, nepoții dumneavoastră, copiii mei, merită să se nască, să trăiască, să fie educați în țara lor. Vreau ca fiecare român să-și cunoască simbolurile naționale, imnul și drapelul, să le înțeleagă semnificația și să fie demni de istoria pe care strămoșii noștri ne-au croit-o.

Astăzi, în *Ierusalimul neamului românesc*, cum Eminescu a supranumit Mănăstirea Putna, promit că sufletul meu va fi întotdeauna: roșu, galben și albastru!

Apoi a fost rândul lui Ștefan Valentin Rusu și al Elenei Kuji, câștigătorii *Concursului de discursuri A. D. Xenopol*, organizat în cinstea celui care acum 140 de ani câștigase acest concurs, să se adreseze audienței. A urmat un cuvânt din partea gazdei, starețul Mănăstirii Putna, părintele Arhimandrit Melchisedec Velnic, Congresul încheindu-se cu interpretarea de către Tudor Andrei – un talentat violonist român, stabilit la Viena – a *Baladei* lui Ciprian Porumbescu și cu depunerea unor coroane de flori la bustul lui Mihai Eminescu, la crucea ridicată de studenții de la 1871 și la mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare.

Evenimentul a fost pecetluit cu dezvelirea unei plăci comemorative, mărturie peste ani a efortului României June din 2011, purtând această inscripție:

„Astăzi, la 140 de ani de la primul Congres al tinerilor români de pretutindeni, punem la Putna pecete peste veacuri spiritului unificator, ideilor înnoitoare și dragostei de țară. Fie ca exemplul înaintașilor noștri să reprezinte îndemn pentru noi toți de a contribui la edificarea viitorului patriei. Înainte! Împreună!

Liga Studenților Români din Străinătate, Sfânta Mănăstire Putna, 15 august 2011.” ■

Monah Ieremia B.

Arhimandrit Melchisedec Velnic, Starețul Mănăstirii Putna

Iubiți studenți,

Tinerii care au venit aici înainte de voi l-au privit pe Slăvitul voievod Ștefan cu ochii adevărului și ai dragostei, nu cu ochii patimilor. L-au iubit și l-au luat ca model; un model viu, dătător de putere. Iar reușita lor a devenit un model pentru tinerii altor generații care au urmat.

Avem astăzi o unire politică și administrativă parțială a românilor. Dar suntem dezbinați și rămânerea în urmă a țării noastre în diverse domenii, în ciuda potențialului pe care îl avem, se datorează tocmai acestei dezbinări. Și poate acesta este mesajul principal al întâlnirii dumneavoastră: haideți să ne unim inimile și puterile, să aducem fiecare darul pe care ni l-a dat Dumnezeu, pe care l-am dezvoltat prin educație, și să-l punem în slujba binelui comun, a aproapelui nostru, a țării și a neamului.

Ridică-te, Românie Jună, și fă ceva! Căci neamul este, parcă, o turmă fără păstor, răzlețită în întreaga lume și înstrăinată, și în loc să fim o nație și un neam, parcă am fi o populație. Înaripează-te privind la trecutul tău glorios, la strămoșii tăi, și așa, chiar dacă te simți, Românie Jună, cumva, slabă și neputincioasă și cu lupi mulți în jurul tău, ia putere din putere și în felul acesta, sunt convins, că vei izbândi! Aceasta vă dorim din inimă și din suflet aici, la Putna!

Față în față

Celui care intră în viață îi este ușor să nu vadă valoarea experienței, să creadă că lumea începe cu el. Și nu greșește întru totul, căci dacă doar el ar fi existat pe lume, Mântuitorul Hristos s-ar fi întrupat pentru el.

Ușor îi este celui matur să uite cum gândea cu 20-30-40 de ani în urmă. Și nu greșește întru totul, căci mereu privim înainte.

Paginile următoare surprind câteva elemente din ce așteaptă și ce nu așteaptă tinerii de la maturi, maturii de la tineri, și, în final, ceva din experiența despre educație ca efort continuu de cunoaștere și iubire în Dumnezeu a doi părinți de adolescenți.

Există, cu adevărat, o unică soluție a „conflictului între generații”. Să stea față în față, dar nu numai unul cu altul, ci și fiecare cu Domnul Hristos, Care este și Fiul desăvârșit al Tatălui, și Educatorul desăvârșit al umanității. Privind la El, fiecare, tânăr sau matur, va avea o oglindă în care își va da seama care este vocația vârstei lui și cum și-o poate împlini.

Să mă simt motivat

Care sunt lucrurile importante în viață pentru tine?
Școala, familia și apoi restul lucrurilor. Îmi doresc să am familia mea.

De obicei tinerii de vârsta ta vor să se distreze, nu vor să aibă o familie.

Poți să te distrezi și cu persoana iubită, cu prietenii.

Ce așteptări ai de la profesori?

Nu am alte așteptări pentru că sunt destul de indulgenți până acum. Spre surprinderea mea nu sunt răi, sunt OK.

De la părinți ce așteptări ai?

Să mă crească, să mă țină la școală, să mă ajute, să mă înțeleagă, să mă iubească.

Lucrurile acestea se întâmplă acum?

În mare parte da; mama este o luptătoare.

Ce ai curaj să le spui părinților?

Mama a devenit cea mai bună prietenă a mea. Nu pot să îi spun chiar tot însă îi spun aproape tot, mai stilizat.

Nevoia aceasta a fost a ta sau a ei?

A mea; eu trebuie să povestesc, să mă descarc. Mama nu este ca o fată de vârsta mea ca să îmi dea sfaturi, dar îmi spune ce crede ea că ar fi mai bine. Ne mai și certăm, însă ne trece.

Elev la școala postliceală, 19 ani

Ce așteptări ai de la profesorii tăi?

De la profesori mă aștept să-și facă treaba, ceea ce și fac în liceul acesta. Sunt implicați, au pasiune pentru ceea ce fac. Asta aștept eu de la profesori: să mă facă să mă simt motivat, să facă ce are el de făcut și să fie corect.

Care este modelul tău?

Tata, mama, unchiul meu, mătușa mea. Am început cu persoanele cele mai apropiate – ele îmi vin prima dată în minte când mă gândesc la un model.

Elev de liceu, 18 ani

Ce ai curaj să le spui părinților?

Acum, cred că orice. M-am apropiat mai mult

de ei în privința aceasta decât atunci când eram mai mică, în liceu. Mă temeam că mă ceartă din cauza absențelor, dar acum chiar le spun tot.

Ce nu ai curaj să le spui părinților?

Cred că aș ezita dacă aș avea niște probleme mai grave, dar până la urmă tot le-aș spune, pentru că am început să gândesc la modul „Ce poate să se mai întâmple? Ce mai poate să îmi facă? Mă dojenește sau mă ceartă, însă în final tot trebuie să îmi dea un sfat. Dacă nu mă ajută ei, părinții mei, nu știu cine ar putea să mă ajute”. Am patru frați, și cu ei sunt la fel de deschisă. Dacă nu apelez la părinți, pot oricând să apelez liniștită la ei pentru că sunt sigură că mă ajută, măcar cu un sfat dacă nu pot altfel.

Ce model ai?

Nu pot să spun că este modelul perfect, dar de mama, de exemplu, îmi place foarte mult pentru

că este o persoană puternică. Doar dacă stau și mă gândesc prin câte a trecut în viață... Ea la 20 de ani o avea deja pe sora mea. Eu la vârsta mea nu am un job stabil, nu sunt în stare să mă îngrijesc pe mine, ba să mai am și un copil. Sunt și alte vremuri, însă nici eu nu mă simt capabilă.

Apoi profesorul cu care am dat licența și cu care în prezent îmi dau dizertația mi se pare un om extraordinar, m-a ajutat foarte mult. Are o relație onestă, dar și caldă cu studenții, pentru că este foarte calm, gândește foarte bine ceea ce spune și este sincer.

Care sunt lucrurile importante pentru tine? Ce apreciezi tu în viață?

În primul rând apreciez sinceritatea și încrederea.

Studentă la master, 23 ani

Nu poți să aplici o rețetă

Cum i-ați ajutat pe elevi să-și dezvolte o personalitate armonioasă?

În primul rând i-aș îndruma să ia cuvântul, să ia atitudine, să aibă inițiativă. Apoi aș încerca să fac cât mai multe activități ca să îi pun fiecăruia în valoare calitățile, dar pentru asta trebuie să găsim deschidere și din partea lor, să-și dea din timpul lor ca să se implice în alte activități decât cele presupuse de școală.

Profesoară de Limba franceză

Ce îi caracterizează pe elevii din ziua de azi?

Am lucrat cu elevi din toate clasele și o trăsătură generală este că sunt destul de agitați, nu se concentrează ușor. Au alte activități asupra cărora să-și canalizeze atenția: jocuri pe calculator, internet, mai puțin cărțile și lucrul acesta cred că le afectează și situația la învățătură. Sunt copii deștepți, au mintea deschisă de mici către lucrurile prezentate prin mass-media și mai ales prin internet, au acces la foarte multe informații, dar nu prea știu să le organizeze, să le folosească în interesul lor. Au potențial, dar cred că nu este bine canalizat spre ce îi preocupă pe ei la vârsta aceasta, spre învățătură.

Cum înlesniți comunicarea cu ei?

Nu avem timp la școală ca să stăm de vorbă cu ei cât ne-am dori. Sunt copii care au probleme în familie, au probleme sentimentale și, chiar dacă nu ești diriginte, încerci să vii în întâmpinarea elevilor, pentru că nu-i tratăm ca pe niște subiecți ai învățământului; ei sunt totuși oameni, așa cum suntem și noi. Dacă la un moment dat este supărat sau are o problemă, este bine să-i arăți și tu o latură

umană și că există comunicare între profesor și elev.

Nu trebuie să se simtă presați în vreun fel în alegerile lor. Noi doar îi sfătuim, le arătăm care sunt riscurile dacă adoptă niște căi pe care noi, adulții, le considerăm greșite.

Profesor de Religie

Avem clase eterogene, fiecare cu nevoia sa și cu individualitatea sa, și nu poți să aplici o rețetă. Trebuie să luăm în considerare și relația cu familia, și relația cu comunitatea; sunt foarte mulți factori care determină educația, așa că trebuie să fii un profesor bun ca să îi îndrepti copilului conduita către o anumită țintă. De exemplu, fosta mea generație, o clasă de băieți cu un comportament foarte vioi. Acum sunt studenți, s-au realizat, și-au luat bacalaureatul cu destule lupte la momentul respectiv, i-am ajutat să depășească anumite momente de criză.

Cum?

Am stat foarte mult de vorbă cu ei.

Generația aceasta, pe ansamblu, cum vi se pare?

Un pas înainte, categoric.

Profesoară de Limba română

Ca profesori, cel mai important mi se pare să rămânem cu adevărat oameni și să fim pentru elevi niște modele demne de urmat, niște persoane cu care ei pot rămâne într-o relație mai mult sau mai puțin apropiată, cineva la care pot veni, mai târziu, când „au intrat” în viață, și cu care pot discuta despre provocările ei.

Profesor de Limba franceză

Copiii, oglinda părinților

Copiii sunt ceea ce au văzut la părinții lor, sunt un fel de oglindă a lor. Este adevărat că fiecare copil are de la Dumnezeu o zestre genetică, dar aceasta este o potențialitate pe care tu, ca părinte, ești chemat să o modelezi.

Conflictul între generații vine tocmai din refuzul de a-ți accepta chipul pe care îl vezi în oglindă. Ca părinte, refuz să accept că modul în care se comportă copilul meu mi se datorează și mie, felului în care l-am educat, a ceea ce am făcut sau n-am făcut. De cealaltă parte, fiecare generație repetă refrenul: părinții sunt perimați, idealizează lucruri care s-au întâmplat în vremea lor. Această respingere face parte și din spiritul vârstei, și din duhul vremii.

Pentru a răspunde eficient, părinții trebuie în primul rând să se roage. Unde merg, ce fac, ce văd, ce ascultă copiii – toate se înlănțuie, toate au o influență și le putem controla mai mult sau mai puțin. Când întâlnim lucruri care ne depășesc posibilitatea de influență, nu ne rămâne decât să cădem în genunchi și să-L rugăm pe Dumnezeu să Se milostivească.

În fața copiilor putem ceda uneori, pedagogic. Soția mea are mai mult tact și reușește să aplaneze unele situații mai ușor, găsește soluții mai bune și îmbină cedările cu mâna de fier. La vârsta critică a copiilor, de multe ori aparenta cedare înseamnă un câștig pe termen lung. Dar nu în lucruri esențiale, nu în lucruri care ar vătăma.

Cu ajutorul lui Dumnezeu am scos de vreo

cinci ani televizorul din casă. Senzația copiilor că vor fi marginalizați, că nu sunt la curent cu ceea ce ar fi la televizor este falsă. Este atât de mare oferta de la televizor încât, dintr-o clasă de 25 de copii, fiecare poate să se uite la un alt program, iar faptul că nu te-ai uitat nu se observă. Pentru băieți este mai acut, pentru că ei comentează meciurile de fotbal. Le-am dat voie să le asculte la radio și să facă un exercițiu de imaginație, căci comentatorul descrie totul cu lux de amănunte, și astfel pot comenta apoi cu prietenii. Lucrurile acestea nu sunt folositoare, dar nu sunt nici nocive dacă nu depășesc o anumită limită. Va rândui Dumnezeu să le treacă curiozitățile acestea benigne.

Fiecare părinte are metoda lui de a-și apropia copiii. Cred că un părinte bun trebuie să aibă dragoste părintească cu toată deschiderea, să fie sincer, să fie constant în atitudine și să nu fie mincinos: dacă zice *da*, e *da*, dacă *nu*, e *nu*. Mila să se împletească cu dreptatea și să fie covârșită de dragoste, dragoste care să vrea binele copilului. Ar trebui să îi cerem lui Dumnezeu înțelepciune, să îi lăsăm să ia de aici și de dincolo câte un pic și să îi păzim de lucrurile rele petrecând mult timp cu ei, vorbindu-le. Soția mea face cercuri de discuție în fiecare seară cu fetele, stă de vorbă cu ele câte un ceas și două.

Sprijinul duhovnicului este vital. După Dumnezeu vine duhovnicul. Dacă nu ar fi rugăciunile lui, știute și neștiute, și asistența lui săptămânală, ar fi mult mai greu. Uneori numai o privire sau o tăcere de-a duhovnicului este de mare folos.

Dr. Valeriu Gavrilovici

Mamă de adolescent

Într-un târziu, fiul meu a ajuns acasă. A intrat ca o vijelie, s-a descălțat și a trecut ca o furtună spre camera lui. Îl salut, și izbucnește:

- Nici n-am intrat bine în casă și ai și început? Ia mai scutește-mă cu lozincile tale! și alte cuvine pe care, slavă Domnului, le-am uitat.

A intrat în camera lui, trântind ușa de am auzit sărind varul dimprejur. Mi se urcase sângele la cap. Copilul pe care m-am străduit să-l educ până la vârsta adolescenței! Dacă așa fi auzit toate cuvintele acestea rostite de un copil străin... Sper să nu-l fi auzit vecinii, sunt niște oameni atât de fini! Am încercat să dau tot ce am considerat mai bun copilului acestuia și acum uite în ce hal se poartă! Au

dreptate bunicii să spună că este scăpat din mână, că trebuia să fi fost mai severă! Gata! De-acum îi tai toate plăcerile, trebuie să-l pedepsesc! Mă liniștesc și merg la el să-l pun la punct; nu se mai poate, a depășit orice măsură!

Copilul ăsta nu mai are pic de bun simț sau respect? Anturajul în care îl știu este format din copii buni. Numai la școală să nu fi fost racolat de cine știe cine... Că tot am citit de curând că se comercializează droguri și în școlile de elită. Doamne! Sper că nu a ajuns chiar până acolo! Mai ieri i-a răspuns bunicii lui, când îi vorbea despre generația ei: „Nu ți-aș dori să fi trăit în generația mea”. Poate copilul ăsta are probleme! Mai bine

merg să-i vorbesc deschis.

Mă ridic, bat la ușa lui și intru. Era în pat, citea o carte.

- Se poate? și mă așez lângă el. Puiul mamei, ai vreo problemă? îl întreb pe un ton calm, ca și cum nimic nu se întâmplase.

- Nu, de ce crezi că așa avea? îmi răspunde la fel de calm.

- Te rog, dacă ai vreo problemă, să-mi spui. Fac tot ce îmi stă în putere să te ajut atâta vreme cât îmi spui adevărul.

- Mulțumesc, dar nu-i cazul. Scuză-mă, acum vreau să citesc.

Am plecat roasă de gânduri, închizând ușa în urma mea. Lacrimile mi se rostogoleau pe obraz. Poate dacă ar fi avut un frate sau o soră era altceva, dar – vorba mamei –, dacă te-ar fi părăsit soțul fără să se uite înapoi nu cu un copil, ci cu doi, cum te-ai fi descurcat?!

Și dacă nu l-aș fi dus pe la mănăstire, la duhovnic, de când avea șapte ani! Da, dar înainte, când tu, suflete, erai departe de Domnul? Da, dar până a avea fiul tău șase ani nu l-ai dus la nici o biserică în afară de botez, nici la slujbe, nici să-l împărtășești! Avea dreptate părintele Arsenie Boca când spunea că fiii se educă din pântec. Dacă nu le-am păzit la vreme pe ale Domnului, acum trebuie să plătesc. Mai rău este că plătește el, fiul meu...

Când îmi amintesc cât de dulce era copilul acesta când era mic; era bucuria casei. Cum ar fi fost și cei care ar fi putut fi născuți, dar care nu au avut șansa lui. Doamne, ușurează-l pe fiul meu și dă-mi mie să ispășesc păcatele mele și ale neamului! Doamne, ajută-mă, ajută-ne! Și în minte mi-a apărut parabola fiului risipitor. Ce a făcut bietul tată? A dat fiului tot ce i-a cerut, știind prea bine unde pleacă. Cu ce inimă a făcut-o, parabola nu mai spune. Dar cert este că în loc să-i vorbească fiului său despre Dumnezeu, i-a vorbit lui Dumnezeu despre fiul său.

Iar tu, suflete, ai și exemplul femeii cananeence. Strigă, roagă-te, plângi păcatele tale, iar Domnul, ca un milostiv, îți va dărui la bună vreme toate cele de folos!...

După câțiva ani, stând la o discuție liberă cu fiul meu, deodată îmi spune: „Mami, îți amintești când mă întrebai ce am, ce-i cu mine? Ei bine, nici eu nu știam ce-i cu mine...”

Am avut de ales între a-l pedepsi pe fiul meu și a-l iubi. Instinctiv am ales să-l iubesc, să-l înțeleg. Simțeam că toată sămânța aruncată va rodi la vremea convenită. Așa ne-am primit amândoi lecția. ■

Ana

LECTIILE

TITANICULUI

Pe 15 aprilie 1912 s-a produs unul dintre evenimentele simbolice ale secolului XX: scufundarea Titanicului. În ciuda celei mai avansate tehnici pe care a cunoscut-o omenirea până atunci, acest secol va fi cel mai plin de vieți secerate înainte de vreme: în războaiele mondiale, sub dictaturi comuniste și naziste, prin crima avorturilor.

Majoritatea lecțiilor *Titanicului* sunt *Așa nu!* Trufia, luxul peste măsură, care smintește inima omului, lașitatea, încrederea în sine, amintesc de cele întâmplare în vechime la turnul Babilonului. Sunt însă și lecții de responsabilitate, de dragoste, de jertfă pentru aproapele, sintetizate în inscripția pusă la monumentul ofițerului James Moody: „Mai mare dragoste ca aceasta nu este, decât să-și pună cineva viața pentru aproapele său” (Ioan 5, 13).

La 100 de ani de la tragedie, lecțiile nu au fost însușite. *Titanicul* este în continuare un brand al

succesului, al omului autonom care cucerește universul: se organizează călătorii aniversare, se oficiază căsătorii subacvatice pe puntea vasului. Nici vederea epavei, prezentată în documentare sau reportaje nu are mai multă putere să spună oamenilor: *Așa nu!*, atestând încă o dată cuvântul spus bogatului celui nemilostiv preocupat de soarta fraților săi: nici dacă ar învia cineva din morți nu ar crede, dacă nu cred ceea li s-a spus deja prin prooroci.

Și nu este vorba numai de moarte, căci mândria nu duce doar la pierderea vieții biologice; mitul omului invincibil și autonom continuă să îndepărteze omul de veșnicie, de dragoste, de adâncurile sufletului său. Să luăm aminte la cuvintele semnalului de ajutor trimis de pe *Titanic* pentru prima dată în istoria maritimă britanică: S.O.S. – Save our souls – Salvați sufletele noastre.

1907

Bruce Ismay, președintele companiei *White Star*, și Lordul Pirrie, președintele șantierului naval *Harland and Wolff Shipbuilders*, se hotărăsc să construiască un transatlantic care să depășească prin mărime, dar mai ales prin lux, tot ceea ce se construise până atunci.

1911, 31 martie

Titanicul este lansat la apă. Avea 269 de metri lungime, 9 punți și încorpora cea mai înaltă tehnologie a momentului. Vasul era, la data respectivă, cel mai mare obiect manevrabil construit vreodată de mâna omului. Era considerat apogeul siguranței: fundul vasului avea pereți dubli, iar deasupra 16 compartimente impermeabile, despărțite prin uși etanșe. Vasul fusese proiectat să plutească cu oricare două din compartimente inundate și, cum nimeni nu-și putea imagina ceva mai rău decât o coliziune la încheietura a două compartimente, revista *Shipbuilder* răspândise ideea că vasul era „de nescufundat”.

Amenajările erau de un lux exorbitant, îndeosebi pentru pasagerii de la clasa I: un *Café Parisien*, o piscină, o sală de gimnastică, băi turcești, un teren de squash, 4 restaurante de lux, apartamente amenajate în diferite stiluri de epocă, decorațiuni în esențe rare de lemn, 2 orchestre, 5 pianouri mari, o punte de promenadă, sute de stuardeze și stewarzi.

Totul era foarte bine luminat, vasul având aspectul unui mic oraș. „Nu va mai exista un altul ca el” spunea mai târziu unul dintre brutarii *Titanicului*. Un bilet putea ajunge până la 4.350 de dolari – bani

Ultima barcă de salvare cu supraviețuitori de pe *Titanic*.

care reprezentau salariul telegrafistului de pe *Titanic*, H. Bride, pe 18 ani.

1912, 10 aprilie

Cu 2.223 de persoane la bord, nava pleacă din Southampton, Anglia, în prima sa călătorie peste oceanul Atlantic. Între pasageri se numărau magnați, politicieni de renume, scriitori, actori și multe celebrități ale epocii.

Doamna Albert Caldwell, la urcarea pe puntea vasului, întreabă pe unul dintre membrii echipajului: „Chiar nu se poate scufunda?” „Da, doamnă – i se răspunde. Dumnezeu Însuși nu poate scufunda acest vas!”

1912, 14-15 aprilie

19:20 *Titanicul* este avertizat prin radio de pericolul aisbergurilor.

21:15 Până la această oră sunt primite cinci avertizări, toate despre aisberguri; sunt însă ignorate, iar nava merge în continuare cu viteză aproape maximă (22 1/2 noduri - 41,6 km/h). Ultimul avertisment arată poziția exactă a câmpului de aisberguri.

22:30 Nava *Californian*, situată la 10 mile distanță de *Titanic*, este blocată de gheață.

23:00 Telegrafistul Cyril F. Evans de pe *Californian*, trimite omologului de pe *Titanic*, John George Phillips, cel de-al șaselea mesaj de avertisment. Dar acesta, absorbit întreaga zi de încercarea de a trimite și recepționa mesaje de felicitare ale pasagerilor, pe care le schimbau cu cei de pe uscat, abia reușise să aibă o legătură cu Cape Race. Primind mesajul de pe *Californian*, Phillips răspunde: „Taci, taci! Sunt ocupat...!”

23:10 Al treilea ofițer, Groves, de pe *Californian*, observă la orizont luminile *Titanicului*, care se îndrepta spre vest.

23:30 Ofițerul Groves anunță pe Căpitanul Stanley Lord. Acesta ordonă contactarea *Titanicului* prin Morse.

Telegrafistul Evans de pe *Californian* închide aparatul de recepție, programul său fiind terminat.

23:40 *Titanicul* lovește un aisberg. Sistemele de siguranță sunt activate și ușile compartimentelor etanșe sunt coborâte. Căpitanul Edward Smith cheamă pe proiectantul vasului, Thomas Andrews, pentru a aprecia daunele.

Luminile *Titanicului* nu se mai văd de pe *Californian*. Ofițerul Groves presupune că luminile transatlanticului au fost stinse pentru a încuraja pasagerii să meargă la cabine. În realitate nava, după ce a lovit aisbergul, s-a întors brusc la 90 de grade.

00:05 Pe *Titanic* se constată că impactul lateral provocase spargerea primelor cinci compartimente etanșe. Deoarece nava putea pluti cel mult cu primele patru compartimente inundate, proiectantul vasului a dat verdictul: „Din acest moment, indiferent de ceea ce vom face, se va scufunda. E făcută din fier...!”

00:15 Phillips trimite în eter codul „CQD” – semnalul internațional pentru situații de urgență.

00:25 La 58 de mile depărtare de *Titanic*, vasul *Carpathia* navighează spre sud. Operatorul vasului, Harold Thomas Cottam, primește următorul mesaj de pe *Titanic*: „Veniți repede! Ne-am izbit de un aisberg. Poziție 41.46 N 50.14 W”.

Căpitanul *Carpathiei* ordonă schimbarea rutei și pornirea spre *Titanic*. Se fac pregătiri pentru preluarea naufragiaților. În trei ore și jumătate nava ajunge la locul dezastrului, după ce lansează periodic rachete luminoase de semnalizare.

00:45 Este lansată prima rachetă de semnalizare de pe *Titanic*. Aceasta este observată de pe *Californian*, dar mesajul ei nu este înțeles.

Deoarece compania *White Star* fusese de părere că prea multe bărci de salvare ar fi diminuat priveliștea de pe vas, numărul bărcilor a fost redus de la 64, câte erau prevăzute inițial, la 20, în care puteau intra doar 1.178 de persoane din cele 2.207 care se aflau la bordul *Titanicului*.

Principiul de ocupare a bărcilor a fost „femeile și copiii primii”. Teoria că vasul era de nescufundat a făcut ca primele bărci să plece pe jumătate goale: „De ce să schimbăm punțile iluminate ale *Titanicului* cu câteva ore de întuneric, în bărci? Suntem mai în siguranță aici, decât în acea barcă micuță!”.

Domnișoara Evans, aflată lângă ultima barcă, renunță să urce și cedează locul ei doamnei Brown: „Plecați dumneavoastră întâi; aveți copii care vă așteaptă acasă”. Doamna Straus refuză să-și părăsească soțul: „Am trăit împreună atât de mulți ani. Unde mergi tu, acolo merg și eu!”. Atât Miss Evans cât și soții Straus au murit în acea noapte.

Ofițerul James Paul Moody (1887-1912)

„Mai mare dragoste ca aceasta nu este, decât să-și pună cineva viața pentru aproapele său.” (Ioan 5, 13)

Al șaselea ofițer al *Titanicului*, James Moody, a refuzat să plece cu una din bărci, cedând comanda bărcii nr. 14 ofițerului Lowe, deși legile nescrise ale marinei îl avantajau pe el, fiind mai tânăr. Rămas pe vas, Moody a ajutat în continuare la încărcarea și coborârea bărcilor, până la ultima. Și pentru ofițerul Moody noaptea aceea a fost ultima din viața lui.

A existat însă și o situație diferită. Daniel Buckley, pasager de la clasa a treia, și-a salvat viața cu prețul onoarei, deghizându-se în femeie.

După ce a plecat și ultima barcă, pe punte orchestra încă mai cânta. Din mulțimea de oameni care aștepta, câțiva se rugau împreună cu preotul catolic Thomas Byles.

În cele din urmă *Titanicul* ajunge la o înclinație de 90°. Nava se rupe în două și se scufundă rapid.

Doamna J. J. Brown, din barca nr. 6, îl imploră pe timonierul Hitchens să se întoarcă la locul naufragiului și să salveze alte vieți. Hitchens refuză, deși mai bine de jumătate din barca sa era goală. În bărci, puțini voiau să se întoarcă: „De ce, noi toți, să ne pierdem viețile într-o încercare fără sens de a salva pe ceilalți de pe vas?” Doar o singură barcă, comandată de ofițerul Lowe, s-a întors la locul unde oamenii se zbăteau în apa înghețată, dar era prea târziu. Au găsit în viață doar patru naufragiați, dintre care unul a murit curând.

Au murit în acea noapte 1.517 oameni. Cei 706 supraviețuitori au fost recuperați de vasul *Carpathia*.

Pe salvatori i-a frapat tăcerea cu care supraviețuitorii urcau la bordul *Carpathiei*. Nimeni nu spunea un cuvânt – se întâmplase ceva peste puterea lor de înțelegere. ■

Monah Alexie C.

Știați că ...

„Sfânta Ana, mama Născătoarei de Dumnezeu”. Frescă din catedrala din Faras, regatul Nubiei, prima jumătate a secolului al VIII-lea, astăzi în Muzeul de Artă din Varșovia

... cea mai veche cântare bisericească datează de la sfârșitul secolului al III-lea?

Este vorba despre un imn creștin cu notație muzicală care se păstrează pe un papyrus descoperit în anul 1918 la Oxyrhynchus, oraș din Egiptul Inferior, papyrus care acum se află în Biblioteca Sackler de la Oxford.

Textul grecesc, cu ușoare interpolări, s-ar traduce astfel:

*Să fie liniște,
Să nu mai strălucească stelele luminoase,
Să se astâmpere vânturile și râurile zgomotoase;
Și laudând noi pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfântul Duh,
Toate puterile să răspundă „Amin, Amin”.
Împărății, de-a pururi laudați și-L slăviți pe Dumnezeu,
Singurul dătător a toată bunătatea. Amin. Amin.*

... primii creștini își mărturiseau păcatele?

Citim în cartea Faptele Apostolilor că după ce duhul cel rău dintr-un demonizat i-a pedepsit exemplar pe cei 7 fii ai preotului iudeu Scheva care încercau să folosească numele lui Iisus, pe Care-l propovăduiește Pavel, ca pe o formulă magică pentru a alunga duhurile rele, frică a căzut peste toți locuitorii din Efes și mulți dintre cei ce crezuseră – deci dintre creștini – veneau ca să se mărturisească și să spună faptele lor (cf. Fapt. 19, 13-18). Despre mărturisirea păcatelor mai citim în Biblie și la Mat. 3, 6, Iac. 5, 16, 1 Ioan 1, 9 etc. ■

Notația muzicală este cea alfabetică din perioada clasicismului grec. Astfel, deasupra silabelor apar notele: P-Fa, Φ-Sol, σ-La, o-Si, ξ-Do, ι-Re, ζ-Mi, ε-Fa'. Pe lângă acestea, mai apar și elemente de ritm desemnate prin linii, puncte și arcuiri de cerc.

Imnul este un exemplu al noului tip de muzică bisericească în formare, având influențe Orientale, mai ales iudaice și siriene. Interpretând imnul după principiile paleografiei muzicale ajungem la o melodie a cărei structură și expresie prezintă deja caracteristicile muzicii bisericești bizantine de mai târziu (E. J. Wellesz, *The Classical Quarterly*, 39, 1945, p. 45). ■

... s-a păstrat un decret de pe vremea Sfântului Împărat Constantin cel Mare?

Este vorba despre edictul emis în anul 324, după ce l-a învins pe tiranul Licinius și a devenit unicul împărat al Imperiului Roman, edict adresat *meleagurilor răsăritene ale împărăției noastre* și reprodus, alături de alte scrisori și edicte, de scriitorul bisericesc Eusebiu de Cezareea în lucrarea sa *Viața lui Constantin*. Tocmai pentru că arată râvna împăratului pentru credința creștină și dragostea lui pentru Dumnezeu și Biserica Sa, autenticitatea acestor documente a fost îndelung și aprig contestată de către istorici, ca de altfel și convertirea și întreaga personalitate a binecredinciosului împărat.

Această situație s-a schimbat radical atunci când experții au descoperit că un papirus de la British Museum, London Papyrus 878, conține *cuvânt cu cuvânt* fragmente consistente din prima parte a edictului menționat. *Avem în P. Lond. 878 o copie contemporană a Scrisorii din anul 324. Papirusul demonstrează dincolo de orice îndoială autenticitatea unuia dintre documentele constantiniene citate de Eusebiu în „Viață” și o implică pe a celorlalte.* (A.H.M. Jones, *Journal of Ecclesiastical History*, 5, (1954), p. 196-200).

În acest edict împăratul vorbește

despre menirea sa de instrument al împlinirii voii lui Dumnezeu pentru ca, *începând de la marea din dreptul britanilor să scot afară și să spulber – cu sprijinul unei puteri mai mari decât mine – tirania care pe toate le ținea în puterea ei; așa fel ca, învățatură luând prin fapta mea mijlocitoare, neamul omenesc să se întoarcă la slujirea preasfintei Legi; și preafericita credință să se răspândească în lume.*

Ultima frază care se poate descifra pe papirus este pilduitoare pentru noi toți: *N-aș vrea să fiu în nici o clipă nerecunoscător Lui.* ■

... rugăciunile din slujba înmormântării au originile în primele veacuri creștine?

Poate cea mai veche sintagmă este *odihnește Doamne sufletul adormitului robului tău în sânurile lui Avraam și Isaac și Iacob*. Ea apare pe numeroase pietre funerare vechi, îndeosebi din Egipt, dar și în *Evhologhionul* episcopului Serapion de Thmuis și în *Constituțiile Apostolice*, documente de secol IV care încorporează rânduiești și tradiții mai vechi.

De asemenea, după părerea unor cercetători, la fel de veche este și binecunoscuta rugăciune: *Dumnezeul duhurilor și a tot trupul, Care ai stricat moartea și iadul ai călcat și ai dăruit viață lumii, sufletul adormitului robului tău așează-l în loc de lumină, în loc de odihnă, de unde a fugit durerea, întristarea și suspinarea...* Exact aceste rânduri, care reprezintă prima parte a rugăciunii, s-au păstrat aproape intacte într-un papirus descoperit în anii 1930 de către o echipă de arheologi americani la Nessana, în sud-vestul Palestinei, pe drumul spre Sinai, și care datează din jurul anului 600. Potrivit experților, textul de pe papirus este *copiat după cartea de rugăciuni* în uz la acel moment. (cf. C. J. Kraemer, *Excavations at Nessana*, III, Princeton, 1958, p. 310).

Aceste expresii încep să apară de la sfârșitul secolului al VII-lea și pe pietrele funerare din regatul creștin al Nubiei, fiind prezente, dimpreună cu mare parte din rânduiala înmormântării pe care o avem astăzi în Biserică, în celebrul codex Barberinus gr. 336 din colecția Bibliotecii Vatican, manuscris Italo-Bizantin de la sfârșitul secolului al VIII-lea. ■

Sfântul Împărat Constantin cel Mare, frescă din Biserica Protaton, Sfântul Munte Athos, începutul secolului XIV

Răspunsuri la întrebări ale tinerilor

Părinte, cum este cu inima și cu mintea? Cine trebuie să conducă și cine nu?

Am un prieten care a fost SPP-ist și a fost în garda mai multor președinți români. Și l-am întrebat: *Ce faceți când președintele iese din traseul planificat?* El mi-a răspuns că se întâmplă de multe ori așa, nu au ce să facă, nu îl opresc, însă când se întâmplă asta, ei devin mai atenți, îi avertizează pe toți și în momentul când văd un pericol – cineva scoate un obiect sau dă să arunce cu ceva –, ei sar pe președinte, îl iau și îl duc unde vor ei. El nu mai are nimic de spus, nu mai este președinte în momentul acela.

Cam așa este și cu inima și mintea: inima este președintele și mintea este bodyguard-ul. Inima ne conduce, pentru că spune Mântuitorul: „în inimă este comoara noastră și Împărăția cerurilor acolo se sălășluiește” (cf. Lc. 6, 45; Lc. 17, 21). Ea conduce, ea ne conduce, ne îndrumă, ne călăuzește. Ea este și motorul care ne dă râvna și curajul de a merge mai departe. Însă mintea trebuie să fie de pază. În momentul când inima o ia razna și este în pericol, atunci se schimbă rolurile: mintea ia conducerea și inima trebuie să se supună. Dar nu invers! De aceea trebuie să învățați să vă cercetați inima și să vă cunoașteți inima, să-i învățați rațiunile. Altminteri viața devine

seacă și tristă. Și viața nu este tristă; viața este frumoasă.

Dragostea și îndrăgostirea sunt același lucru?

Când eram în școala militară am avut un profesor, un ofițer, care ne predă psihopedagogie. La un moment dat, la unul dintre cursuri, a pus întrebarea: „Cam cum credeți voi că se petrec lucrurile cu îndrăgostirea? Să vă explic eu cum stă treaba!” A început să ne explice. Pe măsură ce ne explica, începeam să îi dăm dreptate, dar la sfârșitul cuvântului l-am urât pentru că răsturna tot ce era mai frumos, mai înălțător în ceea ce privește iubirea. El spunea așa: „Procesul acesta de îndrăgostire este un proces matematic. Te întâlnești cu o fată și îi provoci anumite emoții. Arta este să știi ce anume îi provoacă o emoție mai puternică sau mai puțin puternică. Dacă reușești să-i provoci niște emoții succesive, fata aceea se va trezi că este îndrăgostită de tine, că nu mai poate fără tine.”

Mi-a trebuit mult timp ca să înțeleg unde greșea. Aceasta nu este dragoste cu adevărat. Este un proces chimic, psihologic, sau cum vrei să-i spunei. Oricum, este trupesc și nu altfel. Simți că ai nevoie de respectivul pentru că ți-a făcut anumite lucruri. Procesul trupesc de îndrăgostire nu are cum să treacă de primul pas, de primul test, dacă vrei, care este *încrederea*. Trebuie să treceți pragul încrederii, care este foarte greu de trecut, să renunțați să așteptați ceva în schimb.

Dacă cineva te lasă să-l iubești este mare minune. Prinde-l, nu-l lăsa, străduiește-te să-l iubești cât poți de mult și inima singură își va găsi cale către cealaltă inimă; acesta nu mai este nici un proces chimic, nici mecanic, nici matematic, nici măcar metafizic, acesta este un proces dumnezeiesc: inima își găsește cale către cealaltă inimă.

Cum să îmi dau seama dacă iubesc cu adevărat persoana cu care sunt împreună?

Un Părinte a răspuns astfel la o întrebare similară: „Andrei, tu chiar vrei să știi cum să faci ca s-o iubești pe Maria?” „Da!” „Măi, sigur nu vrei să faci din Maria jucăria ta?” „Nu!” „Bine! Dacă vrei numaidecât

să știi, eu îți spun: *dacă vrei să o iubești pe Maria, împlinește-i poruncile!*” Cum vrei tu să îi arăți unei fete că o iubești, dacă nu îi arăți în primul rând că există pentru tine, dacă nu îi arăți că ai încredere în ea?

Cum să îmi dau seama dacă persoana cu care sunt împreună este cea aleasă? Cum ar trebui să mă comport, cum să am inima față de ea?

Primul lucru practic, concret, pe care vi-l pot spune și pe care îl puteți face în acest sens este ca atunci când aveți o pornire de dragoste către cineva să nu vă apucați să o exteriorizați imediat. Nu puneți mâna pe telefon, nu trimiteți e-mail; țineți-o puțin în inimă la dospit, țineți persoana respectivă, gândul acela puțin în inimă și vedeți ce se va întâmpla după aceea. O să rămână aproape mai nimic din el pentru că se duce foarte multă zgură. În pornirea aceasta de dragoste sunt foarte multe componente, să le spunem așa, mai trupești ori mai puțin trupești, mai psihologice ori mai puțin psihologice, mai duhovnicești ori mai puțin duhovnicești. Sunt foarte amestecate, foarte confuze și încearcă să te ia pe sus. Lăsați inima să aleagă, să discearnă; lăsați inima să își arate puterea ei de a deosebi – are o putere foarte mare de a deosebi – lăsați-o! În felul acesta vă și îmbogățiți inima, vă și întâlniți cu persoana respectivă în inima voastră.

Acolo, în inima voastră, o să vedeți în scurt timp care este situația relației voastre cu persoana respectivă. În scurt timp o să ziceți: „Ei, parcă nu merită.” Sau dimpotrivă, dacă sentimentul crește, și dacă într-adevăr dă pe dinafară atunci

da, sfinți să fiți și tot nu vă puteți opune. Dar lăsați inima să hotărască ea lucrul acesta, pentru că acolo, în inimă, ești tu cu sinele tău, față în față – atunci inima se face ca un cuptor de foc în care nu rezistă nici o zgură. Acolo se împlinește, nu se consumă, relația la nivelul cel mai înalt și mai profund totodată, pornind de la lucrurile imediate – simți nevoile imediate ale celuilalt, dacă îi e sete, sau foame –, până chiar la aspirațiile lui, la lucrurile fine, duhovnicești. Așa făcând o să vă dați seama și care e dragostea adevărată.

Dacă reușiți ca în rugăciunea voastră foarte intimă, foarte personală, să aduceți pe cineva, persoana respectivă e mare pentru voi, pentru inima voastră.

Cum să ne cercetăm inima?

Nu este foarte greu. Puneți-vă la rugăciune, stați în fața lui Dumnezeu fără să faceți nimic. Nu trebuie să ziceți „Doamne Iisuse”, nu trebuie să citiți paraclise, acatiste, nu, nimic. Vă puneți în fotoliu, în pat, în scaun, unde vreți, unde vă simțiți mai „voi” și stați așa, fără să faceți nimic, însă conștienți de prezența lui Dumnezeu. Stați voi, așa cum sunteți, în fața lui Dumnezeu. Dacă vreți să faceți ceva – faceți, însă important este să stați în fața lui Dumnezeu. Petreceți cât mai mult timp cu voi înșivă, singuri, și inima voastră singură va începe să vă vorbească, să vă spună, să vă întrebe, să vă arate.

Cum trebuie să procedăm cu acei băieți care vor să trăim în concubinaj? Este corect?

Răspunsul este de la sine înțeles. Concubinajul, asta lăsând la o parte păcatul grav pe care-l reprezintă, oferă doar un surrogat de relație. Împlinind numai pofta trupească, el obligă de fapt sufletul să se supună trupului ca un rob, reduce sufletul la starea de accesoriu. Despre ce fel de iubire, de relație mai poate fi vorba? Nu vă mulțumiți cu orice, mai ales voi, fetelor. Nu renunțați la demnitatea voastră, nu vă lăsați călcate în picioare. Sunteți mult mai presus decât toate acestea.

Putem schimba ceva la persoana dorită?

Nu. Zic „nu” pentru că de obicei noi urmărim doar schimbări exterioare, și asta este extraordinar de nociv într-o relație, deoarece ne face să uităm cu totul de chipul lui Dumnezeu din celălalt, de acel „ceva” care-l face deosebit. Dacă o iubim nici nu încercăm să schimbăm ceva la o persoană iubită. Mitropolitul Antonie de Suroj zice: „Iubirea nu este oarbă, iubirea tocmai prin asta se caracterizează, prin limpezime, prin vedere; ea vede tot, și mai ales defectele”. Iubirea vede tot, însă se comportă exact ca acel iubitor de icoane, care observând o icoană foarte veche și foarte deteriorată, reușește să vadă dincolo de rupturi și de mizerii, reușește să vadă chipul dintru început al icoanei. Vede dincolo de rău, vede binele și nu numai că îl vede, dar este gata să își pună viața în slujba restaurării acelei icoane. De multe ori vin oameni căsătoriți, cu probleme, se ceartă de nu se mai poate și încep să își arunce unul în fața celuilalt: ea că el e prea bătăran și că o face de râs, el că ea nu ascultă și vorbește prea mult, etc. Și după ce se potolesc îi întreb: „Ia spune-mi tu, când ai luat-o pe ea de soție nu cumva ți s-a părut ție că e cea mai și cea mai?” „Da!” „Și de ce ai luat-o? Să o crești sau să o iubești? Ai luat-o pentru că tu ai fost singurul care a reușit să vadă dincolo de toate acele defecte, acel chip interior, acel frumos din ea pe care nu îl vede nimeni altcineva! Nu ai luat-o ca să îi faci nimic altceva decât să o iei așa cum este. Pentru că așa cum este, este cea mai frumoasă. Este cea mai frumoasă pentru

tine, desigur, pentru că tu ai reușit să vezi acel *ceva* din ea". Deci, nu iei pe cineva să îl crești, îl iei să îl iubești așa cum este. Este totuși o direcție, una singură în care nu numai că se poate să-l schimbi pe celălalt, dar chiar ești dator să faci asta, în virtutea aceleiași iubiri. Este vorba de cuvântul Sfântului Apostol Pavel care zice că „bărbatul necredincios se sfințește prin femeia credincioasă” și invers. Adică dacă este vreo schimbare, atunci aceea să fie doar în direcția sfințirii noastre. Restul se „reglează” de la sine. Uneori avem doar părerea că ce vedem noi sunt defecte. Însă așa cum v-am spus, raportând la Hristos, la măsura sfințeniei, toate se limpezesc.

Dar nu trebuie să îl și muștrăm cu blândețe, cum se pune în Sfânta Scriptură?

Tot în Sfânta Scriptură se spune „Dacă este ceva vrednic de muștrare”, dar dacă nu, nu. De aceea, dacă vrei să vezi ce este vrednic de muștrare cu adevărat și nu știi clar, mai amână puțin, mai așteaptă, că doar nu dau turcii; ai răbdare, nu îi spune acum, mai lasă, lasă-ți inima să se așeze și după ce se așează inima și în continuare spui lucrul acela, atunci îl vei spune cu blândețe. Nu cauți să îl schimbi; dacă îl muștri cu blândețe îi atragi atenția.

Cum pot birui patima desfrânării?

Zic Sfinții Părinți: „Oricât de sfânt ai fi nu o să poți birui decât cu fuga”. Nimeni să nu se înșele vreodată că poate sta în fața acestei patimi și să biruiască. Niciodată, niciodată, oricât de sfânt ar fi. Aici înțelegem că nu putem primi pricinile păcatului, încrezându-ne în noi că vom rezista. Nu putem sta în fața pricinilor desfrânării și să ne luptăm, să ne amăgim zicând: „Asta nu-i nimic. Eu pot face față la provocarea asta și nu o să se ajungă nicăieri...” Bărbăția nu înseamnă mândrie prostească, nu înseamnă încredere în sine, ci stăpânire de sine. Ne luptăm cu pricinile, cu tentațiile care se ridică în noi,

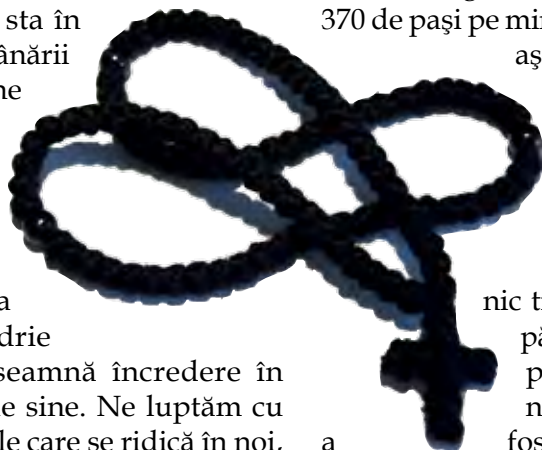
cu dorințele care vor să pună stăpânire pe inima noastră. Însă când vedem că locul, contextul în care ne aflăm prilejuiește păcatul, atunci bărbăția constă tocmai în a fugi, asemenea Sfântului și Dreptului Iosif, care a fugit lăsându-și în urmă până și haina. Iar al doilea lucru foarte important este că trebuie să învățăm, și asta repede, să urăm păcatul cu toată puterea. Cum zice în psalmi: „Cu ură desăvârșită l-am urât pe el” (cf. Ps. 138, 22). Dacă nu urăști păcatul acesta, nu se dezlipește de tine, stă lângă tine lipcă. Deci fugi de el și urăște-l cât poți.

Apoi aleargă la ajutorul lui Dumnezeu, mai ales la ajutorul Maicii Domnului. Este foarte important. Nu la ajutorul oricui, la ajutorul Maicii Domnului. Aduceți-vă aminte de Maria Egipteanca. Ea, cum știm din viața ei, se ridicase din desfrânare în momentul în care a vrut să intre în biserică. Și nu a putut. Și-a dat seama atunci, neputând să intre în biserică de trei ori la rând, că starea ei nu se potrivea deloc cu starea pe care ar trebui să o ai ca să intri să te închini la Crucea lui Hristos. Și atunci ce a făcut? Este extraordinar! S-a dus la Maica Domnului. Ea, cea mai desfrânată, s-a dus la cea mai curată! Și de ce vă zic asta? Pentru că atunci când aveți vreo ispită de genul acesta de necurăție, că-i cu mintea, că-i cu sufletul, cu trupul, primul lucru pe care vă vine să îl faceți este să fugiți de Maica Domnului. Ei bine, atunci să vă duceți la Maica Domnului, atunci, pentru că numai ea poate să vă ajute imediat. De ea fug dracii ca de nu știu ce.

Numai Maica Domnului știe cu adevărat, dar cu adevărat, ce înseamnă înălțimea fecioriei. Din acest motiv, numai ea vă poate ajuta cu treaba aceasta. Deci, când aveți ispite de genul acesta, mergeți rapid la Maica Domnului. Cum ziceam noi în armată: Fuga, marș! Asta înseamnă peste 370 de pași pe minut! Să vă văd că alergați așa!

Trebuie să mergem și la duhovnic?

Evident că la duhovnic trebuie să vă eliberați de păcatul acesta. Dar ce faceți până ajungeți la duhovnic? Avva Pimen cel Mare fost întrebat: „Cât timp va

avea putere păcatul asupra omului?” Și el a zis: „Când a zis omul: «Am greșit, iartă-mă!» a încetat păcatul asupra lui.” Aici este o distincție pe care ar trebui să o învățați pentru că veți avea nevoie de ea. Una este puterea păcatului asupra ta și alta este prezența păcatului în tine. De îndată ce omul a zis: „Am greșit, iartă-mă!”, a încetat păcatul asupra lui, a zis Avva Pimen cel Mare. Adică de îndată ce te-ai pus înaintea lui Dumnezeu și ți-ai reprecizat poziția, și zici: „Doamne, am greșit, dar eu pe Tine Te vreau. Am greșit, iartă-mă!”, din momentul acela păcatul a pierdut frâiele prin care te conducea pe tine. N-a dispărut din tine. El va dispărea abia atunci când te vei duce la spovedanie și vei mărturisi. Dar până să ajungi la spovedanie, ai nevoie de momentul acesta de reprecizare a poziției tale în fața lui Dumnezeu, de trezire și de a pune iar începutul cel bun, de a o lua iar de la zero: „Am greșit dar ce a fost a fost, hai să o luăm de la început.”

Ce înseamnă să ai curaj? Cum putem să îl dobândim?

Numai din relația cu Dumnezeu. A fost întrebat un părinte în Pateric cum să

dobândim smerenie și el a răspuns: „Stai lângă cel smerit, sălășluiește-te lângă cel smerit”. Să știți că virtuțile acestea esențiale – smerenie, iubire, bărbăție –, sunt foarte molipsitoare pentru că ele vin de sus în jos, vin de la Dumnezeu. Stați pe lângă cel care are așa ceva și o să vă molipsiți de la el. Altfel nu.

Nu știi pe ce cale să o apuc: mănăstire sau căsătorie. Ce să fac?

Nu îți recomand altceva decât rugăciune foarte insistentă și o cercetare amănunțită, cu inimă de judecător. Pune lucrurile pe masă și fii sincer: ce vrei? Dar numai alege una. Nu sta așa. Cum zicea Părintele Arsenie Papacioc: „starea de nehotărâre e stare de iad”. Alege o cale. Dar nu alege așa, oricum. Pune-te cu cărțile pe masă, sincer, și alege. Și atunci ce se va întâmpla? Cum zice în psalmi: „Cine este omul care se teme de Domnul? Lege va pune lui în calea pe care a ales-o” (Ps. 24, 13). Cine a ales-o? Omul. Din text e clar că omul a ales calea aceea. Dar care om? Care se teme de Domnul. Deci vrei să alegi o cale care să îți fie plăcută lui Dumnezeu? Alege! Bun, ai ales-o pe aceea. Ei bine, Dumnezeu îți va

pune o lege în calea aceea, îți va pune niște jaloane, că ai jura că aceea a fost calea pe care a vrut-o Dumnezeu pentru tine. Chiar dacă nu a fost aceea, nu contează. După ce ai ales-o, Dumnezeu pe aceea o ia și o îmbrățișează ca și cum e cea pe care ți-a dat-o El. Numai să o faci în condițiile acestea: să te temi de El și pentru El să o faci și atunci orice cale ai lua, El ți-o îndreaptă și te duce exact unde trebuie.

Vreau să mă căsătoresc, dar nu am cu cine. Ce să fac?

Roagă-te, Dumnezeu îți va trimite. Nu se poate să nu o facă.

Suntem foarte împrăștiati. Cum ne putem aduna? Începem un lucru și nu îl ducem la bun sfârșit. Ce putem face?

Sfântul Ioan Gură de Aur zice: „Nu o să poți niciodată să faci un lucru cu forța necesară și cu râvna trebuincioasă dacă nu vei fi convins mai întâi că acel lucru îți este ție de folos”. Deci în primul rând cercetați-vă, fiți foarte treji, foarte conștienți de ce faceți un lucru, pentru ce vă trebuie lucrul acela și după aceea puneți-vă și faceți-l. Așa vă puteți aduna, fiind mai treji; împrăștierea înseamnă absență, înseamnă că nu trăiești.

Care este limita dintre a-ți vedea la rece păcatele, ca un judecător, și a intra în deznădejde din cauza asta?

Limita este „Iartă-mă!”. „Iartă-mă” este ca un cursor, îl pui fie la început, fie la sfârșit. Dacă îl muți mai încolo deznădejdea e gata. Dacă după ce ai început să îți vezi păcatele zici repede „Iartă-mă”, nu mai încap deznădejdea.

Doresc să pot să îmi iubesc aproapele, dar mă surprind deseori invidiind pe cei de lângă mine. De ce?

Pentru că încă nu am gustat adevărata iubire, adevărata smerenie. Îți dorești tu să îl iubești pe aproapele? Până nu vrei să îl iubești pe aproapele ca dintr-o poruncă, ca și cum de asta depinde viața ta, nu cred, nu te cred că vrei să îl iubești pe aproapele. Când vrei să faci lucrul acesta atunci te silești, te rogi, nu ai liniște până când Dumnezeu nu

îți dă răspuns, nu te ajută să îl faci. Când tu îl stresezi atâta pe Dumnezeu cu problema aceasta se va întâmpla ca în pilda cu judecătorul nedrept și cu văduva: îți va face dreptate ca să nu vii mereu să-i faci supărare (cf. Lc. 18, 1-8). Vrei să îl iubești pe aproapele? Ia-l cu tine la rugăciune și atunci vei vedea. Adu-l cu tine la rugăciune până se rezolvă problema.

Suntem foarte grăbiți, nu mai avem timp de rugăciune. Ce să facem?

Spunea Mitropolitul Antonie de Suroj: „Așa să vă rugați, așa să stați la rugăciune, ca și cum ați avea o veșnicie la dispoziție cu Hristos”. Ai doar 10 minute timp pentru rugăciune, pentru că trebuie să pleci la școală? Pune alarma să sune și ia-ți grija de la timp. Și acele 10 minute stai liniștit în fața lui Hristos, ca și cum stai în veșnicie. Împotriva acestui timp care se va strânge și se va scurta până când nu va mai fi, întotdeauna este la îndemâna noastră veșnicia. Dar petreceți-vă veșnicia cu Hristos. Începeți de pe acum să faceți lucrul acesta ca să nu vă treziți mai târziu că va trebui să vă petreceți veșnicia cu un străin. Zice Sfântul Simeon Noul Teolog: „Atâta cât Îl vom vedea pe Hristos în viața aceasta, atâta Îl vom vedea și în cealaltă”. Să nu fie nouă să nu Îl vedem deloc în cealaltă viață. ■

Selecții din dialogul dintre Protos. Hrisostom C. și tinerii aflați la Mănăstirea Putna pe 1 ianuarie 2012

Care sunt principalele preconcepții, greșeli în relația cu un duhovnic? Ce se poate cere și aștepta de la un duhovnic?

Mă voi opri la două aspecte cu un impact major în relația cu duhovnicul. Primul ar privi distincția pe care trebuie să o facem între preotul care primește mărturisirea păcatelor și dă dezlegarea de ele în numele lui Dumnezeu și părintele duhovnicesc. De cele mai multe ori se face confuzie între cei doi, cu consecințe negative. Dacă vedem în preotul care primește mărturisirea mai curând pe părintele duhovnicesc, atunci dialogul nostru va fi concentrat asupra discutării problemelor și a soluțiilor pe care le așteptăm de la el. În acest caz, se minimizează conținutul propriu zis al Tainei

Faceți din duhovnicul vostru un prooroc, apropiindu-vă de el cu o inimă smerită și înclinată spre ascultare.

Arhim. Sofronie Saharov

Sfintei Spovedanii, care privește mărturisirea clară a păcatelor, însoțită de părerea de rău și de făgăduința de a nu le mai repeta, și dă dezlegarea de păcate. Lucrul acesta este cel mai frecvent în cazul tinerilor. Dacă vedem în preot numai pe slujitorul bisericesc care primește mărturisirea păcatelor și dă iertarea – deși nu este puțin lucru, ci chiar mult mai important decât orice sfat duhovnicesc – atunci putem neglija relația duhovnicească de îndrumare și de ascultare, de supunere a voii tale unui părinte. Este important să facem distincție între cele două slujiri. Cea mai eficientă sfătuire este cea care se face în scaunul spovedaniei, dar sfătuirea se poate face în orice alt context. Poate că cel mai bine ar fi să facem noi o foarte clară distincție între mărturisirea propriu-zisă a păcatelor, căreia trebuie să-i acordăm maximă atenție și să n-o strecurăm printre discuții lungi cu duhovnicul, pe de o parte, și îndrumarea duhovnicească, pe de altă parte.

Un alt aspect legat de duhovnic îl reprezintă riscul de a-l încărca pe duhovnic cu sarcini și ipostaze care nu țin de condiția lui de duhovnic. Acesta devine la un moment dat un înlocuitor, un

substituit sau o proiecție ideală a ceea ce lipsește credinciosului. Dacă tânărul nu are un tată pe placul lui există riscul să-l înlocuiască cu duhovnicul, ceea ce este greșit. Dacă soția nu are un soț pe placul ei, există riscul să deplaseze raportarea ei la bărbat către duhovnic. Nu mă refer la sentimente necurate, ci la raportarea propriu-zisă ca fire femeiască la fire bărbătească. Aici este riscul cel mai mare și cel mai frecvent, hrănit și de faptul că soțul reprezintă o concretețe verificabilă din toate punctele de vedere, care-și face foarte repede vădite neputințele, în timp ce duhovnicul reprezintă o proiecție ideală a bărbatului. Am în vedere mai ales nevoia soției de a se raporta la autoritatea bărbatului și predispoziția frecvent întâlnită la femei de a plonja în reverii și lumi utopice.

În astfel de situații duhovnicului i se cere să preia coordonarea în amănunt a vieții respectivului credincios, să dea soluții la toate problemele cu care se confruntă acesta. Intră în discuție aici încă o chestiune foarte delicată: până unde poate duhovnicul să-și asume deciziile privind viața cotidiană a credinciosului. Poate el să hotărască dacă să se căsătorească sau nu, cu cine să se căsătorească, ce facultate să facă, ce serviciu să ia, ce afaceri să facă, dacă să se împrumute sau nu la bancă?

Punctul meu de vedere este că duhovnicul nu trebuie să hotărască în locul unei alte persoane, că fiecare persoană umană, în temeiul libertății și al responsabilității, trebuie să-și asume în cele din urmă exclusiv orice hotărâre. Duhovnicul poate să-l ajute să înțeleagă mai bine lucrurile și mai ales să deslușească impactul duhovnicesc al oricărei decizii. El îl poate ajuta pe credincios să-și citească mai bine motivațiile lăuntrice, resorturile adânci, intențiile ascunse care l-ar determina spre o decizie sau alta. Dar nu cred că este bine să hotărască în locul altei persoane. ■

Pr. Constantin Coman

Cine apără copiii nenăscuți?

În România, în perioada 1958-2008 s-au făcut, oficial, 21.330.519 de avorturi. Chiar și în perioada 1967-1989, când au existat unele restricții, numărul avorturilor a depășit 6 milioane. În nici un moment al istoriei sale poporul român nu a mai pierdut atâți oameni, practic un număr de suflete egal cu populația actuală. În ultimii ani, în tăcerea vinovată a adulților și a vârstnicilor, o generație de adolescenți se ridică în apărarea pruncilor nenăscuți. Ei înșiși sunt niște supraviețuitori, căci un număr egal de frați de-ai lor nu au văzut lumina zilei. Iată mărturia unei eleve de liceu care a ajutat atât la salvarea vieții unui copil, cât și a sufletelor părinților acestuia.

În anul 2009, pe când eram voluntar într-o organizație umanitară, am primit într-o zi un e-mail disperat în care o mamă ne cerea ajutorul, întrebându-ne dacă avem vreo campanie prin care să sprijinim femeile aflate în criză de sarcină.

Atunci când am citit e-mail-ul mi-am dat seama că nu pot să-i dau pur și simplu un răspuns negativ; simțeam că e singurul moment în care i se poate întinde o mână de ajutor. Ceva îmi spunea că ajutorul trebuie dat repede, motiv pentru care am sunat-o imediat după ce am citit e-mail-ul și am fixat o întâlnire în după-amiaza aceleiași zile.

Am ajuns la ora stabilită și am cunoscut-o pe Elena, o tânără în vârstă de 21 de ani, care trăia de câțiva ani cu un bărbat și făcuse deja trei avorturi. Era foarte tensionată: aflase cu câteva zile în urmă

că este însărcinată și se gândea să mai facă un avort, în principal pentru că oamenii din jurul ei o presau să facă acest lucru. Elena locuia cu părinții ei, iar aceștia nu erau de acord cu relația dintre cei doi, voiau să se termine cât mai repede totul, mai ales că Ioan, concubinul ei, era bolnav de astm, boală care nu-i permitea să lucreze în meseria pentru care obținuse o calificare, cea de instalator. În tot acest nor de confuzie și incertitudine, prin mintea Elenei a trecut un gând și timp de câteva secunde s-a rugat spunând: „Doamne, dacă Tu vrei ca acest copil să trăiască, fă ceva pentru el, eu nu știu ce să mai fac.” În dimineața acelei zile, mama ei făcuse o programare pentru avort. Totul părea pierdut, nimic din ceea ce se întâmpla nu dădea de înțeles că Dumnezeu i-ar fi ascultat rugăciunea. Și totuși Dumnezeu mi-a dat în gând să o sun repede, fără să știu toate aceste lucruri.

Nu mă documentasem niciodată despre avort, ce știam aflasem doar de la mama, poate și din discuțiile cu alți oameni, dar mai presus de toate știam că inima omului o schimbă numai Dumnezeu și mi-am pus toată nădejdea în El, mă rugam mereu să-mi dea cuvintele potrivite. După ce s-a mai liniștit, am început să-i povestesc despre pruncul pe care îl are în burtică, despre cât de important este să-i dai viață unui copil și am asigurat-o că atunci când Dumnezeu le trimite părinților un copil, în timp le dăruiește și cele necesare pentru creșterea lui. La finalul discuției mi-a spus că și-ar dori să stea de vorbă cu un preot. M-am bucurat și i-am propus să mergem împreună la Mănăstirea Radu Vodă.

După ce ne-am închinat Sfântului Nectarie, l-am găsit pe duhovnicul meu, care a stat de vorbă cu ea. Atunci când ne-am despărțit, Elena mi-a spus că s-a decis să păstreze copilul. Nu puteam să mă mulțumesc doar cu acest răspuns, știam că va ajunge acasă și presiunea va continua. Prin urmare, în ziua următoare am vizitat-o. L-am cunoscut și pe Ioan, am stat de vorbă cu ei, dar nu erau suficient de convingși că lucrurile se vor schimba în viitor. Atunci mi-am luat angajamentul că îi voi ajuta, astfel încât să fie acoperite nevoile de alimente, bani pentru analize și alte lucruri; fără a avea resursele necesare, m-am gândit că va rămâne Dumnezeu lucrurile cumva. Imediat după ce s-au hotărât definitiv să păstreze copilul, s-a rezolvat, într-o oarecare măsură, problema cu alimentele, urmând să primească în fiecare lună o cantitate de produse.

Am început apoi o campanie on-line prin care am cerut sprijinul tuturor celor care doreau să-i ajute. La un moment dat era nevoie de niște bani pentru analizele medicale, într-un timp foarte scurt, dar nu știam de unde să-i iau. Atunci i-am

cerut ajutorul Sfântului Spiridon și peste puține zile am primit un telefon de la o doamnă care mi-a spus că ar vrea să o ajute pe Elena cu analizele. M-a întrebat dacă are medic de familie și mi-a propus să meargă cu noi la o clinică. După ce i-am mulțumit, am sunat-o bucuroasă pe Elena, i-am spus despre ce este vorba și am mers împreună la clinică. Am fost mirată să văd că mergem la clinica de lângă biserica „Sfântul Spiridon Vechi”. M-am bucurat și i-am mulțumit sfântului pentru ajutor. Medicul de acolo a ajutat-o foarte mult pe Elena, găsindu-i inclusiv un doctor cu care să nască.

Fiind în Postul Paștelui, m-am gândit că ar fi bine ca Elena să se și spovedească, astfel încât Dumnezeu să poată lucra mai mult în sufletul ei. I-am propus acest lucru de câteva ori, dar îmi spunea de fiecare dată că nu este pregătită sau găsea alte motive. În Săptămâna Mare m-a sunat într-o zi și mi-a spus că ar vrea să meargă la Denie. Ne-am întâlnit și am ajuns la Mănăstirea Radu Vodă cu puțin timp înainte să înceapă slujba. În timp ce ne închinam, am văzut că vine un preot înspre noi și ne-am dat la o parte, crezând că vrea să treacă. Atunci Sfinția Sa s-a oprit și i-a spus Elenei: „La tine veneam, trebuie neapărat să te spovedești și să te împărtășești. Te aștept mâine la ora aceasta”, apoi s-a întors și a plecat. Elena s-a dus a doua zi la spovedanie și a continuat să o facă pe parcursul sarcinii.

La un moment dat a luat legătura și cu ProVita București, ceea ce a ajutat-o foarte mult, pentru că a avut ocazia să primească consiliere specializată, să cunoască mame aflate în situații asemănătoare, să intre de fapt într-un alt mediu, care i-a oferit și posibilitatea apropierii de Dumnezeu.

Peste puțin timp Elena și Ioan s-au căsătorit, le-a dat Dumnezeu nași deosebiți care i-au ajutat mai departe, au reușit chiar să înceapă o casă cu două camere în care vor locui după ce o vor termina. În noaptea de 29 spre 30 august s-a născut primul lor copil, care a primit numele Alexandru, după Sfântul Ierarh Alexandru pomenit în acea zi. Anul acesta, în ianuarie, Elena a născut al doilea copil, căruia i-au pus numele George, iar acum îl așteaptă pe al treilea.

Atunci când am întrebat-o cum a fost momentul în care a aflat că este însărcinată cu al doilea copil, mi-a spus că nu s-a mai putut gândi nici o clipă la avort. Acum știa ce se petrece cu pruncul în aceste momente și în mod sigur lucrurile ar fi stat altfel dacă avea toate aceste informații înainte de a face primele trei avorturi.

Nu amânați să îi ajutați pe copiii nenăscuți! Pentru ei, ajutorul nu poate să întârzie. ■

Alexandra Nadane
(numele persoanelor implicate au fost modificate)

Puțină știință pentru viață

Doi plus doi egal...

Vine mereu în istorie o clipă când cei care afirmă că doi plus doi fac patru sunt pedepsiți cu moartea, spunea Albert Camus. Pentru un om de știință a recunoaște astăzi că *avortul dăunează grav sănătății* echivalează cu ostracizarea profesională.

În cadrul unui proces intentat împotriva Planned Parenthood – cel mai mare lanț de clinici de avort din America – Angela Lanfranchi, doctor ginecolog, a declarat că experți medicali de renume din marile centre de cercetare americane i-au spus că știu cu siguranță că avortul crește riscul de cancer la sân, dar nu sunt dispuși să spună aceasta în mod public din cauză că întreaga chestiune este *prea politică*.

Biologia cancerului la sân

La naștere, în sânul femeii sunt prezente doar niște structuri primitive numite lobuli de tip 1. În perioada pubertății, înainte de prima sarcină, în sân apar și lobuli de tipul 2 care, și ei, sunt imaturi.

Numai către sfârșitul unei sarcini, după a 32-a săptămână, majoritatea lobulilor devin lobuli de tipul 3, care sunt mult mai denși și mai elaborați, capabili de lactație. Cei de tipul 4 apar după naștere și sunt lobuli de tip 3 plini cu lapte. Evoluția de la tipul 1 la tipul 3 necesită multiple diviziuni celulare până când lobulii ajung la maturitate biologică și incapacitatea de a se mai diferenția. Procesul de dezvoltare a sânului, ca de altfel a majorității tipurilor de țesuturi, constă exact în această diferențiere.

Cancerul, fie la sân, fie la un alt țesut din corpul uman, apare când, sub acțiunea unor factori cancerigeni, diviziunea celulară scapă de sub control. Drept urmare, acele celule care încă mai sunt capabile de înmulțire, așa cum sunt celulele din lobulii de tipul 1 și 2, sunt cele mai vulnerabile la efectul substanțelor cancerigene.

De aceea în jur de 90% dintre cazurile de cancer la sân apar în lobuli de tipul 1 și 2 și numai 10% din ele sunt urmarea unor moșteniri genetice.

Nașterea și alăptarea

În timpul unei sarcini normale, organismul mamei începe să producă în cantități mari un hormon de creștere numit *estrogen*, care este necesar dezvoltării copilului până la naștere. Acest hormon este produs de organism și în timpul ciclului menstrual, însă pe parcursul sarcinii, producția de estrogen atinge niveluri de până la 300 de ori mai ridicate față de orice altă perioadă din viața unei femei neînsărcinate. Pe lângă stimularea creșterii copilului, estrogenul determină ca la mamă lobulii de tip 1 și 2 să se maturizeze în cei de tip 3, pregătind sânii pentru alăptare.

Dacă o femeie duce la capăt prima ei sarcină, atunci 70% din lobulii sânului vor fi de tipul 3, imuni la cancer. Orice nouă sarcină dusă la capăt va face ca acest procent să crească, reducând considerabil riscul de cancer la sân. Aceasta ar putea explica, cel puțin în parte, de ce femeile cu mulți copii au un risc mult mai mic de a face cancer la sân.

În plus, după naștere, alăptarea ajută la maturizarea lobulilor și reduce nivelul de estrogen din organism, oferind astfel o protecție de lungă durată împotriva cancerului la sân.

Aceste două concluzii – cu cât o femeie naște mai mulți copii și cu cât îi alăptează mai mult cu atât riscul de cancer la sân scade – sunt acceptate de comunitatea științifică însă, din motive obscure, nu sunt suficient de mult popularizate.

Avortul

În cazul unui avort celulele sânului sunt cu mult mai vulnerabile decât înainte de sarcină. Hormonii de creștere, îndeosebi estrogenul, fac ca o femeie să aibă după avort mai multe celule vulnerabile la cancer – care n-au avut timp să se maturizeze din cauza întreruperii sarcinii – decât avea înainte. Acest efect este cu atât mai dramatic cu cât avortul este făcut la prima sarcină, când lobulii sunt numai de tipul 1 și 2.

Aceste celule rămân vulnerabile și sunt periodic stimulate de estrogenul produs de corpul femeii în cantități mari în fiecare lună, înainte de ovulație. S-a demonstrat că estrogenul poate deveni o substanță cancerigenă, în timpul acumulării în cantități crescute în organism. Estrogenul determină apariția cancerului de sân și a celui uterin, fie direct prin denaturarea ADN-lui celular, fie indirect prin stimularea proliferării celulare. De aceea, cu cât o femeie amână prima naștere sau cu cât face mai multe avorturi și folosește pilule contraceptive pe bază de estrogen – cum sunt majoritatea, cu atât crește riscul dezvoltării cancerului la sân și a celui uterin.

Statistici

În S.U.A. sunt depistate anual circa 275.000 de cazuri noi de cancer la sân și în jur de 41.000 de femei mor anual din cauza acestei boli. În 2001 un raport național asupra cancerului din S.U.A. a arătat o creștere cu 40% a ratei cancerului la sân între 1985 și 1998. Dar această creștere s-a înregistrat numai în rândul generației care avea sub 40 de ani în anul 1973, când avortul a fost legalizat în S.U.A. Generațiile mai bătrâne, care n-au „beneficiat” de legalizare, nu au înregistrat această creștere a ratei cancerului la sân.

Și cum majoritatea cazurilor de cancer la sân la femei apar în jurul vârstei de 50 de ani sau mai târziu, este de așteptat o creștere și mai semnificativă a ratei îmbolnăvirilor în următorii ani. Este posibil ca o creștere similară să fie observată și în România în următorii 15-20 de ani.

Cancer și sarcină

În general, procedura standard de tratament

pentru o femeie însărcinată, diagnosticată cu cancer, constă în întreruperea sarcinii în vederea efectuării de citostatice și a iradierii tumorii. A fost nevoie de iubirea nebună a unor femei pentru copiii lor nenăscuți, care nu au făcut avort și cu toate acestea s-au însămănătoșit, și de temeritatea unor medici și savanți pentru ca adevărul să iasă la suprafață: *nu există nici o dovadă că întreruperea sarcinii ar aduce vreun beneficiu mamei.*

În februarie 2012 revista medicală de oncologie *The Lancet* a publicat o serie de studii care au dus la concluzia că, după primul trimestru de sarcină, copilul nenăscut nu este afectat de chimioterapie.

Cercetătorii au demonstrat că femeile la care se descoperă o formă de cancer în timp ce sunt gravide nu trebuie să avorteze, să-și întârzie tratamentul sau să nască prematur. Aceste studii au relevat că nou-născuții din mame care au făcut chimioterapie în timp ce erau gravide s-au dezvoltat normal.

Avort și nașteri premature

Cercetările științifice au adus lumină și în privința altor consecințe medicale ale avortului. O serie de studii de specialitate au demonstrat nu numai că un avort crește riscul de naștere prematură în cursul sarcinilor ulterioare, ci și faptul că creșterea numărului de avorturi crește progresiv acest risc și, de asemenea, determină nașteri premature înainte de luna a 8-a. Ori acest tip de nașteri premature sunt principala cauză de mortalitate a copiilor nou-născuți, fiind foarte nocive și pentru mamă pentru că nu i se maturizează lobulii de tipul 1 și 2.

Un posibil început

Sperăm ca aceste considerente să fie motiv de reflecție pentru cititorii noștri, care să înțeleagă, o dată în plus, că *avortul nu este OK*. Considerăm că este neapărată nevoie de un program de informare a tinerilor în școli asupra riscurilor și consecințelor unui avort precum și de o lege de consiliere pre-avort care să pună la dispoziția femeilor aceste informații și să le ofere și suportul necesar. În centre „Mama și copilul” mamele, mai ales cele care se află la prima sarcină, ar putea să nască și să alăpteze copilul la adăpost de oprobriul ipocrit al societății – ipocrit pentru că moravurile societății duc la astfel de situații –, copil pe care eventual și-l vor putea asuma mai târziu, după ce situația lor socială va fi rezolvată. Printr-o astfel de intrare în firescul lucrurilor s-ar putea evita marile costuri asupra sistemului de sănătate publică pe care avorturile le generează și, mai ales, le va genera. ■

Dr. Cătălin Mircea, medic de familie

A fi disprețuit

Vedeți să nu disprețuiți pe vreunul din aceștia mici, că zic vouă: Că îngerii lor, în ceruri, pururi văd fața Tatălui Meu, Care este în ceruri. Căci Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut.

Matei 18, 10-11

Grea este povara de a fi disprețuit. Disprețul ca patimă este cumplit deoarece omul este o comoară de neprețuit. Pentru aceasta Domnul nostru Iisus Hristos S-a întrupat, ca să arate vrednicia noastră de fii, de fii ai lui Dumnezeu. De aceea și vrăjmașul mântuirii noastre, zi și noapte, se străduiește să defaima chipul nostru lăuntric ducând în sufletul nostru gânduri, gânduri, zgândărind nemernicia și nimicnicia noastră. Când cugetăm la iconomia Întrupării, la veșnicia noastră, la cuvântul Evangheliei constatăm că suntem cu adevărat măreți, dar să ne păstrăm măreția prin poruncile Domnului. Pentru aceasta suntem încercați și ispitiți. Domnul trimite încercări și diavolul ispite ca să adăugăm mai multă măreție măreției noastre, slavă peste slavă și har peste har. Dar din cauza neputinței noastre și a obișnuințelor rele cădem în păcate și greu ne ridicăm, astfel încât durează ani întregi, câteodată și toată viața, lupta noastră cu patimile și mai ales cu păcatul făcut în gând. Dacă vom birui păcatul în gând, vom birui păcatul în cuvânt și în faptă. În general, păcatul făcut în faptă și în cuvânt este dispreț în sufletul nostru și începe în gând. Avem senzația, când păcătuim în gând, că Dumnezeu ne disprețuiește, dar nu este așa, ci noi ne-am scăzut valoarea în ochii noștri. Atunci Dumnezeu ne trimite încercări ca semn al cercetării și al faptului că ne vrea îndreptați. Este de ajuns să ne pocăim din toată inima ca să ne simțim din nou vrednicia. În ochii Domnului nicidecum nu suntem mai mici dacă suntem păcătoși, ci

caută prin orice mijloc să ne ducă la îndreptările Sale și dacă nu ascultăm acest lucru, ne pedepsește până ne înțelepțim. Așa se întâmplă cu oamenii credincioși; acest lucru nu este valabil pentru oamenii necredincioși, care sunt lăsați să rătăcească pentru că le este respectată libertatea lor de a crede.

Diavolul știe că Dumnezeu nu disprețuiește pe nimeni. Diavolul ne îndeamnă să ne disprețuim între noi și facem aceasta involuntar, dacă nu suntem atenți, și alungăm harul care ne dă putere să nu ne învoim cu vrăjmașul. Dacă reușești să alungi gândul de dispreț sau să îl prefaci într-un gând după

porunca Domnului, ai câștigat războiul din gând și reușești să scoți și paiul din ochiul aproapelui tău pe care ești pornit să îl disprețuiești. Paiul poate fi o viață decadentă, o patimă, o neputință, o scădere. Pentru a înțelege cât de ușor disprețuim voi da un exemplu.

Eram în gară și așteptam trenul spre Iași. În sala de așteptare, mirosul greu al sărmanilor vagabonzi care dormeau mi-a adus aminte cât de pribegi suntem pe acest pământ și mi-a venit să plâng. Ca să nu mă vadă cineva, am ieșit afară. Mă simțeam neputincios în a-i ajuta cu ceva și în suflet s-a stârnit durere. Mi-am șters lacrimile și am luat biletul. Ceasul bătu ora unu noaptea. Frigul m-a îndemnat să îmi port pașii într-un ritm alert pe peron, cât ținea lungimea lui. Mi se făcuse sete. Buzele crăpate mă usturau. Ajunasem în ziua precedentă și nu băusem apă. Lacrimile îmi sporiseră senzația de sete și inima parcă mi se uscaseră. M-am uitat la ceas, timpul mi se părea că se scurge greu și mă gândeam că nu am să pot dormi dacă nu beau apă. Am răbdat așa 10 minute și am hotărât să cumpăr o sticlă cu apă. Mai este un sfert de oră până sosește trenul. Întru în supermarketul de lângă gară și la acea oră târzie încă mai sunt clienți. În fața mea, la casă, un bărbat scund, slab, cu fața scofălcită, duhnind a băutură, avea în mână câteva ouă, o bucată de salam și pâine. Pielea de pe mâini îi este bătătorită, pe alocuri crăpată, semn că muncește mult pentru a-și procura aceste alimente. „Băutura îl termină”, mi-am zis. În clipa aceea disprețul s-a conturat în sufletul meu, dar m-am împotrivit și din inimă am strigat: „Doamne, Dumnezeu, ai milă de acest suflet, nu îl lăsa să se piardă! Însăși chipul lui arată cât de amărât este; varsă mila Ta și vorbește sufletului lui”. Bărbatul și-a întors capul, a văzut sticla cu apă, a observat că sunt călugăr, m-a măsurat cu privirea și a plecat. La cât de tare mirosea a băutură, totuși nu era amețit, mergea drept.

M-am întors pe peron, m-am uitat în stânga și în dreapta, nu era nimeni. Numai ce pun sticla la gură și sorb câteva înghițituri că cineva mă împinge cu degetele pe la spate. Tresar și mă întorc. Puțin jenat, îl văd cu mâna întinsă spre mine pe bărbatul din magazin. „Ia, părinte”, îmi zice. În lumina slabă a neonului disting ce are în mână. „Ce?”, întreb eu. „Banii pe care îi mai am”. „Cum?”. „Da, ia părinte banii aceștia”. „Nu îmi trebuie bani, am de ajuns pentru această călătorie.”

„Ia-i, părinte, pentru construcție la biserică.” „Eu nu construiesc biserică, iar la schitul la care sunt este biserică.” Îmi împinge din nou banii în față și spune „Ia-i, părinte, pentru că dacă nu îi iei eu îi beau.” „Dar de ce bei?” „Sunt necăjit părinte. Muncesc de dimineață până seara, nu știu pentru cine muncesc.” „Nu ai familie? Nu ai copii?” „Nu.” „Părinții trăiesc?” „Da, stau cu mama. Tata a murit iar mama nu mă suportă.” „I-ai făcut rău?” „Nu.” „Bine, dar de ce bei?” „Dacă nu beau, viața nu are nici un sens, așa că beau pentru că tot nu are sens.” „Dar așa te distrugi, nu realizezi?” „Ba da.” „Crezi în Dumnezeu? Mergi la biserică? Te spovedești?” „Da.” „Și atunci care sunt roadele credinței?” „... dar vă rog primiți banii mei!” „Uite, îți iau banii, numai să nu mai bei.” „Încerc, părinte.” „Cum te cheamă?” „Dumitru.” „Am să mă rog pentru tine, numai lasă băutura, altfel rugăciunile pe care le fac pentru tine nu sunt primite.”

Compartimentul gol mă face să îmi exprim liber bucuria lacrimilor gândind la cât de minunată este lucrarea Domnului, cum se milostivește și primește rugăciunea sufletelor în care nu este dispreț. Ca rezumat la ceea ce am scris, vă îndemn să vă puneți în pielea unor astfel de oameni disprețuiți, să cugetați câte vorbe și gânduri lăuntrice de lehamite înghit aceștia de la semenii lor și cât de mare ajunge influența diavolilor asupra lor.

Să ne rugăm pentru acești oameni căci nu au nici un sprijin în lumea aceasta. ■

Ierom. Filotei T.

POVESTEA „PUNGUȚA CU DOI BANI” SAU DESPRE NECAZURI CA ȘANSĂ ȘI BINECUVÂNTARE

Gânduri pentru tineri.

Povestea este doar un pretext, un prilej de meditație

Ni se întâmplă tuturor să ne aducem aminte de anii copilăriei. Un cântec, un ghiozdan în spatele unui puști care își trage cu greu picioarele venind de la școală, vederea unei plăcinte cu brânză sau a unei înghețate cu fistic, sunetul pe asfalt al unei mingi de fotbal, mirosul freziilor pe care le cumpăram pentru Doamna pe 8 martie, oricare dintre acestea pot declanșa acea memorie afectivă care ne reintroduce pentru o clipă în atmosfera primilor ani de școală. Apoi, copilăria nu poate fi despărțită de lumea basmelor și a poveștilor, pe care le-am auzit mai întâi citite de părinți sau de bunici și pe care mai apoi, printr-a doua, a treia, am început să le explorăm singuri. Primele cărți citite, cu greutate, după ce mai întâi răsfoiam

cartea să vedem câte pagini are povestea, să nu fie prea lungă, le silabiseam: a foost o da-tă ca ni-cio-da-tăăă... Și era frumos. Ne bucuram că începem să putem desluși tainele cărților, că aflam istorii noi. Când nu înțelegeam îi întrebam pe cei mai mari: de ce a plecat Făt-Frumos de acasă? De ce fata babei era așa de rea? Și alte întrebări pe care le pun copiii care caută să înțeleagă ceea ce nici oamenii mari nu înțeleg întotdeauna.

Am recitat o parte din povești mai târziu și le-am priceput altfel. Am văzut că sunt pline de înțelepciune și că dacă le citim cu inimă curată și le interpretăm în cheie creștină sunt chiar pline de teologie. Înțelegem în *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte* că un copil este un dar de la Dumnezeu și că nașterea și viața noastră nu-și găsesc deplin rostul decât în dobândirea veșniciei, *a tinereții fără bătrânețe*. Că nici o bogăție sau frumusețe din viața pământească nu pot mulțumi desăvârșit pe om și că pentru a ajunge în tărâmul *vieții fără de moarte* trebuie să trecem prin multe încercări, prin ținutul Scorpiei și al Ghionoaiei. Învățăm ce este prietenia din *Povestea lui Harap Alb*, ascultarea din *Capra cu trei iezi*, hărnicia din *Fata babei și fata moșului*.

Întoarcerile noastre, din când în când, în lumea copilăriei pot fi cu folos. Sunt prilej de îmbogățire sufletească atât prin retrăirea, în trecere, a nevinovăției molipsitoare a primilor ani de viață cât și prin înțelegerea cu altă minte a cuvintelor bunicilor sau părinților, a poeziilor, poveștilor sau basmelor care ne-au

bucurat la acea vreme.

Nu de puține ori îmi vine în minte, atunci când întâmpin o greutate sau când trebuie să sfătuiesc pe cineva care nu este foarte aproape de Biserică, *teologia Punguței cu doi bani*.

Punguța cu doi bani este o poveste pentru copii auzită de Ion Creangă pe Valea Ozanei și publicată în 1875.

Scrisă pe înțelesul celor mici dar și „a celor mari” (Micul Prinț al lui Antoine de Saint Exupery se îndoiește că cei mari pot înțelege lucrurile simple), ne prezintă încercările și nedreptățile prin care trece un „personaj” pe care, de altfel, fiecare gospodar îl are în ograda lui. Un cucuș.

Așa cum știm cu toții firul povestirii, un moșneag pofticios și hapsân sfătuit de o babă fără de minte își bate cocoșul pentru a face ouă. I se cere așadar „curteanului” ceea ce el nu poate da, căci cine a mai văzut cocoșul să facă ouă? Dumnezeu însă rânduiește să facă și el ceva pentru a scăpa de bătaie și a aduce bucurie stăpânului său. Și așa se întâmplă că cocoșul cel „neascultător” primește în dar o pungă cu galbeni. Dar darul, nu de puține ori, atrage invidie și dorințe străine. Un boier îi fură punga.

De acum încep a i se face alte nedreptăți care par să fie din ce în ce mai mari. Prietenul nostru însă nu-și pierde curajul. Glasul lui se aude ca o rugăciune repetată fără încetare: *Cucurigu boieri mari dați punguța cu doi bani!*

Boierul cel nedrept, ca toți oamenii cei nedrepti care vor să ascundă fapta cea rea, înciudat, poruncește vezeteului: *Mă! ia cocoșul ist obraznic și-l dă în fântâna cea, sperând să înece odată cu cocoșul și glasul care-l chinuia. Dar nimic nu folosește căci printr-o minune cocoșul prigonit înghite toată apa și ieșind afară din adâncul fântânii își continuă cererea.*

Ei, las' că ți-oiu da eu ție de cheltuială, măi

*crestatule și pintenatule! Și așa cocoșul a fost aruncat în cuptorul cu jăratec. Cum vede și astă mare grozăvie începe a vărsa apa cea din fântână pe jăratec, până ce stinge focul de tot și răcorește cuptoriul. Ieșit de acolo fuge grabnic la fereastra boierului: *Cucurigu boieri mari dați punguța cu doi bani!* Și așa pentru a scăpa de amintirea cea rea care începe să fie coșmar, boierul a poruncit să-l piardă aruncându-l în cireada boilor și a vacilor. Dar nu fu chip să scape de el căci cocoșul înghiți totul, și tot răul îl prefăcu în bine și cântatul nu mai contenea. Încercările prin care trece, se vede treaba, îl fac tot mai puternic. Boierului îi veni o altă idee. *Am să-l dau în vistieria cu bani; poate va înghiți la galbeni, i-a sta vreunul în gât, s-a îneca și-oiu scăpa de dânsul.* Dar nici așa nu reuși nimic. Acum după toate cele întâmplate, boierul văzând că nu are ce-i mai face - căci împotriva adevărului nu poate*

sta întreaga lume - i-azvârli punga. Și așa, cu mare pagubă, a scăpat de glasul cel tulburător. Cu mare pagubă căci și păsările toate din ograda boierească s-au luat după cocoșul cel ce cu îndrăzneală a înfruntat toată urgia. *Ducă-se și cobe și tot, numai bine că am scăpat de belea, că nici lucru curat n-a fost aici!* Și ajunge cocoșul acasă cu toată bogăția, și bucuria a fost cu mult mai mare decât întristarea. Și multă laudă primi de la stăpân,

care se umple de voie bună, căci a înțeles și moșneagul că l-a prigonit fără de minte.

Ceea ce este frumos de înțeles din această istorisire a lui Creangă este că încercările vieții întotdeauna pot deveni o șansă dacă știm cum să le abordăm. O șansă de îmbogățire duhovnicească în primul rând. Nu căutăm necazurile - sfinții în marea lor majoritate s-au ferit din calea prigonitorilor - dar profităm de ele pentru progresul nostru duhovnicesc atunci când Dumnezeu le îngăduie. Ca să vină mângâierea dumnezeiască

trebuie să lipsească mai întâi mângâierile cele mincinoase.

În general asociem suferința cu ceva rău și nu o putem înțelege ca pe o pronie dumnezeiască. Totuși ea este o binecuvântare pentru cel credincios. Încercările vieții ne pot aduce ceea ce nu primim învățând la școlile cele mai înalte, ce nu putem obține prin mulțimea banilor sau prin putere.

Suferința ne face mai sensibili, ne ajută să-l înțelegem pe celălalt. Dacă ești bolnav sau ai trecut prin boală îl înțelegi mai bine pe cel bolnav, dacă ai trecut prin lipsuri materiale îl înțelegi pe cel sărac, dacă ești singur îi înțelegi pe cei singuri. În necaz mândria se înmoaie și omul semeț care până mai ieri privea peste ceilalți, începe să comunice, să-i descopere pe cei de lângă el, învață să asculte, să se împrietenească de-adevăratelea cu oamenii. Realizăm că *putem vedea mai bine printr-o lacrimă decât printr-un telescop*. În suferință avem acces la o mulțime de taine,

și ceea ce este cel mai important, poate... ne descoperim pe noi înșine. Suferința ne oferă răgazul. Iată câte binecuvântări!

Suferința trece, dar faptul de a fi suferit nu trece niciodată. Ceea ce am înțeles în timp de încercare, rămâne.

Și uite așa, dacă voiește omul să învețe, învață în viață din tot lucrul și din toată întâmplarea. Iar de nu voiește a învăța, nu învață nici cu cei mai mari înțelepți primprejur.

Vedem în fiecare zi situații de viață. Oameni care în boală, în lipsuri sau marginalizați au rămas cu Dumnezeu dar și cazuri când s-au ridicat împotriva lui Dumnezeu. Oameni care au răbdat, și au nădăjdut, și s-au înțelepțit, și oameni care au deznădăjdut ori s-au sinucis, sau au făcut pact cu diavolul pentru a dobândi putere, sau bani, sau sănătate, sau pentru a se căsători. Cunoaștem cazul lui Faust, care și-a dorit foarte mult să dobândească *cunoaștere* sau cazul lui Simon Magul care a vrut să cumpere cu bani darul lui Dumnezeu și care aude de la Sfântul Apostol Petru: *Banii tăi să fie spre pierzare! Căci ai socotit că darul lui Dumnezeu se agonisește cu bani*. Rămânem cu Dumnezeu, singurul care ne poate oferi tot ceea ce ne este de folos. *Dumnezeu odată cu încercarea aduce și scăparea din ea, ca să putem răbda* (I Cor. 10, 13). Nu merită să reușim în viață cu prețul compromisului sau al nedreptății. Vom trăi cu teamă și fără bucurie. O conștiință curată și nădejdea vieții veșnice este cea mai mare avuție.

Elevi cu deficiențe de auz participanți la a III-a ediție a Concursului Național „Comunicăm prin gest, culoare și mișcare”, în vizită la Putna

Sfinții și eroii au fost cu toții oameni care au avut experiența suferinței. Ne place să le citim viețile. Au rămas în istorie ca modele de tenacitate, de înțelepciune și de credință. Ne bucură și ne fascinează să stăm de vorbă cu bătrânii care au trecut prin război sau au suferit pe nedrept în temnițele comuniste sau au suferit foamea din '46-'47. Cuvântul lor are putere, exemplul lor ne întărește, ne încurajează.

Parcă am vrea să facem și noi ceva mareț, deosebit. Să ne încercăm forțele. Dar ce facem când apare oboseala? Ce facem când suntem împiedicați sau ironizați chiar de cei care par să ne fie prieteni, când apar primele eșecuri? Fără efort și fără încercări nu putem avea nici reușită și nici bucurie adevărată.

Este un moment, o vârstă când fiecare dintre noi se întrebă: ce sens are viața aceasta, ce sens are viața mea? Ce scop, ce direcție doresc să-i dau? Asta este tinerețea! Un timp privilegiat pe care Dumnezeu îl dăruiește fiecăruia dintre noi pentru a-și descoperi drumul său, vocația; timpul când fiecare caută... asemenea tânărului din Evanghelie. Caută un răspuns la întrebările esențiale legate de viața sa. Tânărul caută un loc al său în această existență și totodată îl caută pe Dumnezeu. Chiar dacă adesea nici el nu știe că-L caută. Este sădită în ființa noastră această căutare. Sunt tineri care zboară la înălțimi mari, alții care zboară la înălțimi mici sau chiar își târâie aripile frânte și inutile pe pământ.

Descurajarea de a mai învăța când nu se întrevăd locuri de muncă este o neîncredere în Dumnezeu. Se spune că regina Isabella a Spaniei văzând dorința și credința lui Columb de a descoperi noi pământuri i-ar fi spus: *dacă pământul pe care-l cauți nu există, Dumnezeu pentru credința ta îl va crea.*

Tinerii trebuie învățați și ajutați să zboare cât mai sus, cât mai aproape de Dumnezeu. Acolo se respiră un alt aer și se

oferă o altă vedere a lucrurilor, un alt peisaj. Acest lucru nu se poate fără bărbăție. Apoi această înălțare nu se face așa cum am fi tentați să credem, prin afirmare de sine, ci prin renunțare de sine, prin afirmarea celuiilalt. Așa cum învățăm din troparul celui mai cunoscut sfânt al Ortodoxiei, al sfântului Nicolae: *Cel ce ai câștigat cu smerenia cele înalte și cu sărăcia cele bogate.* Tinerii își cultivă talentele nu doar pentru obținerea unei poziții sociale, ci pentru a-i ajuta mai competent pe ceilalți. Dorim să ne dezvoltăm toate capacitățile pentru a putea fi mai deplin milostivi cu cei în nevoi. Ne formăm pentru ca viața noastră să fie un dar pentru cel de lângă noi. Ne pregătim pentru a putea oferi. Să lăsăm să se facă voia lui Dumnezeu cu noi. Să acceptăm și bucuriile vieții și greutățile ca de la Dumnezeu. Nu vom greși. El vrea să ne pregătească ceea ce este mai bun pentru noi, pentru fiecare. ■

Protos. Nicodim P.

Colocviile Putnei

Sub egida Centrului de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” al Sfintei Mănăstiri Putna, s-a desfășurat la mănăstirile Putna (31 august – 2 septembrie 2011) și Sucevița (3 septembrie) ediția a XI-a a Simpozionului de istorie *Colocviile Putnei*. Această ediție a stat sub semnul împlinirii a 500 de ani de la scrierea în ctitoria ștefaniană a culegerii de cântece psaltice *Antologhion* de către Eustație, Protopsaltul Sfintei Mănăstiri Putna.

Cu ocazia acestei aniversări, domnul profesor Nicolae Gheorghică de la Conservatorul din București a transcris din acest *Antologhion* în notație psaltică actuală un *Chinonic*, care a fost interpretat de corul „Eustație Protopsaltul” al Mănăstirii Putna în deschiderea Colocviului.

La această ediție au fost prezenți istorici din București, Iași, Cluj, Suceava, Putna, Paris, Chișinău, Sofia, Toulouse, care au prezentat nu mai puțin de 32 de comunicări științifice. În cadrul festivității de deschidere au fost prezentate ultimele apariții editoriale ale Centrului „Ștefan cel Mare”: albumul *Sfânta Mănăstire Putna* și două numere ale revistei *Analele Putnei*, iar Domnul Ovidiu Cristea, directorul Institutului „N. Iorga” din București, a prezentat un volum omagial de studii istorice, *Putna, ctitorii ei și lumea lor*, prilejuit de organizarea, deja, a 10 ediții ale *Colocviilor*, volum pe care l-a dedicat obștii Mănăstirii Putna.

Dintre contribuțiile științifice ale acestei ediții, menționăm prezentarea de către domnul Ștefan Andreescu, cercetător la Institutul „N. Iorga”, a

unei surse europene care atestă încercarea grabnică a lui Ștefan cel Mare de recuperare a Cetății Albe, după ce aceasta fusese cucerită de turci în 1484, eveniment care până acum era cunoscut numai prin intermediul surselor orientale, nu totdeauna precise sau obiective. Domnul Liviu Pilat, profesor la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, a evidențiat rolul diplomatic jucat de Ștefan cel Mare în pregătirea cruciadei împotriva turcilor între anii 1499 și 1501, prin aplanarea conflictului ruso-lituanian, dând dovadă de un extraordinar discernământ și simț diplomatic, pe de o parte muștrând pe marele duce lituanian pentru încercările de convertire la catolicism a soției sale, fiica marelui cneaz al Moscovei, iar pe de alta sfătuind pe marele cneaz: „bine ar fi ca și tu să fii în pace cu creștinii”, care tocmai atunci se pregăteau de o ofensivă împotriva păgânilor.

O importanță aparte a avut-o comunicarea *Despre demitizarea istoriei militare a Moldovei sub Ștefan cel Mare* a domnului Sergiu Iosipescu, cercetător la „Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară” din București. Comentând asupra unei concluzii a reprezentanților *noii școli* de istoriografie românească: „impactul domniei lui Ștefan asupra vieții cotidiene a majorității populației a fost limitat”, Domnia Sa și-a permis o mărturie personală: „Bunicul meu, Gheorghe Cărare de la Tanacul vasluian, îmi vorbea cu adâncă simțire de uricul lui Ștefan Vodă cel Bun, de la 1502 pentru pământurile date Cărăreștilor, păstrate cu sfințenie de urmașii celor patru bătrâni întemeietori. Și câte astfel de dovezi ale prezenței vii a domnului se mai aflau până mai ieri în Moldova! Școala nouă nu le știe și nici nu vrea să le cunoască.” Concluzionând,

„Putna se vede ca un ansamblu extrem de bine articulat, de complex, care are o viață de obște în spațiul ortodox dar în același timp ține să fie deschisă către lume. Colocviile care au loc aici reprezintă una dintre aceste porți. S-au perindat la Putna o serie întreagă de personalități, iar lucrările au fost totdeauna publicate, ceea ce este o condiție a autenticității acestui efort științific.”

Ștefan Andreescu

Domnia Sa a spus: „Minimalizând istoria militară a Moldovei sub Ștefan cel Mare, printr-o necunoaștere a izvoarelor, lipsa conexiunilor și a încadrării lor în istoria generală, răspândind o viziune voit unilaterală, ulcerată, prin reviste de largă circulație, adepții noii școli își fac, cum ar spune Maiorescu *partid din nenorocirile țării*. Am socotit că aici, la Putna lui Ștefan cel Mare, a venit momentul de a da un prim răspuns acestei agresiuni.”

Școala de limbă și paleografie slavo-română

De vreme ce în ultima vreme specialiștii slaviști sunt din ce în ce mai puțini, iar Paleografia slavo-română a fost scoasă dintre disciplinele facultăților de istorie din România, în perioada 11-22 iulie 2011 a avut loc la Mănăstirea Putna „Școala de limbă slavonă”, un proiect avut în vedere de mai multă vreme de colectivul *Centrului de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare”*. Această inițiativă a avut în vedere formarea de noi specialiști – mireni și monahi – capabili să cerceteze arhivele și numeroasele documente slavo-române – multe dintre ele necercetate sau nepublicate – care marchează istoria noastră pe parcursul secolelor XIV-XVII.

În cele două săptămâni de studiu, la

Mănăstirea Putna au fost prezenți doi specialiști cu o bogată experiență în cercetarea arhivelor și documentelor slavo-române – domnul Petronel Zahariuc, profesor universitar la Facultatea de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și domnul Gheorghe Lazăr, cercetător la

Institutul de Istorie „N. Iorga” din București. Sub atenta lor îndrumare au stat cincisprezece cursanți: monahi și monahii de la Mănăstirile Putna, Sucevița, Dragomirna și Secu, alături de studenți și absolvenți ai Facultăților de Istorie și Litere din Iași.

Cursul intensiv de limbă slavonă a căutat să acopere toate categoriile de izvoare istorice purtătoare de text slav sau text românesc cu grafie chirilică: pietre de mormânt, pisani și inscripții în piatră și frescă, documente de cancelarie sau private, cărți de cult, semnături și sigilii. Partea teoretică și gramaticală a fost însoțită așadar de numeroase proiecții de texte și inscripții slave.

Școala de slavonă de la Mănăstirea Putna s-a dovedit o introducere necesară în acest vast câmp cultural al izvoarelor slave din istoria noastră românească, și, totodată, o lărgire a orizontului de cercetare a istoriei Bisericii Ortodoxe, fără de care nu se poate merge la rădăcinile neamului românesc. ■

Colocviul „Geniu și memorie colectivă. Creangă+Creangă”

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, în perioada 21-25 august 2011 Mănăstirea Putna a găzduit lucrările celui de-al cincilea colocviu organizat de Fundația *Credință și Creație. Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga – Maica Benedicta*, intitulat *Geniu și memorie colectivă. Creangă+Creangă*. Evenimentul a urmărit revelarea raporturilor între geniu și memorie, ca zestre spirituală a generațiilor, iar studiul de caz a fost Ion Creangă, ca marcă nestinsă a genialității populare românești vreme de 130 de ani – timp scurs de la prima publicare a volumului *Amintiri din copilărie*.

Colocviul a fost bogat în idei și nuanțe, de la filozofie la teologie, geniul fiind legat atât de identitatea națională – Creangă, Eminescu –, de înțelepciunea populară, de credință și ideea de model – pictorița Olga Greceanu, Maica Benedicta –, cât și de memoria spirituală – Sfântul Ștefan cel Mare. S-a subliniat că geniul nu rămâne individual, izolat, ci el emană din bogăția spirituală a comunității pe care o exprimă și pe care o dăruiește mai departe.

Ion Creangă a sintetizat ca nimeni altul simțirea simplă, caldă, românească, contribuind la cunoașterea sufletului și a potențialului nostru ca popor. Aceasta a făcut ca, în Duminica tuturor

Sfinților români, 20 iunie 1993, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, la vremea aceea Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, ținând seama de marea contribuție la înnobilarea sufletului românesc a autorului humuleștean, să hotărască reabilitarea memoriei lui Ion Creangă, fiu al Bisericii Ortodoxe Române, mare scriitor național, și pomenirea sa la parastase și comemorări de ordin religios ca *diaconul Ion*.

La Putna, sub semnul comemorărilor au stat Maica Benedicta – Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga, un om formator de spirite tinere, și Visarion Puiu, Mitropolitul Bucovinei, ierarhul ctitor a peste 400 de biserici moldovene, al cărui bust sculptat de Silvia Radu a fost dezvelit în cea de a treia zi a Colocviului. În aceeași zi a fost lansat numărul patru al *Caietelor de la Putna*, cuprinzând comunicările colocviului *Fertilitatea mitului*, desfășurat în anul 2010 la Mănăstirea Putna.

Ca în fiecare an, Colocviul s-a încheiat cu o excursie tematică, în zilele de 24-25 august, pe urmele lui Ion Creangă: Fălticeni, Cetatea Neamț, casa memorială de la Humulești, Mănăstirea Neamț și, bineînțeles, Iașiul, marcat de Bojdeuca lui Creangă și de Casa Creangă de la Mănăstirea Golia. Aceste popasuri, alături de lucrările de la Putna, au îmbogățit amintirea vie a unui om, fiu al Bisericii, care a trăit, a simțit și a creat animat de geniul colectiv românesc. ■

A consemnat monah Iustin T.

De Anul Nou la Putna

Arhimandrit Melchisedec Velnic,
Starețul Mănăstirii Putna

Noi, românii, trebuie să fim conștienți că suntem pătrunși de Ortodoxie și că felul nostru de a fi este ortodox și nu trebuie să îl părăsim. Trebuie să fim demni. Nu ne putem afirma decât numai și numai punând accentul pe valorile noastre spirituale, culturale, pe Dumnezeu. Fără Dumnezeu nu putem face nimic, pentru că din El am fost plămădiți și ne întoarcem în Dumnezeu. Noi, românii, suntem un popor ortodox și în felul acesta trebuie să trăim, nu altfel; cu rugăciunea înainte și după masă, cu spovedania, cu împărtășania, cu postul de miercuri și de vineri. A început postul, postim, a venit vremea colindelor, cântăm colinde, pentru că așa este rânduiala noastră. Toate acestea sunt ale noastre, ne regăsim în ele. Și trebuie să regăsim acest firesc al nostru.

Veți observa în viața voastră că, atunci când vreți să înfăptuiți ceva, Dumnezeu îți dă în gând: fă-l în felul acela. Primul gând este de la Dumnezeu, al doilea e de la om, al treilea de la cel rău. Să te rogi puțin și Dumnezeu îți va da răspunsul pe care

îl cauți. „Rugăciunea este susținătoarea lumii” spune Sfântul Ioan Scărarul. Rugăciunea susține lumea, însă prima dată mă susține pe mine, dă sens vieții mele și totodată îmi dă un echilibru extraordinar. Nici nu vă puteți imagina cât de mult contează să vă citiți rugăciunile acelea din Ceaslov pentru ceasurile zilei.

Dumnezeu te primește așa cum ești, te cheamă așa cum ești, te ascultă așa cum ești. Nu vă fie teamă: indiferent ce greșeați, ce păcat s-ar așeza între voi și Dumnezeu, nu vă fie teamă să bateți la ușa milostivirii lui

Dumnezeu și să Îi cereți să vă ajute, nu mâine, ci acum. Trebuie să ceri limpede și să fii încrezător.

Nu vă fie teamă! Aveți în interiorul vostru o forță despre care nici nu vă puteți da seama cât de mare și de puternică este: este numele lui Hristos. Sunteți creștini, și nu orice fel de creștini, ci cei care îl au pe Hristos, care au o credință dreaptă. Spune Sfântul Ioan Evanghelistul în prima sa Epistolă: „Cel care este în voi este mai mare decât cel care este în lume”. Recăpătați-vă această încredere. Noi, românii, bombardati fiind în ultima vreme din toate părțile că suntem într-un fel și în alt fel, ne-am pierdut încrederea în noi înșine; și dacă nu mai avem încredere în noi înșine, nu mai avem încredere nici în aproapele și de aici au apărut egoismul și suspiciunea.

Recăpătați-vă încrederea în forțele proprii: poți să faci, poți să dai, poți să fii! Din momentul de față eu pot să fiu un bun slujitor, din momentul de față eu pot să fiu un bun economist, un bun profesor, dar numai să vreau. Și dacă Îl iau și pe Hristos în ajutor, toate sunt bune și frumoase. ■

Gânduri de pelerin

Ce ți-a rămas în suflet după Anul Nou de la Putna?

Dar sufletul meu încă a rămas la Putna, înconjurat de liniște, pace și credință. (Melania D., 19 ani, Litere)

Bucurie, dorința de a face mai mult, mai multă dragoste de țară și cuvintele de folos ale părinților. (Maria M., 22 ani, Silvicultură)

Un răspuns la o întrebare care m-a ajutat foarte mult: „fericirea ta nu trebuie să fie nefericirea celorlalți”. (David S., 21 ani, Educație Fizică)

Flori, fețe senine și liniște – liniștea care ți se instaurează în suflet. După Putna, totul devine ușor, firesc... (Eugeniu D., 20 ani, Filologie, Chișinău)

Cineva a numit Mănăstirea Putna „locul inimii” și acum simt că așa este. Putna este locul în care inima ta vrea să vorbească cu Dumnezeu. (Vitalie M., 19 ani, Seminarul Teologic, Chișinău)

Mi-a rămas căldura sufletească pe care o emanau părinții și duhovnicii de la Putna. (Alexandru C., 21 ani, Teologie, Chișinău)

Liniștea de aici, frumusețea slujbelor și îndemnul părintelui stareț la demnitate. (Andrei U., 24 de ani, Teologie)

Bucuria, dragostea frățească a tuturor tinerilor și sentimentul minunat că suntem într-o mare familie cu aceeași credință și cu aceeași dragoste de neam. (Ștefan A., 22 ani, Educație Fizică)

Mi-a rămas sufletul întreg la Putna, și am luat în locul lui mult dor, pace și iubire. (Alexandra G., 21 ani, Litere)

Putna este locul în care îl vezi pe Sfântul Ștefan viu, prezent, mereu ancorat în viața poporului său iubit. Nu sunt cuvinte mari când spun că Sfânta Mănăstire Putna este locul unde simt că mă întorc de fiecare dată acasă și aceasta pentru că sufletul meu se împlinește, se lămurește. (Georgiana M., 22 ani, Contabilitate)

Cum crezi că îți poți afla identitatea?

Căutând-o și având curajul de a-ți asuma tot ceea ce implică ea. (Sânziana, 21 ani, Filologie)

Eu m-am regăsit mergând pe la mănăstiri, începând cu o tabără de iarnă la Oașa și continuând cu tabăra de la Putna. (Melania D., 19 ani, Litere)

Oglindindu-mă în ceea ce îmi oferă toate cele ale Ortodoxiei. (Constantin C., 22 ani, Construcții)

Reînviind tradiția, istoria, prin apropierea de Dumnezeu cu rugăciune și muncă. (Nicoleta I., 25 ani, Silvicultură)

Cercetându-ne inima, inspectându-ne pe noi înșine cu mare atenție și sinceritate. (Lăcrămioara L., 20 ani, Litere)

Unicitatea ne dă identitatea. Cât despre identitatea mea, nu știu multe. Un lucru știu sigur: eu îi aparțin lui Hristos. (Vitalie M., 19 ani, Seminarul Teologic, Chișinău)

Cred că identitatea o poți afla acolo unde te simți ca acasă. La Putna m-am simțit ca fiind de-al casei, am simțit că sunt român basarabean. (Simion B., 21 de ani, Teologie, Chișinău)

Participând activ la viața Bisericii și lucrând cu interes la propria mântuire. (Ecaterina V., 25 ani, Medicină)

Prin spovedanie omul se vede pe sine așa

cum este, își află adevărata identitate. (Gabriel M., 19 ani, Științele Educației)

Identitatea și-o poți afla în comuniune cu Dumnezeu, la rugăciune și în Biserică. (Manuela M., 21 ani, Istorie-Geografie)

Mergând la Sfânta Biserică, păstrând Tradiția și cinstind cu evlavie trecutul. „Un popor care nu își cunoaște istoria este ca un copil care nu își cunoaște părinții.” (N. Iorga) – asta îmi inspiră demnitate. (Victor S., 21 ani, Științe Economice)

Ce au de dăruit și de ce au nevoie tinerii de azi?

Noi avem de dăruit energia și visele

noastre, iar generațiile dinaintea noastră au obligația să ne ofere exemple demne de urmat. (Andrei I., 23 ani, Telecomunicații)

Avem de răcordat viața tinerilor la Biserică prin trăirea ortodoxă. (Cristian C., 23 ani, Drept)

Tinerii de azi au de dăruit atâta iubire pentru ceilalți! Și au nevoie de toți ceilalți, uniți întru Hristos, pentru a putea face aceasta și a

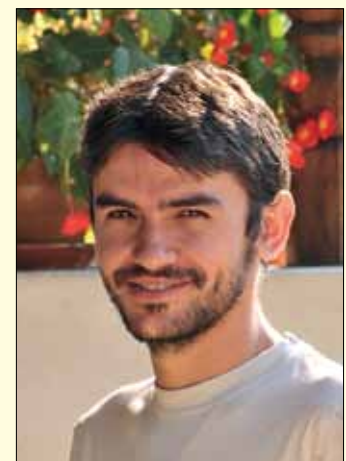
căpăta încredere că Dumnezeu este mereu lângă ei. (Melania D., 19 ani, Litere)

Tinerii au de dăruit tinerețea lor, proșpețimea și dorința de implicare, activismul caracteristic vârstei, și au nevoie de răbdarea, de susținerea celor mai în vârstă și de comuniunea cu ei. (Eugeniu D., 20 ani, Filologie, Chișinău)

Tinerii sunt cei care au curajul să se exprime. Mulți văd tinerețea, dragostea, frumusețea vieții prin ochii noștri. Atunci să fim noi mesagerii acestor idealuri. (Vitalie M., 19 ani, Seminarul Teologic, Chișinău)

Dăruiesc entuziasm și au nevoie de buni îndrumători. (Ovidiu M., 24 ani, Automatică și Calculatoare)

Au de dăruit bucurie și entuziasm și au nevoie

să primească iubire, răbdare și înțelegere. (Ecaterina V., 25 ani, Medicină)

Tinerilor din ziua de astăzi le lipsește prezența lui Dumnezeu în viețile lor, le lipsește dialogul cu Dumnezeu prin rugăciune, iar din această cauză, marea majoritate a tinerilor suferă de lipsă de iubire, de singurătate și se simt tot mai nefericiți și inutili societății în care trăiesc. (Manuela M., 21 ani, Istorie-Geografie)

Tinerii sunt mai plini de daruri decât sania lui Moș Crăciun! Pot schimba oameni prin zâmbete, prin vorbe bune spuse atunci când trebuie, prin opinii ferme și caractere puternice. Și de ce ar avea ei nevoie? De liniște, înțelegere

din partea celor mai în vârstă și îndrumători buni. (Gabriel M, 19 ani, Științele Educației)

Cred că tinerii de azi au de dăruit bună-tate și au mare nevoie de Dumnezeu. (Victor S., 21 ani, Științe Economice)

Tinerii dăruiesc veselie și au nevoie să-și găsească un model. (Georgeta-Cristina M., 23 ani, Inginerie Alimentară)

Tinerii au de dăruit multă jertfă. Pot fi ajutați prin puțină dragoste față de ei, fără atâtea rigori. (Andrei U, 24 de ani, Teologie)

Tinerii au nevoie de un spațiu deasupra norilor unde nu există timp, vârste, nevoia de a mânca sau a dormi, un loc fără răutate, certuri sau griji lumești. Un loc unde dragostea și tot ce este frumos domină. Concret vorbind au nevoie de modele, au nevoie de oameni care să îi sfătuiască și să le arate

calea în viață ca nu cumva să se înece în zeama dulce și în tentațiile zilelor noastre. Au nevoie de oameni competenți, demni, cu credință în neam și credință în Dumnezeu în suflet. (David S., 21 ani, Educație Fizică)

Ce gând îți aduce bucurie?

Mănăstirea Putna înconjurată de tineri studenți. (Iulian D., 20 ani, Management Aeronautic)

Faptul că există bunătate și locuri în care poți găsi această bunătate. Că Dumnezeu e mare și bun și face minuni la tot pasul fără ca noi să merităm asta. (Sânziana, 21 ani, Filologie)

Gândul la familia creștină și la felul cum dragostea dintre doi oameni sporește și se desăvârșește în dragostea pentru Dumnezeu. (Melania D., 19 ani, Litere)

Că lumea dorește să se unească întru Hristos. (Maria M., 22 ani, Silvicultură)

Gândul de a face ceea ce trebuie, când trebuie. (Constantin C., 22 ani, Construcții)

Faptul că la Putna Dumnezeu este mai aproape. (Dan M., 26 ani, Informatică)

Gândul că nu sunt singur și că nu sunt pierdut. (Andrei U., 24 ani, Teologie)

Gândul că Domnul a venit pentru cei păcătoși, între care mă văd și eu, și că am la îndemână pocăința. (Ecaterina V., 25 ani, Medicină)

Gândul că oricât de mult aș greși, Cineva mă iubește exact așa cum sunt, și așteaptă cu o răbdare nesfârșită să mă îndrept. (Alexandra G., 21 ani, Litere)

Că nu suntem ai nimănui. (Dinu-Bogdan D., 23 ani, Inginerie Electrică)

Gândul la Maica Domnului și la cei dragi mie. (Georgeta-Cristina M., 23 ani, Inginerie Alimentară)

Gândul de a fi util măcar cu puțin. (Mihai O., 24 ani, Automatică și Calculatoare) ■

Mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare

Pictură realizată de părinții Sfintei Mănăstiri Putna în anul 2012

Să intri-n inima unui popor
Cea mai strâmtă poartă dintre toate
De nu ești jertfă-n lacrimile lor
Nu-i cum pătrunde în eternitate

Ioan Alexandru,
„Testamentul lui Ștefan cel Mare”